

VESTNIK VESTNIK
VESTNIK VESTNIK
VESTNIK VESTNIK
VESTNIK VESTNIK
VESTNIK VESTNIK
VESTNIK VESTNIK
VESTNIK VESTNIK

Pečarovci, d.o.o.,
s poslovalnico
AGROSHOP
v Brezovici 34

OBRAT ŽAGA

Ponujamo vam:

- žaganje hlodovine do 1 m debeline,
- rezan les za ostreže, deske, plohe, deske za tegoto,
- prodaja krajnikov za kurjavo,
- odkupujemo vse vrste hlodovino.

Ponujajo vam tudi ves **GRADBENI in KMETIJSKI REPRODUKCIJSKI MATERIAL**

tel./telefaks: 51 080 45 530

VESTNIK

Murska Sobota, 30. septembra 1993 • Lelo XLV • Št. 39 • Cena 80 SIT

Včasih se s kakega potovanja, s kakega nič daljnega, ki ne obeta velikih odkritij, vrnemo čisto, čisto... zmedeni. Ne zaradi tujosti, ki smo jo tam srečali, marveč zaradi neke domačnosti, neke neslutene bližine. Recimo Švedska. Od naše popolnoma različna kultura. Tam na severu, kjer so ljudje silno svobodni v ljubezni, protestanti in tako naprej. Pa vendar imamo skupno kulturo. Lan, na primer. Oni in mi. Potemtakem imamo tudi modra polja, ko cveti lan. Pa terice, predilje, kolovrate, pa trlice, pa

»garnoke«... Oni že, čeprav z drugačnim imenom kot mi, mi pa ne. Mi smo kar pozabili. Potem pa gremo tja, da bi se spominjali svoje preteklosti. Spomnimo se neke male plavalase Evelin, nekega Gustavsona, ki bi s tršato postavilo lahko stopil pred nas tudi tukaj, neke Liv, ki bi lahko stala pod korom tudi v naši cerkvi.

Fotoreportaža Nataše Juhnove na strani 10.

S. STEVENSON

Teden, ki je pred nami (od 4. do 10. okt.), bo teden otroka. Potekal bo pod geslom *Igrajmo se skupaj*. Gre torej za to, da bi mladim omogočili bogatejše in prijetnejše preživljanje prostega časa. Tisti, ki jim je poleg družine poverjena skrb za razvoj naših otrok (v vrtcih, šolah, knjižnicah idr.), bodo najbrž poskrbeli, da bo ta teden res še posebno igriv. Žal tega ne bodo doživljali otroci tam, kjer divjajo vojaški spopadi, kjer so tudi oni pogoste žrtve. Težko si je zamisliti sproščeno igro otrok tudi tam, kjer morajo umirati zaradi lakote.

Tudi pri nas prav gotovo še marsičesa nismo storili za otroke. Mlade družine so čedalje bolj razdvojene med željo, imeti otroka, in bojaznijo, da ga ne bodo mogle vzdrževati. Velika brezposelnost, nerešeno stanovanjsko vprašanje in negotovo stanje v družbi nasploh usodno vplivajo na odločitev o rojstvu otroka. Tako se je število rojstev v Sloveniji v zadnjih desetih letih občutno zmanjšalo. Nekoč je štela generacija blizu 30.000, letos pa kaže,

Ne varčujmo pri otrocih

da se bo rodilo le okrog 19.000 otrok. Družina z enim otrokom ima namreč okrog 40 odstotkov več stroškov v primerjavi s parom brez naraščaja. Če so pri hiši trije otroci, je stroškov več za 115 odstotkov.

Zato je že skrajni čas, da država nekaj ukrene. Slovenski parlament bo te dni obravnaval predlog Zakona o družinskih prejemkih. Odločal bo torej o višini otroških dodatkov in številu otrok, ki jih bodo prejeli. Danes je med upravičenci le vsak četrty otrok.

Med tistimi, ki si posebej prizadevajo za večje pravice otrok, je Zveza prijateljev mladine Slovenije, ki je nestran-karska, nevladna in prostovoljna organizacija. Te dni je med drugim pozvala vse nas, naj se pridružimo (s svojim podpisom) naslednjim zahtevam, da je treba dosedanjí otroški dodatek z novim proračunskim letom povečati za 3 odstotke zajamčene plače, naj se krog upravičencev razširi tako, da bodo med njimi vse družine, katerih dohodek na člana je nižji od 50 odstotkov povprečne slovenske plače, in da naj z letom 1996 uveljavimo univerzalni otroški dodatek za vse otroke. Takšen predlog je sprejel tudi odbor za zdravstvo, delo, družino in socialno politiko pri slovenskem parlamentu, videli pa bomo, ali mu bodo naklonjeni tudi poslanci. Seveda odločitev ne bo enostavna, saj je to povezano z večjimi proračunskimi izdatki, denarja pa je že sedaj premalo za vse potrebe. Toda ne varčujmo ravno pri otrocih, ampak oklestimo marsikatero druge nepotrebne izdatke!

JOŽE GRAJ

MENJALNICA LEND

Ugoden nakup in prodaja deviz ter drugih valut.
Mohorjeva 2, Lendava,
telefon: (069) 75 427, 75 518

ELEKTROTEHNA SET

Murska Sobota, Slovenska 27 in 35
telefon: 21 146 in 21 213

NAGRADNO ŽREBANJE ZA KUPCE V OKTOBRU

ČAKAJO VAS LEPE NAGRADE

Izid žrebanja bo objavljen 4. novembra
v Vestniku in Murskem valu

Vse potivodijo v **Potrošnik**

AKCIJSKA PRODAJA KAVE

ZIVILSKA INDUSTRIJA
d.o.o. IZOLA

KAVA BUON CAFFE
v zrnju 1 kg z darilom –
žepni računalnik 819,00 SIT

KAVA BUON CAFFE
v zrnju 1 kg z darilom –
1 zavitek smetane v prahu 667,00 SIT

KAVA BUON CAFFE
v zrnju 1 kg 601,00 SIT

od 1. do 10. okt. 93
v prodajalnah

Potrošnik

ZA VAŠ PRIJETNI IN TOPLI DOM

smo poimenovali nekaj tokratnih časopisnih strani. Na njih objavljamo gospodarsko-propagandna sporočila za potrebe vašega doma.

VELIKA IZBIRA POHIŠTVA
SALON POHIŠTVA, MARIBOR
Tržaška 65, VEGROS SHOPPING CENTER
SALON KUHINJ, MARIBOR
Ruška 104, tel. (062) 102 618

TRGOVINA BALAZIČ

ČRENŠOVCI, tel.: 70 796

UGODNO: • ženski, moški in otroški čevlji • športna obutev • tekstil

VREME

Ob koncu tedna bo oblačno s padavinami, ki bodo v nedeljo le občasne.

Vestnikov koledar

30. september, četrtek, Rafaela

1. oktober, petek, Terezija
2. oktober, sobota, Miran
3. oktober, nedelja, Žarko
4. oktober, ponedeljek, Frančiška
5. oktober, torek, Flora
6. oktober, sreda, Bruno

Pregovor

Ko žerjav leti na tuje, zima že se približuje.

PO SLOVENIJI

LJUBLJANA – Seje upravnega odbora Gospodarske zbornice Slovenije se je udeležil tudi predsednik vlade dr. Janez Drnovšek z ministri gospodarskih resorjev. Premier je predstavil svoj pogled na zgoče gospodarske in družbene razmere ter na oblikovanje izhodišč ekonomske politike za prihodnje leto.

LJUBLJANA – Prejšnji teden je potekal 40. slovenski sejum mode. Na njem so predstavili konfekcijo, modne tkanine, pletenine, usnjeno konfekcijo in galanterijo, obutev, modne dodatke, kozmetiko in nakit. Sodelovalo je 226 razstavljalcev iz 13 držav.

LJUBLJANA – Veleposlanik Republike Grčije v Sloveniji Panajotis Kunis je predsedniku države Milanu Kučanu slovesno izročil poverljivo pismo. Grčija je neodvisno in suvereno Slovenijo priznala aprila lani, tri mesece za drugimi državami Evropske skupnosti.

BLED – Združenje slovenskih poslovnih delavcev Manager je podelilo že tradicionalno priznanje manager leta. Po sklepu upravnega odbora so ga letos dobili: direktorica Krke Kozmetike Novo mesto Metka Wachter, generalni direktor Term Čatež Borut Mokrovič in generalni direktor Cometa Zreče Branko Pavlin.

LJUBLJANA – Predsednik republike Milan Kučan je sprejel ruskega odpravnika poslov Jurija Girenka. Ta mu je prenesel sporočilo predsednika Borisa Jelcina in ga seznanil z dogajanjem v Rusiji. Predsednik Kučan je ob tej priložnosti izjavil, da naša država z razumevanjem spremlja dogajanje v Moskvi in da podpira predsednika Jelcina.

PO SVETU

PEKING – Voditelj Palestinske osvobodilne organizacije Jaser Arafat se je mudil na tridnevnem uradnem obisku na Kitajskem. V okviru prizadevanj za pridobitev podpore pri uresničevanju izraelsko-palestinskega sporazuma je Arafat obiskal še Malezijo in Indonezijo.

BRUSELJ – Predsedujoča ženevske mirovne konference o nekdanji Jugoslaviji lord Owen in Stoltenberg sta se sestala z vojaškimi predstavniki Nata in jih seznanila z razmerami v BiH. Med drugim sta se pogovarjala z generalnim sekretarjem severnoatlantske zveze Manfredom Woernerjem in predsednikom vojaške komisije Nata.

NEW YORK – Na rednem jesenskem zasedanju generalne skupščine OZN je generalni sekretar Butros Gali v svojem poročilu o delovanju svetovne organizacije opozoril na velika nasprotja med vizijami in resničnostjo svetovne organizacije. Ob številnih zahtevah po posredovanju v različnih krizah je OZN dokaj nemočna. Posebej je opozoril na težaven finančni položaj svetovne organizacije.

CLEVELAND – Slovenski zunanji minister Lojze Peterle se je pogovarjal z ameriškim poslovneži in podjetniki slovenskega rodu, sprejel pa ga je tudi guverner države Ohio Voinovich. Pogovarjala sta se o razmerah v Sloveniji. Voinovich pa je ministra Peterleta obvestil, da bodo iz te zvezne države v Slovenijo poslali 64 ton različne medicinske opreme.

RIM – Papež Janez Pavel II. je na povabilo enega od izraelskih vrhovnih rabinov Israela Meira Laua odgovoril, da bo najbrž že kmalu odpotoval na obisk v Jeruzalem. Lau se na tem zgodovinskem srečanju pogovarjal s papežem tudi o vzpostavitvi diplomatskih odnosov med Vatikanom in Izraelom.

VARŠAVA – Se bo na Poljsko z zmago leve vrline komunisti ali vsaj »prosvetljeni realni socializem«? V prvih reakcijah poljske javnosti prevladujejo negativni odgovori in opozorila poražene Solidarnosti, da je volilni izid predramil spečo boljševisitično pošast.

MOSKVA – Ruski predsednik Boris Jelcin je v najbolj dramatičnem televizijskem nastopu v karieri sporočil, da je podpisal ukaz o ustavnih spremembah, v skladu s katerimi je razpustil kongres ljudskih poslancev Rusije in vrhovni sovjet kot stalno delujoči zakonodajni organ ter razpisal volitve v novo profesionalno dvodomno zvezno skupščino, ki bodo 11. in 12. decembra.

MOGADIŠ – Pripadniki enot OZN so prijeli Osmana Ata, glavnega pomočnika poveljnika somalskih upornikov Mohameda Faraha Aidida, potem ko so njegovi privrženci ubili dva pakistanska vojaka, sedem pa jih ranili.

ZAGREB – Pod vodstvom predsednika Franja Tuđmana je zasedal hrvaški svet za obrambo in narodno varnost ter razpravljal o podaljšanju mandata Unproforju. Sodelujoči so zavrnili predlog generalnega sekretarja OZN Butrosa Galija, naj bi modre čelade na Hrvaškem ostale še šest mesecev in v tem času opravljale iste naloge kot doslej.

PHNOM PENH – Princ Norodom Sihanuk je na slovesnosti v kraljevi palači v prestolnici Kambodže drugič postal kralj. Prvič je bil kronan za kralja 1941. leta na pobudo in z blagoslovom francoske kolonialne oblasti.

MONTE CARLO – Gostitelj olimpijskih iger leta 2000 bo avstralsko mesto Sydney. Izid glasovanja 89 članov mednarodnega olimpijskega komiteja je sporočil predsednik MOK-a Samaranch. Sydney je veljal v boju s štirimi drugimi kandidati – Berlinom, Istanbulom, Manchesterom in Pekingom, veljal za favorita, saj je pripravil imenitne možnosti za izvedbo iger.

Obstaneke sporazuma o svobodni trgovini na barikadah francoskih kmetov?!

Kmetijstvo in ekonomija

Se zmerom kadar so države članice Splošnega sporazuma o svobodni trgovini (GATT) katerega od svojih »krogov pogajanj« (glej okence) poskušale pripeljati naprej tudi v kmetijstvu, so na prizorišču stopili nezadovoljni kmetje katere od držav članice Evropske skupnosti. Nesorazmerja med cenami kmetijskih proizvodov med članicami ES so vzrok za redne punde španskih, francoskih in občasno celo, drugače zelo discipliniranih, nemških kmetov. Cenovna nesorazmerja znotraj Skupnosti pa so ravno tako kot tista v odnosu Skupnosti do cen na svetovnem trgu posledica neenakih stopenj produktivnosti dela in sredstev v agrarnem sektorju.

Za proizvodnimi presežki ameriških, kanadskih, novozelandskih, pa tudi evropskih kmetov je logika tako imenovane ekonomije obsega (economy of scale). Njen dokaj enostaven slogan bi lahko strnil nekako takole: z enakim številom zaposlenih ljudi in sredstev je treba obdelati čim večje površine polj, namoliti čim več mleka ter predelati čim več – če je to le mogoče – kmetijskih proizvodov. Ekonomija obsega pomeni torej predvsem zmanjševanje stroškov proizvodnje in večanje produktivnosti, vse to pa naj bi potem omogočalo tudi doseganje »kmečkega truda vrednih cen« proizvodov njihovega dela.

Ohranjanje dovolj visokih svetovnih cen kmetijskih pridelkov je mogoče zagotoviti na več načinov. Odvisno pač od kmečke tradicije in regionalne strukture obdelovalnih površin v posameznih državah. Predvsem v ZDA je zelo popularen ukrep kmetijske politike puščanje tistih poljedelskih površin v praho, ki bi lahko pomenile proizvodni presežek in potem tudi ogrozile ceno določene poljščine na svetovnem trgu. Kmetje, ki jih tak ukrep prizadene, dobijo denarni nadomestek v višini pričakovane letnega pridelka, kar je – kot vse kaže – ceneje od posledic, ki bi jih prinesel padec cen. To pa je vseeno boljše kot neposredno uničevanje kmetijskih presežkov, ekonomski učinek pa je isti – dovolj visoke cene kmetijskih pridelkov.

Izumiranje kmečkega stanu v Evropski skupnosti?!

Kmetijsko politiko v Evropski skupnosti bi lahko – z določenimi odstopanji seveda – brez slabe vesti opredelili kot »kmečkemu stanu škodljivo«. Tako število zaposlenih kot delež agrarnega sektorja v celotnem bruto domačem proizvodu najmočnejših industrijskih držav članic Evropske skupnosti se je po letu 1965 ponekod zmanjšalo tudi za več kot trikrat (glej tabelo).

Tudi v skupni kmetijski politiki (Common Agricultural Policy; CAP) so največji problem Skupnosti proizvodni presežki agrarnega sektorja. Reforme na tem področju po letu 1984 so uveljavile v kmetijsko politiko tako imenovane stabilizacijske ukrepe. Pridelovalcem, ki so presegli dogovorjeno raven znotraj posameznih oddelkov agrarnega sektorja, so bile – sorazmerno količini presežkov – zmanjšane subvencije. In v tem je bistvo problema. Namreč v subvencijah.

Finančni ministri dvanajstih držav članic ES so septembra letos parlamentu ES predložili predlog proračuna Skupnosti za leto 1994, ki bi naj znašal celih 1000 milijard avstrijskih šilingov, več kot polovica tega denarja pa bi naj šla za kmetijsko politiko Skupnosti – torej tudi in predvsem za subvencije. Glede na podatke, da je bilo v zadnjih letih za kmetijsko politiko ES namenjenih tudi več kot 60 odstotkov proračuna Skupnosti, je nekako razumljiva skrita želja bruselskih birokratov po ukinutvi evropskega kmetijstva. Cene kmetijskih pridelkov na svetovnem trgu bi bile ob odbitju subvencij seveda dosti nižje, bruselska malha pa bi ostajala bolj polna...

GATT in liberalizacija svetovne trgovine

Splošno mnenje ekonomske znanosti je, da zaščitni ukrepi ekonomske politike, kot so količinski kontingenti za uvoz določenega blaga, visoke uvozne carine in po možnosti še protekcionistična zakonodaja dežele uvoznice povzročajo visoke stroške v mednarodnem trgovanju, domačemu tržišču pa ne omogočajo merjenja z zdravno konkurenco iz tujine. Takšna »zaščita« ima zgolj kratkoročne učinke ter postavlja v času elektronskega pretoka podatkov in tvorjenja gospodarskih blokov veličine severnoameriške NAFTe avtarkična gospodarstva na smetišče zgodovine.

GATT kot glavno politično-

ekonomsko združenje za svobodno trgovino, si že od svojega prvega kroga pogajanj v Ženevi leta 1947 prizadeva, da bi bilo na svetu čim manj ovir za svoboden pretok blaga, storitev in kapitala. Zadnji

TABELA 1: Delež zaposlenih v agrarnem sektorju v %

država	1965	1992
Španija	34	10
Italija	26	6
FRANCIJA	18	5
Zahodna Nemčija	11	3
Velika Britanija	3	2

Vir: The Economist

krog pogajanj, tako imenovana »Urugvajska runda«, v katerega je prvič vključeno tudi kmetijstvo, traja sedaj že sedem let in naj bi bil uspešno končan do konca letošnjega leta.

Sporazum iz Blair Housa, podpisan lani novembra med predstavniki ES in vlado ZDA v Washingtonu, je po dolgem času končno zopet premaknil pogajanja o svobodni trgovini z mrtve točke, zgladi več kot 20 let trajajoč prepričevalni evropskega subvencioniranja oljarske (predvsem soje, oljne repice in sončnice) ter opredelil postopno zmanjševanje subvencij za žita in oljarice. In čeprav je sporazum ugodno sprejel tudi preostalih 117 držav pogajalk urugvajskega kroga in naj bi kot tak predstavljal solidno osnovo nadaljnjim pogajanjem v okviru GATT-a, pa gre v tem primeru zgolj za pripravo na dokončno sklenitev urugvajskega kroga pogajanj.

Francoski kmečki punt

Katere so torej tiste postavke lanskega letnega sporazuma med ES in ZDA, ki so prejšnji teden mobilizirale vojsko francoskega kmečkega lobija, da je s traktorji, vilami in kmečimi vozovi predstavila svojo moč na Elizejskih poljanah sredi Pariza?

– Predvsem je za Francoze ne-

sprejemljivo, da naj bi se obseg izvoznih subvencij za posamezne proizvode do leta 1999 zmanjšal za 21 odstotkov. Vrednostno bi bilo to zmanjšanje celo 36-odstotno, osnovo pa bi predstavljali rezultati iz obdobja 1986–88;

– Površine, namenjene pridelovanju oljaric v celotni ES, bodo zmanjšane na 5,1 milijona hektarjev, 10 odstotkov površin naj bi za vedno ostalo v prahi. Prizadeti kmetje bi dobili denarni nadomestek v vrednosti pridelka opuščanih površin. Industrijska predelava oljaric bi po tem sporazumu ostala omejena na milijon ton letno.

To so razmere, ki bodo francoskega kmeta pripeljale do izumrtja, pravijo predstavniki najbolj militantne skupine pridelovalcev oljaric, zbrane v združenju »Coordination Rurale«. Toda že površna analiza statističnih podatkov v francoskem kmetijstvu pokaže, da francoski kmetje plešejo ples toči v upanju, da bi privabili vsaj nekaj kapljic dežja.

Francija se je v letih od druge

TABELA 2: Proizvodnja agrarnega sektorja kot delež bruto domačega proizvoda (BDP) v % BDP

država	1965	1992
FRANCIJA	9,5	4,0
Španija	16,5	4,0
Italija	10,0	3,0
Velika Britanija	3,0	1,5
Zahodna Nemčija	4,5(*)	1,5

(*) 1968

Vir: The Economist

svetovne vojne sem razvila v vodilno evropsko proizvajalko kmetijskih izdelkov. Resnica namreč je, da francoski kmetje proizvedejo znotraj ES letno kar 25 odstotkov agrarnih proizvodov, dosegajo 4-odstotni delež v francoskem bruto domačem proizvodu (glej tabelo) ter imajo z 10 milijardami ameriških dolarjev presežka v kmetijski bilanci takoj za ZDA, drugega največjega izvoznika kmetijskih izdelkov na svetu.

Kmetijstvo je potentakem najuspešnejši francoski gospodarski sektor in ravno ta naj bi bil sedaj žrtvovan za trženiku liberalizacije svetovne trgovine? Parole, ki povedo samo pol resnice, vsak kmetijski proizvod v vrednosti enega francoskega franka, je bil namreč

denarno »podprt« z ravno toliko vrednim frankom subvencij... (!)

V Franciji predstavljajo kmetje 5 odstotkov francoske delovne populacije, katerih polovico tvori s sporazumom neposredno prizadeji pridelovalci žita. Samo tretjina njihovega pridelka je namenjena izvozu zunaj Evropske skupnosti, ter lahko tudi pride v poštev pri omejevanju izvoznih subvencij. Dejansko bo tako prizadeta komaj nekaj manj kot en promil celotnega letnega francoskega izvoza.

Labodji spev

Kot vse kaže, industrijsko razvite ekonomije tudi v prihodnosti bodo vzdržale dosti večjega deleža zaposlenih v kmetijstvu, kot ležata imata že sedaj Nemčija in Velika Britanija (glej tabelo). Postopno zmanjševanje izvoznih subvencij lahko prej koristi kot škodi nadaljnjemu razvoju (tudi evropskega kmetijstva, saj šele zdrav konkurenca na svetovnih trgih pokaže pravo vrednost določenega gospodarskega sektorja in ga hkrati prisili v vlaganje v razvoj naslanjanje na lastne sile.

Upor francoskega kmečkega lobija pa je primer znakov za agrarno sceno tudi v drugih državah; medtem ko danes kar 80 odstotkov prebivalcev živi v kmetijstvu, se imajo Francozi še naprej na »kmečko ljudstvo«. Zgolj sklenitev na tradicijo pa je v današnjih časih trde tržne gospodarske logike premalo za preprečevanje drugih, tudi finančno močnejših, interesnih skupin.

GATT

Je kratica za General Agreement on Tariffs and Trade, o ustanovitvi je bil sprejet leta 1947 na konferenci v ameriškem mestu Woodru skupaj s skupnim ustanovitvi Mednarodnega denarnega sklada (IMF; International Monetary Fund) in Mednarodne banke za obnovo in razvoj, ki je bolj znana pod imenom Svetovna banka (International Bank for Reconstruction and Development). Takoj po dejanski ustanovitvi leta 1947 se je začel prvi krog (round) pogajanj o svobodni trgovini mednarodnih razpisov. Zadnji krog se imenuje »razsežna skla runda«, ki naj bi bil sklenjen s podpisom določil, sprejetih v razumu iz Blair Housa 15. decem-
ANDREJ HORVAT

Iz Dunaja piše

Tudi Avstrija ne mara tujcev

Seveda je čisto res, da je tendencioznost v naslovu tega sestavka izbrana čisto namerno. Tujci so v republiki Avstriji še zmerom dobrodošli, vendar le tisti, ki se tam ne zadržujejo predolgo. To pa so turisti, poslovneži, študenti in tuje varuške, ki v Avstriji na razvijanih otročičkih preizkušajo vzdržljivost svojih živcev in se ob tem mimogrede naučijo še kaj nemščine.

1. julija letos je stopil v veljavo tako imenovani Zakon o bivanju v Avstriji (Aufenthaltsgesetz). Samo poimenovanje tega zakona sicer ne govori, da gre pravzaprav za zakon o tujcih, vendar avstrijski državljani seveda že s svojim »avstrijstvom« v zakon niso vključeni in so kot taki že vnaprej postavljeni v »razred privilegiranih«. Iz množice na videz zelo nedolžnih določil tega zakona sta za tuje delavce, ki že leta bivajo v Avstriji, predvsem pa za tiste, ki se na bogato poplačano delo v tej deželi na severni strani Alp šele pripravljajo, boleči vsaj dve.

Prvo določilo je namenjeno boju proti izkoriščevalskim posrednikom stanovanj. Ni malo stanovanj na Dunaju, v Gradcu in tudi v manjših industrijskih krajih, kjer na 20 kvadratnih metrih živi ali natančneje povedano – na nadstropnih ležiščih – hodi pronočevati tudi več kot osem Turkov, Tamilcev, Egipčanov ali državljanov katerekoli že države, nastale iz nekdanje Jugoslavije. Vsak od njih zasluži nekako 6 do 12 tisoč avstrijskih šilingov na mesec – odvisno pač od nacionalnosti delavca (Egipčani recimo lahko samo prodajajo časopise) in seveda od poštenosti delodajalca – ter plačujejo za prenočevanje in souporabo sanitarij in kuhinje (ako seveda kaj takega v stanovanju sploh obstaja) tudi do 3000 avstrijskih šilingov mesečno. Enostavni izrazen nam pokaže, da ga v Avstriji danes skoraj ni donosnejšega posla, kot je izdajanje stanovanj tujcem. In to na vsak način

in ako je le mogoče predvsem tujcem; Avstrija povečini pozna zakone in cene na trgu stanovanj in vedo temu ustrezno tudi ukrepani. Avstrijsko notranje ministrstvo je za Zakon o bivanju tujcev v Avstriji postavilo določila, ki dovoljuje vselitev samo ene osebe na 10 kvadratnih metrov stanovanjskih prostorov. V tem trenutku bi to pomenilo »razsežni« nekaj tisoč ne samo tujih, marveč tudi avstrijskih družin. Zato je razprava na to temo zelo hitro tudi pronicnila na raven zgolj mrtve črke zakona.

Razburljivejša je določba o podaljšanju razsežnosti oziroma o nabavi čisto novega dovoljenja za bivanje. Po novem je treba to dovoljenje podaljšati vsaj štiri tedne pred njegovim iztekom. Ko vam dovoljenje enkrat poteče in nato sledi lastnik trajnega, torej večletnega dovoljenja o bivanju, vam vaše sklicevanje na to leto delovno dobo v Avstriji prav nič ne pomaga. V skladu z Zakonom vas lahko avstrijski moške postavijo na avstrijsko mejo. Vi se potem lahko samo še podate na negotovo pot proti Ljubljani in na tamkajšnjem avstrijskem konzulatu vročite prošnjo za vse to, kar ste enkrat že imeli, torej za delo, bivanje in tako naprej. Dodatek, ki vam bo povzročil mogoče največ težav, je dokazilo o nameni in stanovanju nekje blizu vašega delovnega mesta v Avstriji, kjer je za vas že rezerviranih celih 10 kvadratnih metrov prostora...

Za državljane, ki za vstop v Avstrijo potrebujejo posebnega dovoljenja ali vizum – in v to družbo srečnikov spadamo tudi Slovenci –, seveda ni vse tako brezizhodno. Avstriji so vsi stvari tako zapletli, da sedaj razmišljajo o prenovitvi že sprejetega Zakona. Zlasti je namreč, da so nekateri člani avstrijskega parlamenta glasovali za njegovo sprejetje, ne da bi Zakon po prej sploh prebrali.
ANDREJ HORVAT

VESTNIK

Izdaja Podjetje za informiranje

Murska Sobota

Časopisni svet: dr. Jože Bedernjak, Štefan Cigut, Zlatko Erlih, mag. Dalibor Gader, Cilka Jakelj, Rajko Stupar, dr. Aleksander Šiflar

Uredništvo: Irma Benko (direktorica in glavna urednica), Janez Votek (odgovorni urednik), Ludvik Kovač (namestnik odgovornega urednika), Bernarda Balazic-Peček, Jani Dominko, Jože Graj, Majda Horvat, Milan Jerše, Feri Maučec, Štefan Smej, Štefan Sobočan (novinarji), Ksenija Šomen (tehnična urednica), Nataša Juhnov (fotografinja), Nevenka Emri (lektorica).

Naslov uredništva in uprave: Murska Sobota, Slovenska 41. Telefoni: novinarji in odgovorni urednik 21-383, 21-064 in 33-019, glavna urednica in direktorica 22-403, računovodstvo in tajništvo 21-383 in 21-064, GPS (trženje) 22-403, telefaks 22-419. Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo.

Naročnina za III. trimesečje 1993 je 1.050,00 SIT, celoletna naročnina 3.800 SIT, za naročnike v tujini 100 DEM letno.

Tekoči račun pri SDK Murska Sobota: 51900-603-30005. Devizni račun pri Abanki Ljubljana 50100-620-00112-5049512.

Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje št. 16/IB z dne 30. 1. 1992 se šteje tehnik Vestnik med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.

Izvršni svet zahteva strožje delovanje inšpekcijskih služb

Igralni aparati praktično neobdavčeni

Na 16. seji Izvršnega sveta SO Gornja Radgona so obravnavali zadeve, ki niso ravno po volji obrtnikom, podjetnikom, gostincem in trgovcem: najprej je poročal o plačevanju davčnih obveznosti vodja izpostave Republiške uprave za javne prihodke Daniel Vrzal, nato pa so o svojem delu v letošnjem letu govorili tudi tržna in sanitarna inšpektorica ter načelnik Uprave za inšpekcijske službe. G. Vrzal je opozoril na neplačevanje davkov in prispevkov; nekateri obrtniki pozabljajo, da se zamudne obresti ponovno dvigujejo in dolgotrajno odlašanje plačevanja prispevkov bo lahko uničilo tudi dobro podjetje. Gornjeradgonski izvršni svet je naložil »dacarjem« in inšpektorjem, da se v čim krajšem času dogovorijo za učinkovito akcijo proti »šušmarstvu«. Inšpektorji bodo morali kmalu tudi podati poročila o igralnih aparatih – dejstvo je, da ni več gostilne brez takšnega ali drugačnega igralnega aparata, vendar zanje ne plačujejo ustreznih prispevkov (ko pride inšpektor, je aparat po navadi »pokvarjen«).

Tudi inšpekcijske službe imajo svoje specifične probleme; na primer sanitarna inšpekcija ne more biti učinkovita, ker so kazni prenizke, medtem ko mora tržna inšpekcija trikrat premisliti, koga bo kaznovala, saj so z novim Zakonom o trgovini kazni zelo velike – tako za posameznika kot tudi za podjetje. Dodatne probleme ustvarja nova prepoved odpiranja trgovine in opravljanja trgovske dejavnosti vsem, ki po izobrazbi niso trgovci.

Med zanimivejšimi pa je bilo na tokratni seji izvršnega sveta poročilo skupne strokovne komisije za denacionalizacijo o izvajanju zakona o denacionalizaciji. Občina Gornja Radgona je med prvimi začela zbirati vloge za vrnitev odvzetega premoženja; danes je to prav gotovo najbolj obremenjena občina, saj je po številu zahtevkov po denacionalizaciji na tretjem mestu v Sloveniji – na novo so morali zaposliti eno delavko za pravna vprašanja ter administrativno delavko, kljub temu pa potekajo postopki počasi, saj so še številne druge ovire. Do 3. septembra 1993 je bilo vloženih 788 zahtevkov za vračilo odvzetega premoženja, od tega 7 zahtevkov za vračilo stanovanjskih hiš in poslovnih prostorov, 13 za vračilo odvzetih podjetij, 33 za vračilo stavbnih zemljišč in kar 764 zahtevkov za vračilo kmetijskih zemljišč, gozdov in kmetijskih gospodarstev.

bbp

Posnemanja vreden pristop k razvoju turizma v občini Gornja Radgona

Konji in Mura

Občina Gornja Radgona že nekaj let vztrajno išče najprimernejšo smer razvoja turizma. To je obsejna pokrajina, ki jo omejuje na eni strani reka Mura, na drugi pa vinorodni griči Slovenskih goric; doslej je bila znana predvsem po kakovostnih vinih in vrelih mineralne vode. Imeli so srečo, da so se odgovorni v vladi za turizem strinjali z delom in načrti predhodnika in nadaljevali v tej smeri. Sedanji projekt razvoja turizma je vsekakor rezultat večletnega dela in sodelovanja raznih strokovnjakov, zasebnikov in domačinov.

Eden največjih projektov doslej je potepanje s konji; deset gostov se s konjsko vprego za 90 mark en dan potepa po vaseh v Slovenskih goricah, se ustavi pri očeslavskem izviru slatine, obišče Staro Goro, vaški muzej, vinotoč. Blaguško in Negovsko jezero ter negovski grad. V projekt so vključeni z gostinsko ponudbo Marija Šinko in Anton ter Marija Šantl, Jožica Tibaut z muzejem, Janez Mir z domačim kovaštvom, kočijaž in vodnik. Doslej so prodali in uresničili šest voženj. Na oddelku za gospodarstvo in negospodarske dejavnosti ugotavljajo, da projekt potepanja s konji ni dal povsem željenega učinka iz več razlogov: program je preobsežen in vključuje preveliko ponudnikov (kazalo bi izbrati krajše relacije, da se ne bi preveč mudili s potjo, predvsem pa izdelati več različnih relacij z drugačno ponudbo, ki bo prilagojena strukturi gostov); izvajalec projekta zaradi oddaljenosti ni v stalnem stiku s tukajšnjimi

Izvršni svet občine Gornja Radgona poziva vse meščane, da razmislijo o možnosti oddaje turističnih sob. V marsikaterem turističnem mestu prinaša oddajanje turističnih sob kar lep zaslužek mnogim družinam. V Gornji Radgoni resda ni zdravilišča, je pa v sosednji avstrijski Radgoni in prav vodstvo zdravilišča je pred kratkim izrazilo željo, da bi v Gornji Radgoni uredili seznam turističnih sob, saj je povpraševanje zelo veliko.

Vsi zainteresirani ponudniki se lahko oglasijo pri g. Borisu Šandorju v občinski upravni zgradbi, ki jim bo tudi posredoval vse informacije ter jih seznanil s pogoji.

ljudmi in sodelujočimi (s posamezniki, ki sodelujejo v projektu, je treba neprestano delati in jih usposabljal, podjetje Nov'na ima sedež v Ravnah na Koroškem); interes posameznikov je premajhen, slabo pa funkcionira koncept trženja.

Enodnevno spoznavanje pokrajine je bilo pri gostih zelo dobro sprejeto, večina jih je navdušenih in hkrati presenečenih. To pa le dokazuje, da so s tovrstno ponudbo zadeli v črno, v prihodnje jo bo potrebno le še izpopolniti in drugače organizirati, predvsem pa s polno paro tržiti. Samo veliko število potepanj s konji bo ljudem prineslo tudi kakšen dobiček. Ves projekt naj bi v prihodnje urejala nekakšna delniška družba ali podjetje, člani bi bili med drugim tudi občina in vsi ponudniki storitev.

Drugi večji projekt, po katerem bo lahko postala Gornja Radgona znana širom po Evropi, je plovba po mejni reki Muri – turisti iščejo vedno nekaj novega, razburilivega in hkrati ekološkega; za take je plovba po reki Muri nadvse zanimiva. Občina Gornja Radgona (Janko Kralj) in vodno gospodarstvo si prizadevata, da bi zadeve čim prej uredili na državni in meddržavni ravni. Prav tako zanimiva bo kolesarska pot ob reki Muri od Gornje Radgone do Radence (lahko še naprej do Hrastja-Mote).

Do 15. oktobra naj bi se sestal projektni svet, ki bo pripravil izdelavo novega turističnega projekta: v njem bodo prav gotovo omenjene vse nove ponudbe in predstavljene zanimivosti daljine in bližnje preteklosti. Grad, vina, Mura, meja, Spodnji in Gornji gris, muzej, kiparski kolokvij, sejem... in še marsikaj zanimivega bo lahko predstavljeno v novem perspektivi, v glavnem seveda v obliki pokroviteljstva, za kar pa podjetjem ne sme biti žal. Prav tako naj bi Gornjo Radgono predstavili na kakovostnih razglednicah, vendar to ne bo mogoče, če se bodo odločili le za prvega in najboljše fotografa; potrebno je razpisati natečaj ali pa povabiti k sodelovanju več fotografov ter nato s pomočjo strokovnjakov (!) izbrati najboljše ponudbe.

Dejstvo je, da lahko občinski organi sprejemajo le smernice razvoja, medtem ko razvoj temelji na podjetnih posameznikih in podjetjih. Naloga občine je, da jim omogoča uresničevanje zamisli brez administrativnih zapletov. Nerealno je pričakovati, da bo v turizmu še kdo kaj počel zgolj iz ljubiteljstva; vsak upravičeno pričakuje zaslužek in to mora biti tudi interes občin. Minil je čas zaščite velikih monopolistov in onemogočanja sposobnih zasebnikov.

BERNARDA B. PEČEK

Kooperacije in odpiranje madžarskega trga: možna rešitev za Elrad?

»Ni vse tako črno...«

Oktober bo delovno mesto generalnega direktorja Elrada zasedel 30-letni magister Boris Gerjovič s Ptuja. Poleg kratkoročnih in dolgoročnih razvojnih ciljev bo upravnemu odboru moral predlagati tudi odgovorne ljudi za trženje, finance in razvoj. Kaj bo Gerjovič našel v gornjeradgonskem Elradu: popoln kaos in brezcilnost kot posledico izgube 80 odstotkov prodajnega trga in nerazumevanja med vodstvenim kadrom ali pa prenovljeno in »očiščeno« podjetje v ponovnem razvojnem vzponu?

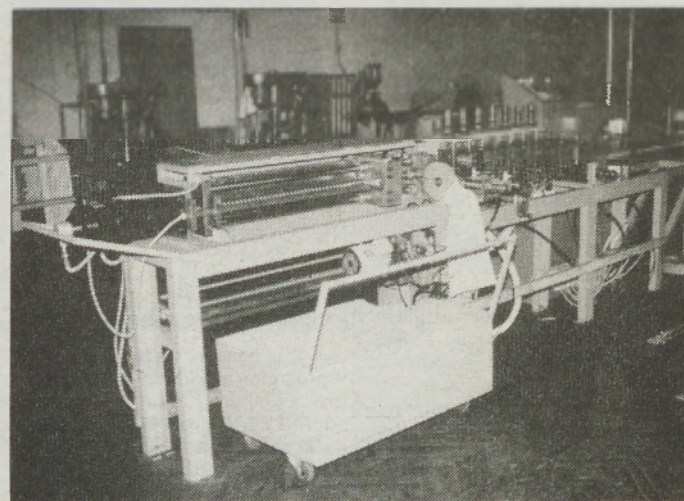
»Ni vse tako črno, da bi bila potrebna panika in širjenje dezinformacij.« je prepričan Tone Mlakar, direktor družbe Orodja in v.d. direktorja družbe Antene.

Znano je, da nekdo prav vsako potezo ali ukrep, povezan z Elradom, takoj razširi v javnosti in ga prikaže kot skrajno neprimerne in škodljivega za zaposlene. Tako je bilo tudi ob zadnjem anketiranju delavcev, če želijo sodelovati pri lastninjenju podjetja, kjer je tudi pojasnjeno, da lahko zaposleni lastnino največ 60 odstotkov Elrada, ker je država 40 odstotkov prenesla na republiški sklad. Pravzaprav je to tudi v drugih podjetjih običajen način preverjanja pripravljenosti zaposlenih, da sodelujejo pri lastninjenju, ki pa bo potekalo šele prihodnje leto. Tudi sodelovanje Elradovih delavcev pri trgatvi je že dolgoletna praksa; trgatve je že marsikateri gornjeradgonski firmi pomagala premagati krizni čas pomanjkanja dela.

Presežek zaposlenih obstaja

Prav nobenega smisla nima prikrivati, da so v Elradu danes presežni delavci. Okrog 120 ljudi (Antene) bo ostalo brez dela, nekaj od teh bodo poskušali predčasno upokojiti. 1990. leta je s preustrojem nastala delniška družba Elrad, v kateri je od 1500 ostalo le še 650 zaposlenih. Le-ta je ustanovila družbe z omejeno odgovornostjo Antene, Orodja, Kabli, Profesionala in Elektronika

(slednje ni več od leta 1991). Osnova današnjega Elrada je v mestu Gornja Radgona, kjer je v družbi Antene in Orodja zaposlenih 188 in 54 ljudi. Zmogljivosti pa kljub močnemu zmanjšanju števila zaposlenih še vedno niso zasedene

V Elradu so pred kratkim naredili stroj za potrebe paraplegikov v Ljubljani, ki je namensko izdelan in prilagojen potrebam invalidnih ljudi. Upajo, da bo takšnih specialnih naročil v prihodnje več, saj imajo orodje in izkušene delavce, ki jih lahko izpolnijo.

tako, kot bi morale biti, zato je 45 zaposlenih iz sistema na delovnem mestu v vinogradih.

Na madžarski trg

Rešitev vidijo v kooperacijem delu (nekaj so ga že uspeli dobiti) in galvanskih izdelkih. Slovenske železarne ne zmanjšajo na madžarski trg, od koder se želijo širiti v Romunijo in Bolgarijo. Elrad je uspešno sodeloval na sejmih v Mari-

boru, Budimpešti, Milanu in Ljubljani ter prvič na sejmu Komponenta v Celovcu.

Kljub vsem težavam v Elradu še vedno skrbijo za razvoj, vsako leto razpišejo interni razpis, na katerega prijavi inovatorji svoje izboljšave. Posebna komisija izbere in nagradi najboljše. V družbi Orodje se vedno bolj usmerjajo v namensko izdelavo strojev, to pomeni, da se lotevajo takšnih strojev, kjer serijska proizvodnja ni mogoča, ampak je potrebna predvsem znanje in iznajdljivost zaposlenih. Ze

kim so napolnili prve plastenke destilirane vode, ki jo bodo prodajali tudi v trgovini; stoji ima zmogljivost dva tisoč steklenic na dan.

Optimizacija, prerazporeditev, prodaja

Elrad čakajo še velike spremembe, vse pa je seveda odvisno, za kakšno pot se bo odločilo novo vodstvo. Ali bo tudi tako drastično poseglo v dosedanja lastnina (napravni mišine) Elrada, kot zapoveduje dosednji v.d. generalnega direktorja Tone Mlakar. Sanacijski program so uresničili 50-odstotno, bistvenega pomena pa je (po besedah B. Sečka), da so izgubo sistema zmanjšali s 50 na 10 milijonov. Cilji so zmanjšati stroške splošno zadolženost za 900 soč mark in izpolnjevanje obveznosti do dobaviteljev. Zaradi lastninskega preobnavljanja je pomembna tudi sednja etapa »dezinvestiranja« ter zmanjšanja zadolženosti. To poskušajo doseči tudi s prodajo objektov – s pomočjo največjega upnika SKB-banke naj bi prodali upravno zgradbo v mestu Gornja Radgona, prodajo prostora in halo C. V naslednji etapi tehnološke prerazporeditve naj bi nekatere proizvodnje postopke preselili v Mele.

Poseben problem je vlaganje v Elradovo kuhinjo, ki je pravzaprav ena najstarejših zgradb v Gornji Radgoni in avstrijskega samostana iz leta 1844. Cerkev zahteva vrhunske zgradbe, v kateri bi odprli kovo banko, Elrad pa bi prostore ohraniti, saj je zgradba v strogem mestnem sredisku.

BERNARDA B. PEČEK

Vlada o železarnah

Slovenske železarne so nesposobne

Slovenske železarne kljub prizadevanju in vlaganju države to nejo na dno. Na tiskovni konferenci vlade je dr. Ivo Banič, državni sekretar v ministrstvu za gospodarske dejavnosti, bistvene vzroke pojasnili v treh stavkih. Slovenske železarne ne znajo proizvajati svojih izdelkov, ki so nekaliteta, cena na svetovnem tržnišču pa je neprimerna. In če še dodamo, da v zadnjih dvajsetih letih niso v od železarn ni bilo večjih obnovitvenih del, potem je jasno, da so zastarele.

V prvih šestih mesecih letošnjega leta so slovenske železarne dosegle bistveno slabše rezultate, kot so jih predvidevali s sanacijskim načrtom. Železarne imajo 5,2 milijarde tolarjev izgube, to pa je šestkrat preveč, kot je predvideno v programu reševanja železarstva. Največje izgube so v največjih podjetjih družbe: Pivovarna Acroni Jesenice, Metal Ravne in Jeklo Store. V slednjih v roku za gigantih je danes zaposlenih le še 3.900 delavcev. Bistveni vzroki za slabe finančne rezultate naj bi bil tudi nizka produktivnost in nizke cene železarn. Vlada sicer meni, da so v svetu potencialni trg, saj je proizvodnja naših železarn v evropskem merilu zanimiva. Da bi povečali konkurenčnost izdelkov tako s ceno kot s kakovostjo so potrebna nova vlaganja: v Metal Ravne okoli 10 milijonov mark, v Acroni Jesenice 22 milijonov in v Jeklo Store 9 milijonov mark. Prav tako pa so potrebne naložbe v prenovitve dele koncerna (litarstvo, strojogradnja itd.). Toda v vladi so skeptični, da bi dale nove naložbe, za katere navajajo slovenske železarne, uspešne rezultate. Ministrstvo za gospodarske dejavnosti posebej zaupa le v investicijo Metala Ravne, ker je to podjetje že do sedaj v rezultatih bistveno odstopalo od preostalih dvajsetih podjetij. Vlada Slovenije bo izdala garancijo za trajna obnove sredstva le za tiste projekte, ki prinašajo dobiček. Zato bodo tudi zaprtje vseh nerentabilnih delov in programov družbe. Po djetem ki so v brezizhodnem položaju, dovoljujejo razpisati delo v celoti ali po delih po minimalnih cenah.

Slovenija je Avstrijcem še vedno dolžna 280 milijonov šilingov kot plačilo za solastništvo HE Golica. Čeprav je rok za plačilo dila pri LBS banki v New Yorku. Sekretar za energetiko Boris Sovič je priznal, da smo pri HE Golici v vseh stvareh v dolgu. Če pa naj gre za varnost, vodni režim ali dobavo elektrike. Glede na to, da Avstrijci ne spoštujejo vodnega režima in pretoka na naši strani v potoku Bistrica, ki je bil lani desetkrat manjši od dovoljenega, pa Boris Sovič pravi, da Avstrijci drugače razlagajo manjmalni pretok vode kot mi. Ribe pa nič! Kravja kupčija z HE Golico se torej nadaljuje.

Vlada je zavrnila podražitev železniškega prometa.

MARIJAN HORVAT

Vsak četrtek Vestnik

MILAN JERŠE

Dr. Štefan Špilak o Pomurski investicijski družbi

Pomurci večinski lastniki pomurskega družbenega kapitala

Vemo, kakšne so možnosti državljanov pri lastninstvu podjetij. Tu znanje daje možnost sodelovanja pri interni razdelitvi in notranjem odkupu družbenega premoženja. Znano je, kdo so upravičenci, ki pri tem procesu lahko sodelujejo. Toda vsi državljani te možnosti nimajo, ali pa se jim zdi preveč tvegano, da bi svoje certifikate vlagali v dokaj nestabilna podjetja. Zato jim je dana možnost vlaganja v investicijske družbe. Nas zanimajo možnosti za ustanovitev Pomurske investicijske družbe. Ta ni zanimiva samo zaradi ene od možnosti vlaganja lastniških certifikatov vanjo, ampak tudi zaradi tega, ker bi s pomočjo te družbe Pomurci lahko našli do večinskega lastništva svojega gospodarstva. Po oceni našega ekonomista dr. Štefana Špilaka bi se lahko približali dvotretjinskemu lastništvu in s tem upravljalskemu deležu v pomurskih podjetjih.

S pomočjo ekonomskih spodbud bi se lahko priti do približne vrednosti družbenega kapitala pomurskih podjetij in vrednosti lastniških certifikatov. Kakšna je vrednost tega in drugega?

Na osnovi podatkov iz popisa in ocene starostne sestave prebivalstva sem prišel do vrednosti lastniških certifikatov, ki bi razdeljena med Pomurce. Po tem izračunu bi Pomurci dobili za 36 milijard tolarjev vrednosti lastniških certifikatov. Prepričan sem, da je izračun dokaj natančen, saj sem ga primerjal s podatki za slovensko populacijo in ugotovil, da je prišlo do odstopa le za 400 milijonov tolarjev, to pa je v mejah statistične napake.

Pri oceni družbenega kapitala sem analiziral podatke lanskoletnega poslovanja, ki jih je pripravila ZRSR. V teh podatkih podjetja niso poimenovala obdelana, vendar je dovolj kakovostnih parametrov, katerim sem dodal še nekatere podatke iz časov, ko sem intenzivne spremljal pomursko gospodarstvo, da sem prišel do približne ocene vrednosti družbenega kapitala. Po zahtevani zakonski metodologiji je vrednost tega kapitala med 50 in 60 milijardami tolarjev.

Nezaposleni – ocena števila ljudi, ki še niso bili zaposleni v odstotku na njihovih lastniških certifikatih v milijonih tolarjev.

Starost	%	Pomurje	Prekmurje
do 18 let	90	2.970	2.070
od 18 do 23	70	1.540	1.120
od 23 do 28	50	1.250	875
od 28 do 38	30	1.800	1.260
od 38 do 48	30	1.995	1.365
od 48 dalje	50	7.200	5.000
skupaj		16.755	16.690

Kakšno so potem takem možno, da pride do lastninstva pomurskega družbenega kapitala? Za izračun med vrednostjo družbenega kapitala in vrednostjo certifikatov je razvidno, da bi Pomurci postali lastniki 60 odstotka vrednosti družbenega kapitala Pomurja. Opozoriti moram, da pri oceni družbenega kapitala nisem upošteval lastnine, ki se bo razdelila po zakonu o denacionalizaciji in zakonu o denacionalizaciji, kar vpliva na vrednost družbenega kapitala. Ob tem ne kaže zanemariti predpostavke, da se bo večina podjetij razdelila s pomočjo notranjega odkupa, ki jih bodo deležna po zakonu o denacionalizaciji, pridemo do potencialno z lastniškimi certifikati lahko odkupimo do tretjine vrednosti pomurskega družbenega kapitala.

Investicijske družbe
Omenili ste notranji odkup podjetij. Če se podjetja odločijo za to možnost, morajo kombinirati tri načine lastninstva: interno razdelitev premoženja, odkup po zakonu o denacionalizaciji in odkup po zakonu o denacionalizaciji. Za interno razdelitev ima podjetje na voljo 20 odstotkov vrednosti družbenega kapitala, 10 odstotkov pa preneša na pokojninsko-odškodninski in 20 na notranji odkup. Preostalih 40 odstotkov pa mu ostane za notranji odkup. Pri omenjenih 20 odstotkih, ki jih podjetja prodajajo na borzi investicijske družbe za lastniške certifikate, lahko odkupimo do tretjine vrednosti pomurskega družbenega kapitala.

«Po moji oceni se bo polovica Pomurcev odločila za nakup ali zameno lastniških certifikatov za delnice investicijskih družb. Eden od najpomembnejših razlogov je, da polovica Pomurcev nikoli ni bila zaposlena v domačih podjetjih ali pa je bila zaposlena v državnih službah. Po podatkih, ki sem jih spremljal med raziskovanjem na gospodarski zbornici, je bilo največ

zaposlenih 43 tisoč delavcev, sedaj je to število bistveno manjše.

Kaj lahko občani pričakujejo od investicijske družbe, je realno pričakovati vsaj ohranitev realne vrednosti vloženih certifikatov ali dividend?

»V tem trenutku je za začetek nerealno pričakovati velike dividende. Uspeh bo že ohranitev realne nominalne vrednosti delnic. Donose na delnice je realno pričakovati nekje po dveh ali treh letih. Vzroki niso v poplavi delnic, ampak v gospodarski. Znano je, da je naše gospodarstvo v močni recesiji, a ne samo naše, temveč tudi sve-

Prebivalstvo – ocena starostne strukture v tisočih in lastniških certifikatih v milijonih tolarjev.

Starost	Pomurje št.	%	Prekmurje št.	Skupna vrednost LC Pomurje	Prekmurje
do 18 let	33	25,3	23	3.300	2.300
od 18 do 23	11	8,5	8	2.200	1.600
od 23 do 28	10	7,7	7	2.500	1.750
od 28 do 38	20	15,4	14	6.000	4.200
od 38 do 48	19	14,6	13	6.650	4.550
od 48 dalje	37	28,5	25	14.800	10.000
skupaj	130	100	90	35.450	24.400

točno. Po lastniškem preoblikovanju je kljub vsemu pričakovati rahlo oživljanje našega gospodarstva, zato predpostavljam prve donose nekje po dveh ali treh letih. Poleg tega bo v našem gospodarstvu s procesom lastninstva prišlo najprej do spremembe strukture upravljanja in v naslednjem koraku v Pomurju lahko pričakujemo spremembo menedžerske strukture. Mislim, da Pomurje v tem času premore dovolj veliko mladih strokovnjakov, ki se bodo lahko uveljavili v naslednjih letih.

Družba za upravljanje investicijske družbe

Kakšna je vloga družbe za upravljanje investicijske družbe? Prvi pogoj za ustanovitev investicijske družbe je ustanovitev družbe za upravljanje investicijske družbe. Najprej je potrebno najti zainteresirane subjekte za ustanovitev družbe za upravljanje. Za to družbo je potrebnih 50 milijonov

škov poslovanja neke okrog 4 milijarde tolarjev. Upoštevati je namreč potrebno, da gre v teh primerih za veliko delnic in stroški poslovanja niso majhni. Za zgled vzemimo, da dobi delnice 30 tisoč prebivalcev v vrednosti 300 tisoč tolarjev, to je že 9 milijard. In če to spremenimo v delnice, ki bi bile po moji oceni najidealnejše v apoenih po 50 in 100 tisoč tolarjev, vidimo, kakšna poplava delnic je to. Če pa bodo delnice samo v apoenih po 100, je to 90 tisoč delnic. Sam se nagibam k prej omenjeni razdelitvi v apoenih po 50 in 100 tisoč, to pa zaradi delitve vrednosti certifi-

katov, ki je za posamezne kategorije prebivalcev različna.

Znano je, da si bo družba, ki bo upravljala posle s certifikati, morala pridobiti licenco pooblaščen državnih institucij za upravljanje teh poslov.

»Za zdaj še ni jasno, katera institucija bo izdajala ta soglasja, do sedaj je bil predviden sklad, sedaj pa naj bi bila to komisija za izdajo vrednostnih papirjev. Kot je znano, naj bi bili zakonski pogoji za pridobitev soglasja družbe za upravljanje poleg že omenjenega ustanovitvenega kapitala še zaposlen ali najet broker z veljavno licenco in dvema letoma izkušenj na borzi. Če bo družba za upravljanje izpolnjevala te pogoje, potem bo verjetno po avtomatizmu dobila tudi soglasje za investicijsko družbo. V osnutku zakona so dokaj rigorozno definirani ustanovitelj družbe za upravljanje, saj ustanovitelj ne more biti podjetje z družbenim kapitalom, ampak le pravna oseba z znanim lastnikom

Svet Zveze svobodnih sindikatov Pomurja

Kritično o funkcionarskih plačah

V ospredju seje sveta območne organizacije Zveze svobodnih sindikatov Pomurja v Murski Soboti sta bili razpravi o kolektivni pogodbi za delavce, zaposlene v teh sindikatih, in sporazum o plačah ter nekaterih drugih pravicah in obveznostih sindikalnih funkcionarjev.

Na republiški ravni je bil namreč sprejet sklep, da velja kolektivna pogodba za vse organizacije zveze svobodnih sindikatov in vse zaposlene, ko jo sklenejo svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in polovica republiških odborov sindikatov dejavnosti ter polovica območnih organizacij in v njih zaposlenih delavcev. V razpravi je bilo slišati precej kritičnih pripomb na račun načina sprejemanja tako pomembnega akta od zgoraj navzdol. Nekaterim razpravljalcem pa se je zdelo nesmiselno, da bodo imeli zaposleni sindikalni funkcionarji in delavci dva različna akta. Prav tako je bilo slišati pripombe na višino izhodiščne plače, ki bo 34, v šolstvu pa le 26 tisočakov. Nekateri razpravljalci so namreč menili, da bi morali bolj upoštevati nezavidljiv položaj gospodarstva in se mu prilagajati tudi s plačami sindikalnih funkcionarjev.

Če bo sindikat stalno navzoč v podjetjih, kjer se dogajajo odločilne zadeve, ne bi smelo biti problemov pri izplačilu osebnih prejemkov funkcionarjev, so še pripomnili. Vprašali pa so se, ali bo zaradi pomanjkanja denarja, ki bi lahko bilo posledica premalo zbrane sindikalne članarine, sploh možno izplačati take plače sindikalnim funkcionarjem. Na seji pomurskih svobodnih sindikatov so tudi ugotovili, da je v besedilu omenjene kolektivne pogodbe izpuščeno nagrajevanje nepoklicnih funkcionarjev. Naposled so se odločili, da bi predsedniki območnih odborov sindikatov dejavnosti, ki to funkcijo opravljajo nepoklicno, dobili za svoje delo 15 odstotkov od izhodiščnega osebnega dohodka sekretarja republiškega odbora sindikata dejavnosti, kar je približno 11 tisočakov mesečno. Kljub kritičnim pripombam na vsebino kolektivne pogodbe za delavce, zaposlene v zvezi svobodnih sindikatov, in sporazumu o plačah so člani območne sindikalne organizacije sprejeli oba ponujena dokumenta. Dogovorili so se, da bodo na naslednji seji podrobneje spregovorili o organiziranosti in delu svobodnega sindikata v Pomurju.

MILAN JERŠE

Vestnikova akcija

Njihovi prvi milijoni

S kakšno posebno pisemsko govečnostjo se dragi bralci niste izkazali. Bili pa ste kar zgovorni. Reč je malo čudna, če se tako vzame. Saj smo vendar časopis! Pisana beseda je, veste, spomenik. Ko pišete, ne trobate samo tako v tri dni. S pisanjem o svojih doživetjih z ljudmi, ki so kolkje naše nove zlate dobe, kajti ti ljudje nesejo zlata jajca prihodnosti, jim postavljate spomenike. Nočemo niti dvomiti, da se hoste do prihodnjic spravili tudi k pisanju. Naslov, kakor smo rekli, Vestnik, M. Sobota, s pripisom »Njihovi prvi milijoni«.

Tako torej. Prebrali ste, kaj smo zadnjič pisali, kako si predstavljamo našo pot v kapitalizem. Odlično ste razumeli, za kaj gre, in nekateri med nami ste se odpravili, nas poiskali in nam povedali zgodbe o varčnih ljudeh iz vašega kroga znanstev. Nekateri so pripovedovali tudi zgodbe o svojih najzgodnejših sorodnikih.

Čeprav smo vas povabili k pisanju, delamo tokrat izjemo in sami zapisujemo vaše pripovedi.

Imen kajpada ne bomo omenjali. Pripoved pa bomo spremenili samo toliko in tam, kjer je potrebno, da se naš novi milijonar ne bi prepoznal. Naslovi zgodb so naši.

Bledi čaj

Zgodbo nam je pripovedoval sin o svojem očetu.

»Naš stari je tako varčen, da iz ene filtrske vrečke nakuha kar po nekaj litrov čaja. Po saj me to ne bi nič skrbelo, če bi delal to samo zase. Naj pije, kar hoče. Varčevanje pa občitimo mi.

Meni se je zdelo vedno čudno, zakaj je čaj tako slab, tako voden, zakaj nima nič tistega pravega okusa. Pa sem rekel pred kratkim mami, kaj da je to za čaja. Kar očeta vprašaj, je rekla. Veste kaj se je pokazalo, kaj dela ta naš skopuh? Filtrske čajne vrečke, ki jih je mama vzela iz čaja in pošala na robu pomivalnega korita, da bi se secedile in bi jih potem vrgla proč, je pobiral in jih na podstrešju sušil. Potem jih je pogladil in dajal nazaj v skatlo k neizkuhanim vrečkam.

Mama je potem, tako mi je rekla, njegovo skopuško prevaro odkrila. Sprla sta se in oče je vse zamikal. Mislim, da ga je bilo sram. Odnahal pa ni. Veste, kaj je delal potem?

Ti skopuh eden, saj je zammivo! Mati je rekla, da ji je potem nena doma začel naročati, naj kupuje tisti boljši čaj, tistega v vrečkah z ovojnico. Mama je mislila, da se zdaj hoče nekako opravičiti za tisto, kar je prej delal. Pa veste, zakaj je to delal? Zato, ker je mislil, da nas bo tako lažje pretental. Še naprej namreč suši vrečke prekuhanega čaja in jih zdaj še skrbneje ponovno vstavlja v ovojnice. Vsako celo zalepi!

Ko je gospa izračunala...

Ko je gospa R. vso stvar malo pretehtala, je ugotovila, da je to vstran vržen denar. Vsake tri mesece, tako približno, ji kmet, ki s cisterno za gnojnico prazni njihovo greznico, odnese 2000 tolarjev.

Zato odtelj vodo iz kopalne kadi nosi ven in jo zlija po travi. Nihče, ki se kopa, ne sme potegniti za veržico in izpustiti zamaška iz odtočne kadi. Bognečaj! Gospa si lepo odpre vsa vrata, če je mrzlo, pa si jih sproti odpira, in z umivalnikom ali vedrom vso vodo znozi iz kadi.

Iztisniti vse do zadnjega

Gospod, o katerem se pripoveduje v tej zgodbi, je bil nekdanji šofer. Ni znano, če ta gospod kaj bere časopise, ki spremljajo življenje angleške kraljevske družine. Mogoče je upokojeni šofer svojo navado prevzel po kraljevski.

Pripoveduje se namreč, da je angleški prestolonaslednik tako varčen, da ima za iztiskanje zobne paste neko posebno napravo, ki tubo zvija proti vrhu, da slučajno ne bi ostalo v njej kaj dragocene vsebine.

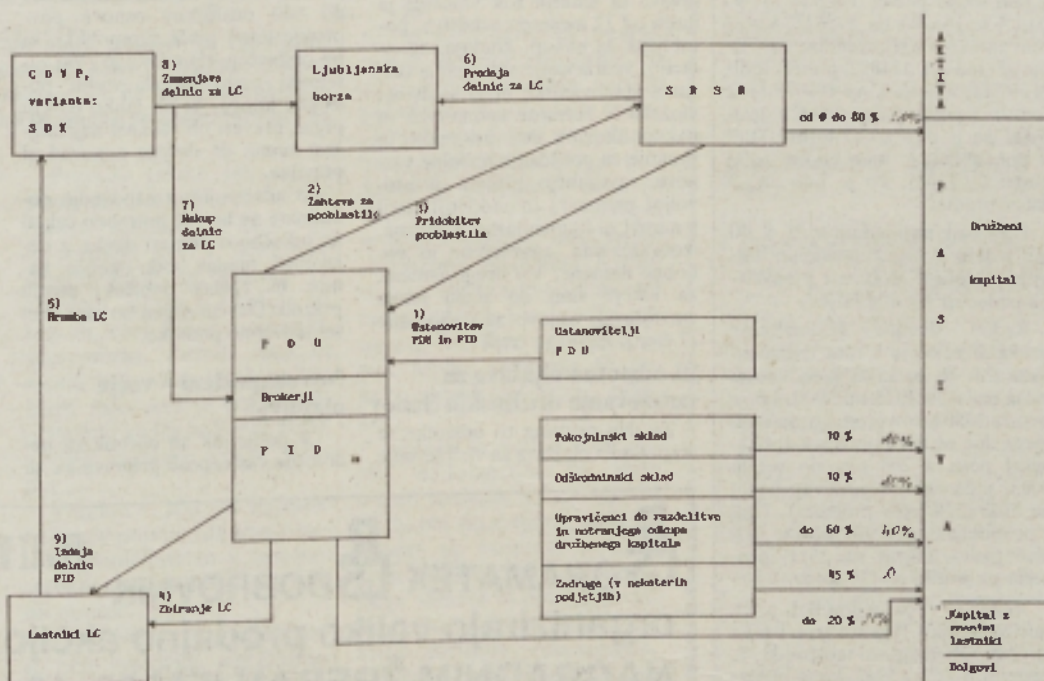
Naš upokojeni šofer s kraljevskimi navadami je še bolj stiskaški. Bolje bi bilo reči, da je še večji stiskač. On se ne zadovolji z natančnim zvijanjem tube. Zato, ker je preveril! Skrbno, zelo skrbno je tubo zvijal in ko potem nekoč ni mogel iz nje iztisniti ničesar več, jo je prerezal. Saprabol! Koliko zobne paste je še ostalo v njej. S ščetko je vse poščerkal in si še enkrat umil zobe.

Od takrat tubo vedno, ko je zvit do vrha, še enkrat odvije, vzame kladivo ali tolkač za meso in začne tolči pri dnu tube in potem tako počasi in dosledno navzgor.

Zapisal: ŠTEFAN SMEJ

a) ustanovitve in zagone PDU in PID

b) približna struktura lastništva nad družbenim kapitalom v podjetjih po 1. fazi lastninstva

Pojasnila pod shematičnim prikazom:
PIDU – pomurska družba za upravljanje
PID – pomurska investicijska družba
CDVP – centralni depo vrednostnih papirjev
LC – lastniški certifikati
SRSR – sklad republike Slovenije za razvoj

delnic posameznega podjetja. Sam te rešitve ne podpiram in se zavzemam, da bi ta prag ostal pri dvajsetih odstotkih.

S kakšnim potencialom računate pri ustanovitvi pomurske investicijske družbe?

»Po moji oceni se bo polovica Pomurcev odločila za nakup ali zameno lastniških certifikatov za delnice investicijskih družb. Eden od najpomembnejših razlogov je, da polovica Pomurcev nikoli ni bila zaposlena v domačih podjetjih ali pa je bila zaposlena v državnih službah. Po podatkih, ki sem jih spremljal med raziskovanjem na gospodarski zbornici, je bilo največ

tolarjev ustanovitvenega kapitala. Polovico tega kapitala je potrebno zbrati in vložiti ob ustanovitvi, polovico pa zbrati v dveh letih. Ta družba pripravi vse potrebno za ustanovitev investicijske družbe. Za ustanovitev le-te mora zbrati za najmanj 100 milijonov tolarjev lastniških certifikatov ali največ 10 milijard. V prejšnjih različicah zakona ni bilo omejitve med najnižjo in najvišjo vrednostjo, toda sedanja določitev spodnjega in zgornjega praga se mi zdi smiselna.

Zakaj?

Na osnovi simulacij, ki sem jih napravil, se je pokazalo, da je prag rentabilnosti družbe zaradi stro-

kapitala ali posamezniki. Očitno želi predlagatelj s tem preprečiti spekulacije, do katerih bi lahko prišlo v procesu lastninstva. Zgodilo bi se lahko, da podjetje, ki ima v lasti družbeni kapital in je hkrati ustanovitelj družbe za upravljanje, lahko odkupi svoje delnice in s tem postane upravljalca samemu sebi.

Ali bo družba izdala za lastniške certifikate takoj delnice ali začasnice?

»Prepričan sem, da bo veliko državljanov vložilo svoje certifikate v investicijske družbe. Po ekonomski logiki bi bilo, da bi družba izdala svoje delnice, ko bi kupila delnice podjetij na borzi. Upoštevati kaže, da družba v začetku ne bo imela svoje aktive, lastniški certifikati pa so v pasivi. Toda verjetneje je, da bo družba takoj izdala delnice, in dokler ne dobi ali kupi svojih delnic knjiži certifikat kot aktivo.

J. VOTER

Problemi zaposlovanja tujih delavcev

Za čim manj pretresov ob izteku delovnih dovoljenj

Problematika zaposlovanja tujcev postaja tudi v Pomurju čedalje aktualnejša. V tem in prihodnjem mesecu se bodo namreč iztekala delovna dovoljenja za določen čas, ki so jih tujim delavcem, zaposlenim v Sloveniji, izdali lani, večinoma za eno leto. Pri enotni enoti republiškega zavoda za zaposlovanje v Murski Soboti so taka dovoljenja izdali 1080 tujim delavcem, predvsem iz sosednje Hrvaške, ki se vsak dan vozijo na delo, največ v lendavski in ljubotomski občini. Vsem, ki so bili 18. julija lani zaposleni v katerem od pomurskih podjetij, so avtomatično podaljšali delovno dovoljenje za eno leto. Kot smo zvedeli, je doslej prejela območna enota republiškega zavoda za zaposlovanje okrog 800 zahtevkov iz družbenih in zasebnih podjetij Pomurja za podaljšanje delovnih dovoljenj tujim delavcem. Ker pri podaljševanju delovnih dovoljenj dosledno upoštevajo nova zakonska določila, so morali približno 10 odstotkov vlog teh delavcev iz sosednje Hrvaške zavrniti. Zanimivo je, da so se marsikje odločili za podaljšanje delovnih dovoljenj tujim delavcem za tri do šest mesecev, posebno tam, kjer gre za posebna delovna mesta, za katera so potrebna dodatna usposabljanja.

Sicer pa so uspeli doslej rešiti od 300 do 400 vlog, torč skoraj polovico vseh, rešili pa so tudi približno 30 odstotkov vlog za podaljšanje delovnega dovoljenja od 3 do 6 mesecev. Pri tem so ugodno rešili večino zahtevkov iz lendavske občine, kjer je zaposlenih največ tujih delavcev iz Hrvaške. Poleg tega so najbolj značilni primeri iz Varisa, Leka, Elektromateriala, Gidosa, Gradbeništva, Komunale in še iz nekaterih manjših podjetij. Prav tako so rešili večino vlog iz ljubotomske občine, ker so tu najbolj pohiteli za vlaganjem prošnje za podaljšanje delovnih dovoljenj delavcem iz sosednje Hrvaške. Ob obratu Mure vendar ljubotomski obrat mariborskega MTT-ja, kjer je od skupnega števila 118 zaposlenih 13 delavcev iz sosednje Hrvaške.

Največ tujih delavcev imajo v lendavski Nafti, kamor prihajajo dnevno na delo 236 hrvaških delavcev, doslej pa so vlo-

geru, kjer imajo 94 Hrvatov, in Lendavi (22), medtem ko sta v Murski Soboti le dva. V tem največjem pomurskem kolektivu so se odločili za postopno zamenjavo tujih delavcev z domačimi, ki imajo ustrezno izobrazbo, potrebno znanje in so mlajši od 25 let. Pri tem pa ne bodo imeli težav tisti delavci iz sosednje Hrvaške, ki že doslej opravljajo poklice kovinarjev, zidarjev, tesarjev, vodovodnih inštalaterjev, monterjev itd., ker takih delavcev v Pomurju primanjkuje. Zaenkrat so se v soboški Muri odločili, da obdržijo 96 Hrvatov, za katere so tudi vložili zahtevek za podaljšanje enoletnega delovnega dovoljenja. 22 pa jih bodo odpustili. Slednji bodo dobili tudi polovico odpravnine, višina bo odvisna od delovne dobe posameznika.

Na težave teh delavcev že dalj časa opozarjajo svobodni sindikati Pomurja, ki se spopadajo s to problematiko. Od slovenske vlade in ministrstva za delo zahtevajo sprejem dolgoročne politike zaposlovanja tujcev, še posebno na obmejnih območjih z Republiko Hrvaško. Dali so pobudo za dopolnitev splošne kolektivne pogodbe, da bi dobili tudi tujih delavci ob prenehanju delovnega razmerja zaradi zakonskih določil ustrezno odpravnino. V teh prizadevanjih doslej še niso uspeli, zato zdaj ponovno pozivajo sindikate podjetij in zavodov, da v organih upravljanja predlagajo solidarne odpravnine za te delavce. Prav tako sindikat zahteva, da se ministrstvu za delo Slovenije in Hrvaške takoj do-

govorita za ustrezno reševanje te problematike. Od zavoda za zaposlovanje pa terjajo usklajena navodila za tuje delavce o njihovih pravicah pri uveljavljanju zakonskih določil. Zavzemajo se namreč za uveljavitev enakih pravic iz delovnih razmerij, kot veljajo za domače delavce pri izgubi delovnega mesta. V takih podjetjih pa naj bi poskrbeli tudi za izplačilo vsaj minimalnih odpravnin delavcem iz sosednje Hrvaške.

MILAN JERŠE

Na Združenih igrah narodov tudi Metka Kuhar iz M. Sobote

Za lepše življenje mladih

Tudi Slovenija se je letos vključila v Združene igre narodov (United games of nations). Ob igrah in kreativnih delavnica se otroci iz različnih držav spoznavajo, navezujejo prijateljske stike ter širijo načela o spoštovanju in razumevanju med narodi in državami. Prve takšne igre so se začele leta 1989 v Murzstegu v Avstriji, pri nas pa so bile od 3. do 5. tega meseca v Portorožu in Piranu. Povabilo za udeležbo je dobila tudi METKA KUCHAR, dijakinja 1. letnika gimnazije v M. Soboti. Na kratko povzemamo njeno pripoved.

»K sodelovanju so me povabili kot udeleženko dnevov ustvarjalnih otrok v Bernardinu, ko sem morala na skupščino občine Piran poslati tudi svoje zamisli in konkretne predloge o lepšem in ustvarjalnejšem življenju nas mladih. Med 20 prispevkov so izbrali tudi mojega. Prvo delo v delavnicah je potekalo 28. in 29. avgusta v Piranu. Razdelili smo se v dve skupini. Ena se je ukvarjala s šolstvom, druga pa s prostim časom. Problemov ekologije in svetovnega mira se nismo dotaknili. Pripravili smo osnutek naših ugotovitev in pogledov, ki smo ga kasneje (med 2. in 4. sept.) dopolnili, mu dali končno obliko ter ga posredovali otroškemu parlamentu. Na njem sem sodelovala tudi jaz. Zasedali smo v sejni dvorani piranske občinske skupščine. Med gosti so bili tudi predsednik državnega zbora Herman Rigelnik, minister za šolstvo in šport Republike Slovenije Slavko Gaber, ministrica za delo in socialno politiko Jožica Pušhar ter župani in poslanci obalnih občin. Predsednik otroškega parlamenta Anže Slosar je ob tej priložnosti pozval politike, naj podpišejo častno izjavo, s katero so se obvezali, da bodo v letu dni uresničili naša pričakovanja in zahteve. V Portorožu mladi, na primer, zelo pogrešajo kolezarske steze, v Murski Soboti pa nas žuli čevlji kje drugje. Lepo bi tudi bilo, če bi 1.203 golobčki, ki so jih spustili na slovesni otvoritvi iger, prinesli mir v vse dežele sveta.«

J. G.

Samostan v Veržuju brezplačno vrniti salezijancem

„Sporni“ predvsem prizidki

Znano je, da je pred 2. svetovno vojno v Veržuju dokaj uspešno deloval salezijanski samostan oziroma »kloster«, kot so mu takrat vsi rekli in še danes tako imenujejo stavbo, v katero se je po nacionalizaciji naselil vzgojno-izobraževalni zavod (šola in »prevzgojni« dom za mladoletne prestopnike). Medtem so zgradili delavnice, svinjaka, kotlovnico, novo šolsko poslopje in nazadnje še dom za bivanje ter vzgojne aktivnosti mladoletnih prestopnikov. Uredili so tudi nekaj novih šolskih igrišč.

Po izselitvi gojencev iz starega zavoda je bil nekaj časa govor, da bodo v te prostore namenili za obrtne ali kakšne druge dejavnosti. Zdaj pa je jasno, da bo treba samostan vrniti prvim lastnikom – konventu salezijancev. Leti so vodili pred 2. svetovno vojno v njem nižjo gimnazijo, oziroma so usposabljali mladino iz revnejših družin za razne poklice. Imeli so tudi lastno posestvo. Po zakonu o denacionalizaciji imajo salezijanci pravico zahtevati svoje imetje, in to tudi počnejo.

Nekdanji veržejski samostan bodo spet prevzeli salezijanci. (Fotografija: J. G.)

Na občini v Ljutomeru, ki je soustanovitelj Vzgojno-izobraževalnega zavoda Veržuje, so odločili vrniti salezijancem njihovo premoženje brez kakršnih koli denarnih zahtevkov. Kolektiv osnovne šole pa bi rad obdržal delavnice, športna igrišča in tako imenovano vzorčno njivo, o čemer se bo potrebno še dogovoriti, vendar po dosedanjih pogovorih kaže, da s tem ne bo posebnih težav.

Ministrstvo Republike Slovenije za šolstvo in šport pa zaenkrat vztraja, da naj konvent salezijancev odkupi kasneje dozidane prostore (poleg delavnice še kotlovnica, pralnica, svinjaka) za okrog 200.000 mark, češ da ti objekti niso predmet vrnitve, ker so jih zgradili po nacionalizaciji. Izvedenca iz Murske Sobotne in Ljubljane pa sta ugotovili, da se je na ta način povečala vrednost starega zavoda le za 29,80 odstotka, tako da po zakonu o denacionalizaciji v tem primeru ni potrebno vračati vloženega denarja (vrača se tisto, kar znaša več kot 30 odstotkov).

Glede na to bodo terjali od šolskega ministrstva, naj se tudi ono odzove zahtevku po denarnem nadomestilu (odkupnini).

In kakšno je stališče salezijancev? Odkupnine niso pripravljeni plačati in je tudi ne morejo. Precej denarja pa bodo potrebovali za obnovo prostorov, v katerih bi radi v šolskem letu 1995/96 organizirali srednjo obrtniško šolo (umetniške usmeritve).

Ko so o vsem govorili tudi v občinski skupščini v Ljutomeru, je eden od poslancev predlagal, da če ne bo šlo drugače, naj ta denar zagotovijo v občinskem proračunu (ok. 10 odstotke), saj se jim vendar obeta dokaj poceni nova srednja šola v občini.

JOŽE GRAJ

Novo šolsko leto se je začelo tudi začasne begunce, toda...

Bosančki kličejo na pomoč

Begunske šole bodo dobivale manj pomoči iz Ljubljane, zato morajo probleme v »bosanski šoli« v Murski Soboti reševati v Prekmurju – čeprav niso veliki, jih brez koordinacije in sodelovanja tistih, ki bi morali in zmogli ponuditi pomoč, ne morejo rešiti.

V prostorih Ljudske univerze v Murski Soboti se je začel tedna začetek pouka za učence od petega do osmega razreda v osnovni šoli za begunce. Teden dni prej so sedli v šolske klopi tudi mlajši – od prvega do petega razreda – in tako je šola z oddelkom v zbirnem centru v Vidoncih v celoti zaživela.

Šola v Ljudski univerzi ima tri prostore. V eni skupini so učenci od prvega do četrtega razreda, 11 jih je, v drugi od petega do šestega, teh je 17, in v tretji, kjer jih je 7, so učenci sedmega in osmega razreda. Skupaj jih je torej 35, več kot 20 v Vidoncih, vendar se število nenehno spreminja.

Pouk se je začel kasneje, saj živijo v Vidoncih več učencev kot v Murski Soboti in zato je bilo samostojno organizirati pouk v zbirnem centru. Prostorov ni bilo na voljo, pa tudi učiteljev je v Soboti in Vidoncih manj, zato je bilo samostojno organizirati pouk v prostorih Ljudske univerze. Mislili so, da je v tem letu učiteljski kader boljši, čeprav še nimamo učitelj za pripravo in angleški jezik ter za druge šolske potrebe. Šolski svetnik, ki se pripravlja na probleme šolskih torbic. Potrebščine, zbrane v lanskim uspešni akciji.

Prejšnje šolsko leto se je pouk za Bosančke začel tri mesece kasneje kot za druge in kasneje kot v nekaterih drugih šolah za begunce (v zbirnem centru v Veržuju so lani in letos začeli v začetku septembra). Zaradi tega bi moral biti pouk letos boljši, zlasti zato, ker je boljši tudi učiteljski kader in ker je pouk v višjih razredih ločen. Vendar...

Vendar v šoli začasne begunce pravijo, da imajo veliko problemov in v tem sestavku vidijo svojevrsten klic na pomoč.

Na seminarju v Ljubljani so nam svetovali, naj iščemo pomoč v okolju, kjer živimo in delamo. Upamo, da bo znova potrjena solidarnost Prekmurcev, vendar sami ne vemo, kako naj se lotimo sodelovanja, je povedala ravnateljica šole, profesorica Melika Pašalič.

Zares veliko problemov se jim je nakopičilo – od pomanjkanja učbenikov do še vedno nedorečenega učnega načrta, pri čemer lahko apelirajo samo na ministrstvo za šport in izobraževanje, urad za begunce in humanitarne organizacije, da bi z dobro voljo premagali težave. Pesti jih predvsem pomanjkanje šolskih potrebščin. Otroci nimajo niti svinčnikov niti zvezkov, kaj šele peresnic ali šolskih torbic. Potrebščine, zbrane v lanskim uspešni akciji.

so že izrabljene in neuporabne. Bo tudi letos organizirana akcija zbiranja šolskih potrebščin v soboških šolah, ali bo treba čakati na pobudo od druge? Obljubljen je tudi denar iz Ljubljane, toda še vedno ga ni. Drugi problem je šolska kuhinja; med vsemi soboškimi osnovnimi šolami samo v »bosanski« nimajo toplega obroka. Lani so jim pomagali pri Rdečem križu in pek Meho, problem so nekako uredili, letos pa – nikakor.

Učitelji še vedno niso dobili nadomestila za delo v treh mesecih, ki ni višje od tri do pet tisoč tolarjev. Pravzaprav ne moremo govoriti ne o nadomestilu ne o stimulaciji, vendar bi bila vsota dobrodošla vsaj za delno pokritje stroškov. Mimogrede, kuharice, tudi begunke, so v zbirnih centrih bolje plačane. Neprizadetim se zdijo vse te težave rešljive, v »bosanski« šoli pa so nemočni. Kljub vsemu upajo, tudi ob pomoči tega članka, da jim bo uspelo rešiti probleme s sodelovanjem občinskega odbora za begunce, vodstvom zbirnega centra v Vidoncih in občinskem odboru Rdečega križa, pa tudi s sodelovanjem humanitarnih organizacij v M. Soboti ter v Avstriji in Nemčiji, ki so pripravljene pomagati konkretno.

Tudi od kolegov, prostovoljnih delavcev, pričakujemo boljše sodelovanje in večjo pomoč, je povedala ravnateljica Pašaličeva.

ISNAM TALJIĆ

NAJ NAJ NAJ

ZA NAŠE ZVESTE STRANKE IN ZA VAS, KI NAS DO SEDAJ ŠE NISTE POZNALI!

POZOR! Od 4. 10. 1993 poslušamo za vas v novem prodajnem prostoru v Mlinski ul. 22!

Trgovsko podjetje, d.o.o.

INTRADE

Mlinska 22, Maribor

tel.: (062) 22 66 00

tel. & telefaks: (062) 22 42 80

Od 30. 9. do 2. 10. nas pokličite po tel.: (062) 27 528!

Izdelki svetovno znanega korejskega izdelovalca avdio in video tehnike **SAMSUNG!**

Prodajni program:

TELEVIZORJI:

CB 3351 XMT = 37 cm, t. tekst za 35.720.-SIT
CB 5051 AT = 51 cm, t. tekst za 43.700.-SIT
CB 5314 AT = 55 cm, t. tekst za 50.835.-SIT
CX 6229 Z = 63 cm, MONO za 58.680.-SIT
CX 6226 WT = 63 cm, t. tekst za 85.054.-SIT
CX 7226 WT = 72 cm, t. tekst za 89.800.-SIT

VIDEOREKORDERJI:

VX 300 = 2 glavi, VPS za 37.110.-SIT
VX 350 = 4 glave, VPS za 41.800.-SIT

HI-FI STOLPI:

MAX 340 = radio, CD, 2" 60 W, daljinski za 42.024.-SIT
MAX 460 = radio, CD, 2" 120 W, daljinski za 61.150.-SIT
SCM 7800 = radio, CD, 2" 60 W, daljinski za 44.175.-SIT
SCM 8100 = radio, CD, 2" 60 W, daljinski za 40.707.-SIT
SCM 8550 = radio, CD, 2" 120 W, daljinski za 56.207.-SIT

RADIOKASETOFONI:

RCD 1400 & RCD 1360 & RCD 980 = CD, 2" 75 W, za od 6.500.-SIT
AVTORADII Q 5300 = 2" 25 W, DIGITAL, LOUDNESS za 16.075.-SIT

PRODAJA NA 3 ČEKE!

Pri nakupu nad 5.000.-SIT presenečenje!

Za stranke, oddaljene več kot 30 km, dodatnih 500.-SIT popusta! Pričakujemo vas od 30. 9. do 2. 10. v avli kina UNION, od 4. 10. pa v Mlinski ulici 22 vsak dan od 9. do 12. In od 15. do 19. ure, v soboto od 9. do 12. ure!

Garancija in servis v Mariboru!

PO CENAH KOT ŠE NIKOLI V SLOVENIJI!

Miša Molk

»Kaj si mu pa dala več kot imamo, sem ji rekla. Ženska me je začudeno pogledala. Nekako od tega trenutka sva prijateljici...«

Govorica Miše Molk je kot nekakšno pomirjujoče brenčanje. Govori sicer hitro, pa vendar, recimo čebelje. In na njej je nekaj matičnega. Njen glas teče kot žeznanje, kot zvok, ki naj te zadržuje vmes med budnostjo in dremežem. Glas kot da bi ga poslušal iz ulnjaka. In tam zadaj za ulnjakom spet ajatutaja.

V zadnjem času jo ljudje kličejo, ji pišejo in jo prosijo za nasvete. Onile ženski je pomagala, od takrat sta prijateljici. Pomagala ji je z neko pritajeno žensko samozavestjo in z namigom, da je lahko tudi samozadostna. Čeprav seveda kot ženska to ne more biti. »Saj niti nočem biti samozadostna, samo delati se je potrebno tako,« bi morda rekla Miša Molk.

Vprašanje bi se pravzaprav moralo glasiti: Kaj si mu pa dala več kot dajemo? V resnici lahko damo več kot dajemo, toda oni tega ne bi prenesli. To je podton, na katerega igra gošpa Molkova. Igra na strah pred žensko. Pretnjo pa zavija v onomatopoijo naravne lirčnosti. Barva njene artikulirane govorice je prežeta z bukoličnimi glasovi narave. Brenčanja čebel, ščetek lastovk, predenje mačke, godrnjanje temnooke samice, ki se dela, da je sita.

Da, tudi na drobnorožnatem hlačnem kostimu Miše Molk, ki ga je nosila na dan tega pogovora, je nekaj matičnega! Ta ženska se je postavila med slovenski ženski svet in okrog nje se je začelo brzikati kot okrog matice. Ona pa se medijsko kaže kot izizvalna, nepotežena in drzna. Ravna kot lisica. V resnici pa je kot s čebelami pokrita matica.

Ko greš na pogovor k Miši Molk, te do nelagodja muči ta njena priljubljenost. Kako naj bo s to žensko vse v redu, če jo ljubijo stotisoči. Bah! Plebejska popularnost. Mogoča je celo afektirana od vsega tega. Ni afektirana.

Se vam zdi, da je potrebno Kučanu znižati rating, ker ga ima previsokega?

Zakaj ga ima previsokega?

No, saj to je ravno vprašanje...

Zato, ker je miren, neošaben, ljudski. Ker tako deluje. Mogoče on celo ve, da to pozitivno deluje na svoje volivce. Ker je človek, ki večno dvomi. Taki pa smo Slovenci, ki nočemo dorečenih misli in besed. S takim se ljudje lahko identificirajo.

Ste tudi vi takšni?

Zelo težko se v življenju odločam. Verjetno zato, ker sem špekulant, ker ne vem, kje bi bilo bolje. Človek težko kaj tvega. Se pravi, da nisem pogumnež, ampak sem nejeverni buržu, ki se boji sprememb. To si sicer težko priznam, ampak verjetno sem taka.

Ko ste rekli špekulant, ste označili še eno politično lastnost. V politiki se temu reče lisjastvo.

Neka mera »prefriganosti« je v politiki potrebna. Mislim, da to imam. Toda zgolj kot človeško lastnost, samo po značjski plati, ker mi ne gre za prepričevanje in mešanje argumentov. Gre za lastnost, da posameznika lahko prepričam, da sem čisto prijeten človek, da se mi večjih spleta celo verjeti.

Ste od intervjuja do intervjuja, imate jih veliko, kot sami pravite, bolj prevejana, ste čedalje bolj politična?

Če sem že taka, če sem, so me tako naredili mediji. Ker me sprašujejo o političnih rečeh, o katerih nisem nikoli razmišljala. In ko me o tem toliko sprašujejo, sem začela razmišljati tudi sama. Kako bi se znašla v tem poklicu, kako bi funkcionirala, kako bi delovala na ljudi. To, da pa tehtam stvari, da veliko premišlujem o rečeh, to pa je bolj majavost. Bolj nertrden značaj kot trden – kar pa politika zagotovo potrebuje. Zdi pa se mi, da me je življenje sklesalo. Čeprav nisem toliko stara, da bi lahko o tem govorila popolnoma suvereno. Ampak manj se bojim stvari, upam si o njih govoriti, pred leti pa sem nekatere stvari skrivala, ker sem hotela delati vtis. Zdaj pa se mi zdi, da mi tega ni treba več.

Hočete reči, da ste zdaj avtoriteta?

Sama zase.

No, pa tudi za javnost. Besede vam ne prihajajo več težko iz ust, ker veste, da jih bo mesto izrekanja opremilo s težo.

Tega kar ste mi zdaj rekli, se še ne zavedam.

Ampak to se dogaja.

To se verjetno dogaja. Vendar pa ne želim izgovarjati besed, za katere vem, da gredo dobro v promet. Govorim izključno o svojem mišljenju, o svojih odnosih z ljudmi, ne pa o tem, kaj ljudje lažje sprejmejo in kaj zavržejo.

Karizma, to je malce cenena beseda...

Rekla bi, da je celo opolzka. Ker biti karizmatična osebnost, pomeni vse tiste sile, ki jih človek sam nima, pričakovati od nekoga drugega. Računati, da bo nekdo naredil nekaj namesto njega.

Toda z vami se to nenehno dogaja. Vi ste navsezadnje zato tukaj, da se skozi vas, skozi projekcijo v vas nekaj izživlja, podoživlja.

Podoživlja da. Ne gre pa za neko reševanje slovenskega naroda. Ker slovenski narod potrebuje odrešenika. To je tako kot v zakumu. Najbolj funkcionalen zakon je tisti, v katerem je nekdo Mesija in nekdo, ki je neprestano potreben pomoči. Tak zakon traja in nobeden se ne zaveda vloge, ki jo igra. Jaz nisem tak človek javnosti. Zdi pa se mi, da ljudje z mano podoživljajo ravno izražanje čustev, ki je zatrito. Nas je bilo leta in leta sram reči, da imamo koga radi, da smo žalostni, da

nas je strah. Mislim, da izražam neko, butast izraz, človeško toplino, in ljudje mi zaupajo. To vidim po pismih, ki mi jih pišejo. Name se obračajo z najbolj intimnimi težavami. In tega ne izkoriščam, ampak jim, če imam čas in voljo, odpišem. Imam celo znanke in prijatelje, s katerimi smo to postali prek pisem.

Povejo mi zadnjič, da je neka ženska z mojo pomočjo nehala piti, pa sem ji samo dvakrat odpisala. Bila je prepričana, da na televiziji vsi pijemo. Pa me je vprašala za nasvet, kam naj gre. Rekla mi je, saj ne pijem veliko. Vprašala sem jo, koliko. Odgovorila sem ji, vi ste alkoholičarka. Kam pa naj grem? Na Poljanski nasip, sem ji rekla. Ste vi že bili tam. Sem ji rekla, da to sicer ne. Kako pa potem veste? – To so te stvari. Ne vidijo pa me ljudje kot odrešenika slovenskega naroda. Za to pa mislim, da nisem prava osebnost.

Zakaj pa naj ne bi bili? Zakaj naj bi taki prihajali iz nekih drugih valilnic?

Zdi se mi, da ljudje za svojega narodnega voditelja vseeno potrebujejo avtoriteto. Avtoriteto, ki jo spoštujejo na pamet. Zgolj zaradi tistega, kar v ljudih povzroča, avtoriteto kot tako. In pri tem ne gredo do vsebine, ne sprašujejo se, zakaj koga spoštujejo. To je dokaj nepremišljena reč – nekdo preprosto funkcionira kot avtoriteta. Jaz pa sem človek, ki sem ljudem preblizu, da bi bila avtoriteta, ker ne znam obdržati distance.

Distanco vam daje medij, televizija, na kateri nastopate. Sploh pa – ste vi brez tega mediji sploh taki, kot ste sedaj? Je mogoče govoriti o vašem dobrodejnem vplivanju tudi brez televizije?

Mislim, da sem bila že prej taka. Kamera je to samo razkrila. Od nekdaj so me zanimali socialni poklici, želela sem biti socialna delavka. Neprestano sem se želela ukvarjati z ljudmi in njihovimi problemi. Danes se mi zdi to prenaporno in tega ne bi več hotela. Menda pa sem se prav zato znašla na televiziji in počnem ravno to. Manj obremenjujoče je, v bistvu pa je to nekaj, čemur bi lahko rekli »poslansko prebujanje in tolaženja naroda«. Predvsem ženske se rade s tem identificirajo. Seveda tudi zato, ker same tega ne upajo izreči.

Vi pravzaprav spadate med ljudi, ki so zmogni manipulirati s svojo energijo. Ste kaj ezoterična?

Sem izredno prizemljen človek. Če ne čutim tal pod nogami, sem zelo zbegana in me postane zelo strah. Vse te stvari samo dopuščam – da so lahko nekateri ljudje bolj seznanjeni s temi astralnimi zadevami, ki so meni tuje. Zdi pa se mi, da vendarle tudi obvladujejo naš svet in naše življenje. Edino v kar verjamem brez nadaljnega je to, da nekaj namesto mene že uravnava ta svet, da ga jaz prelisičila ne bom. Nobenih stvari ne delam naklepno in vem, da se mnogokaj ne da na silo. Vem pa, da to, čemur rečem »ta sila«, mora biti, ker bi se sicer že vse razsulo.

Menite pa, da ste s to silo na isti valovni dolžini?

Skozi nekaj tunel sem že šla in zdaj me je manj strah. Zdaj

»Takole se z vsemi štirimi branim odraščanja. Ena iluzija je – nazaj v otroštvo, in druga, nad glavo – spored konidvoran (sanje, seveda). Še dobro, da se tega zavedam...« Miša Molk o svoji podobi.

vem, da se hude reči ne morejo dogajati kar tako. Bolj kot smrti me je strah samo bolezni.

Pojdiva na začasno dno tega pogovora. Saj se ne ve, kaj boste delali v prihodnosti? Ni izključeno, da se boste šli politike. Recimo, da ste nena doma padli v politiko. Kaj mislite o družinski politiki?

Veste, načelno se nikdar ne opredeljujem o stvareh. Niti sama pri sebi nimam nobenih načel, ker si ne nemarevam čez leta pljuvati v obraz. Človek se z leti spremeni, jaz pa se nočem ovesiti z neko načelno opredelitvijo do česarkoli. V tem trenutku o tem nič ne vem, ker se s tem ne ukvarjam.

Če pa boste nekega dne morali vedeti?

Se bom pa s tem ukvarjala in bom vedela. Vestna pa sem.

Mislite vi morda o sebi, da ste poosebljenje slovenske lepote. Da ste primer slovenske lepote?

No, tak slovanski tip sem že. Vem, kaj je lepota, kaj je somernost, kaj je zlati rez. Srečujem veliko lepih stvari. Lepota je pa vendar notranjost, ki žari, recimo, na teh povprečnih rečeh.

Pa menite, da je v galeriji svetovnih lepotic tudi podoba slovenske lepote in da ste na tem mestu v okviru vi?

Ne bi se opredeljevala. Mislim, da tipične slovenske lepote ni. Je pa slovanska ženska lepota, ta obraz s temi ličnicami in to.

To pa štejete za svoj atribut?

Vse, kar vem, je to, da imam prijazne oči.

Kakšno vprašanje bi vam moral postaviti, da bi me imenovali »moška šovinistična svinja«?

S takim moškim, s katerim bi se mi to zgodilo, bi se vedno

tudi sama spravila. Zdi se mi, da tako vpašanje sodi v neki kontekst, v kontekst govorjenja in delovanja. Tudi ta opredelitev pa je še vedno samo moj način pojmovanja. Kdo pa ve, če je to res to. Sploh pa mislim, da je moškim treba dati možnost večje vloge, da potem ne bodo več taki do žensk. Ker pa smo ženske, hočemo vse vzeti v svoje roke, se moški počutijo negibnega in »poštrkanega«. Ženske smo samostojne, to drži. Ampak v tej svoji samostojnosti bi vedno rada imela tudi tisto, česar sama ne zmorem, tisto, kar mi moški lahko dopolni.

Pa veste, kaj ste zdaj rekli? Tukaj vendar velja, da so ženske zapostavljene.

Govorim o relaciji moški-ženska. Zdi se mi, da so moški danes malo preplašeni, da ne funkcionirajo tako kot bi, če se nas ne bi malo preveč bali. Če ne bi imeli predsodkov. Kaj tej ženski prija, kaj ima rada, nad čim se navdušuje? To so vpašanje, ki mučijo moškega. Mislim pa, da je potrebno delovati, ne se toliko spraševati.

Glejte, za vašim sicer prijaznim glasom in za vašimi potezami je nekaj pretečega. Vi se tega zavedate in na to igrate.

Jaz vem, da sem moškim všeč zato, ker jih imam rada. To je popolnoma enakovredna pozicija.

Obenem pa vi veste, da se moški žensk bojijo. Kako to veste, po intuiciji ali po teoriji, veste to zato, ker ste to prebrali, ali zato, ker tako čutite?

Imam izkušnje iz življenja. Moški, ki so se mi hoteli približati, so se vselej raje napili in povzdigovali duha do neba, govorili so, da jim je telo v mrtilu in sploh so naredili vse, da potem ni prišlo do nekaterih stvari, ki bi jih jaz lahko izkoristila za kako morebitno obsojbo.

Moški, ki pred vami pravi na platonsko ljubezen, je s tem že implicitno impotenten? Verjetno bo s tem prizadeta moja nečimernost.

Zakaj pa potem vi temu moškemu strahu nekako ne odgovorite? Zakaj ga malo ne opogumite?

Zato, ker to spoštujem. Zato, ker sem se vedno držila z na videz krhkimi moškimi. Mačojev, agresivnih moških nikoli nisem marala. S takimi niti »špricerjev« nisem šla pil.

Potemtakem ste jim kljub temu prihajali naproti. Približevala sem se.

Ste vi tisti....

Zapeljuje ženska, mar ne!

Vi se ne daste zapeljevati!

Zapeljivost je to, da se pojavaš in izgineš. V tem je čar zapeljevanja. Zapeljivost ni končna. Ženska se pojavi, pogleda, moški treni, nje pa ni. V tem je večnost zapeljivke. Sarm zapeljivk je v tem, da vedno na pravem mestu, da pa izginejo, ravno takrat, ko morale ostati.

Ko vam krilo pred televizijo sko kamero zleze nekam višje, ali takrat zapeljujete?

Ne, gre za namig. To je potrebno početi. Tukaj se pojavim, oma strinjam z Milanom Erčanom, ki je na vprašanje, kaj bi naredil, če bi jaz zasejal, da bi govo mesto, odgovoril, da bi edinole to pričalo, da je to rod še normalen.

Razčlenite ta namig, ki prihaja od ženske, vaših bratov. Na kaj namiguje?

Da je življenje lepo.

Kaj pa, če hočete povedati, tudi, da je monogamija doživljaj časna?

Ne, ker pregrešnosti kot tak sploh ne prenesem, ker se mi zdi, da mora biti vzročna. Razvrat ne maram, razvrat je dekadenten. S tem hočem samo povedati: upajte si želiti! Z najte stvari!

Se zavedate, da ste potem ni vsem lepem nekega večera najbolj zaželen objekt poželjivosti na Slovenskem?

V začetku me je to morda zdaj me pa zabava. Sem pa samo za tiste nepogumne, ki mi meni lažje poiščejo tisto, kar ne upajo tam v svoji vesti, ki jih je strah. Ker sem tako daleč da ne morejo doživeti poroke. Ženske iz medijev smo postale mestki pornorevij.

Kdo vas pa potem misli cira, novinarji?

Seveda. Saj če bi se zate prenehali z mano ukvarjati, bila več poosebljenja žolje.

Ko vas dlje časa gledam, kajete bolj krhka, kot ste na prvi pogled.

To je moje temeljni konflikt. To je moja drugačna. Ampak me vidijo drugačno. Zaradi tega predvsem, ker funkcioniram, ljudje brž reče, če se skušam kazati v pravih, češ kača ali pa lisica, glej, nareja se.

Rekli ste kača. Se kača bo jite?

Izogibam se jih, da bi imela kak panični strah pred njimi, to pa sploh ne.

Če bi bil freudovec, bi rekel, da je kača prispodoba ženske in da je strah pred njo... Ah, kje pa, ne reči imam rada.

STEFAN SMEJ

CROSSTRADÉ d.o.o.
ORGANIZACIJA ŠPORTNIH
PRIREDITEV IN TRGOVINA

PONOVNO SI OGLEDITE - ČE STE ZAMUDILI PRVIČ, NE ZAMUDITE DRUGIČ
5. DIRKA DRŽAVNEGA PRVENSTVA REPUBLIKE SLOVENIJE V AUTOCROSSU

AUTOCROSS AUTOCROSS

PUCONCI 3. OKTOBRA 1993 ob 13. uri
v soboto 2. 10. od 14 - 18 trening

O trgatvi in cenah grozdja

Spomladanska in poletna suša, ob tem pa še zelo visoke temperature so pospešile vegetacijo in zato so se obiralci grozdja letos nekoliko prej odpravili v vinograde. Paksa prejšnjih let je bila, da so septembra običajno začeli trgati zgodnje sorte grozdja, tokrat trgaže že srednje pozne sorte, v prihodnjih dneh pa pridejo na vrsto tudi pozne sorte. V Ljutomerški-ormoških gorah bodo laški rizling začeli trgati že konec tedna, v Radgonsko-kapelskih gorah pa v začetku prihodnjega tedna. Kuže pa, da so nekateri zasebni vinogradniki še bolj pohiteli, saj ni malo takšnih, ki so celo s trgatvijo poznih sort začeli že konec minulega tedna.

Poznavalci pravijo, da je letošnja trgatve zgodnejša za približno dva tedna, kljub temu pa ima grozdje še dokaj visoke sladkorne stopnje. V letošnji vinski letnik bo spet eden boljši. Ze lanske se je uvrščal med boljšje v tem stoletju, letošnji pa vsebuje celo nekoliko več kisline, in če bi vreme vzdržalo, bi letošnji vinski letnik lahko celo prekosil lanskega. Vsaj za zdaj kaže, da so razmere za pozne trgatve zgodnje in nekateri vinogradniki se bodo gotovo odločili tudi zanje, vse pa bo odvisno seveda od vremena. Pridelki so od območja do območja različni, bodo pa letos iz grozdja iztisnili več mošta kot običajno, k čemur so največ prispevale podavine ob zorenju.

Tržne pridelovalce grozdja seveda v tem trenutku najbolj zanimajo cene, za te pa velja, da so od

kleti do kleti različne. Tam, kjer se še otepajo z večjimi lanskimi zalozgami, so seveda nižje. V Ljutomerški kleti pravijo, da bodo končne cene odvisne od prodajne cene vina, so pa že določili izhodiščne cene, ki so za 38 odstotkov višje kot lani. Za določene sorte je pri izhodiščni sladkorni stopnji 15,1 stopinje odkupna cena 62 tolarjev za kilogram, ob tem pa nagrajujejo oz. kaznujejo še kakovost. Za vsako sladkorno stopnjo nad oz. pod izhodiščno dodajo oz. odštejejo po 3 tolarje, ko sladkorna stopnja preseže prag 17,5 stopinje pa dodajo še 7 tolarjev za kilogram. Pri zgodnjih sortah je pri izhodiščni sladkorni stopnji 15,1 stopinje odkupna cena 70 tolarjev za kilogram grozdja, tudi pri teh sortah pa veljajo enaki dodatki oz. odbitki. Kot nam je povedal direk-

tor Ljutomerske kleti mag. Slavko Zalar, odkupujejo grozdje le od pridelovalcev z območja Ljutomersko-ormoških gor, saj je grozdja in vina dovolj, s preveliki zalozgami pa se ne otepajo. Nekaj grozdja

Najdlje so bili letos v negotovosti lendavski vinogradniki, ki oddajajo grozdje v združno klet. Do konca redakcije nam ni uspelo zvedeti za letošnje odkupne pogoje, ti pa bodo gotovo slabši kot v drugih kletih, saj prodaja vina poteka slabo in se še otepajo z lanskimi zalozgami. Vinogradniki, ki so grozdje oddali lani, pa so imeli tudi precej težav s plačilom.

bodo pustili tudi za pozne in posebne trgatve.

V Radgonskih gorah je letošnji pridelek grozdja ponekod zmanjšala toča, kot napoveduje direktor Franc Škrobar pa bo kakovost boljša od lanske. Tudi letos bodo nekaj grozdja pustili za posebne trgatve, saj postaja pridelava Miklavževga vina že tradicionalna, če bo primerno vreme, pa bodo

opravili tudi jagodni izbor. Radgonska klet odkupuje grozdje tudi od zasebnih vinogradnikov na tem območju, tretjino jim bodo plačali do konca leta, ostalo pa v obrokih, medtem ko so lanske pridelke že v celoti plačali. Tudi letos so grozdje po sortah razdelili v tri kakovostne razrede in temu primerno oblikovali odkupne cene. Za tretji kakovostni razred (laški rizling, šipon, rizvanec, kerner in mešano grozdje iz teh sort) bo cena 70 tolarjev za kilogram pri izhodiščni sladkorni stopnji (to bodo določili ob trgatvi), za vsako sladkorno stopnjo nad oz. pod to pa bodo dodali oz. odvzeli po 2 tolarja. V drugi kakovostni razred so razvrstili ranino, beli pinot, chardonnay, muškato otonel in souvignon, pri izhodiščni sladkorni stopnji 18 stopinj pa bo cena 84 tolarjev za kilogram. Za najboljšje sorte (rumeni muškato, rulanec, traminec in renski rizling) bo izhodiščna cena pri 18 stopinjah sladkorne stopnje 101 tolar, tako za prvi kot drugi kakovostni razred pa velja prav tako dodatek oz. odbitek 2 tolarja za vsako sladkorno stopnjo nad oz. pod izhodiščno.

LUDVIK KOVAČ

V Nemščaku deluje poskusna čistilna naprava

Kvasovke »ubijajo« gnojnico

Farma Nemščak, 22. septembra 1993, dopoldan. Prašičja farma z letno uvozi okrog 100 tisoč prasičev je tega dne središče medijske pozornosti; neposredno spremljajo vse dogajanje od daleč, z nemajhno radovednostjo in občajno hojaznostjo. »Le kaj nam bodo spet ušpili,« se sprašujejo, eni mislijo pri tem na direktorja, drugi na novinarje. Direktor Albert Smodič je vesel, ker so se novinarji odzvali vabilu, ne skriva veselja in ponosa, da je uspešno nekaj novega in pomembnega; tuji partnerji so polno zasledeni, samozavestno odgovarjajo na številna vprašanja, povsem prepričani o uspešnosti svojega projekta. In tu sta še dva strokovnjaka v plaščih, ki pravzaprav nimata veliko časa, saj (kakor da bi igrala v pomembni predstavi) nenehno hodita gor in dol, odpirata lopute, gledata na termometre, testirata ostanke, prilivata helo olje... Sicer pa se niti ne moreta spovarjati, saj znata edino rusko. Tu in tam kaj vprašata Otmarja Čopčiča, ki je v okviru firme GESUTRA odgovoren za ekološko tehnologijo in odlično govori tudi ruski jezik.

Kako smo začeli sodelovati v tem projektu? Z njimi sodelujemo že od leta 1979, oni so potrebovali kaj od nas, mi pa od njih. Vsekakor so pri njih veliki strokovnjaki, znanostniki, mi pa imamo v ta namen pravi strokovni stroje. Oni znanje, mi denar. Tako je prišlo tudi do tega, da smo začeli čistilno napravo,« je po besedah Otmarja Čopčiča, po rodu Slovenca, ki pa že skoraj 40 let živi in dela v Nemčiji. Govori kar nekaj jezikov, med drugimi tudi rusčino, in to je firma GESUTRA omogočila tesnejše sodelovanje z ruskimi strokovnjaki. Minuli teden so v Nemščaku postavili pilotsko čistilno napravo, ki je bila prej postavljena v mestu Dolingen v Nemčiji, kjer letno vzredijo 40 tisoč prasičev. Kar nekajkrat so

morali odgovarjati na vprašanje, ali je biološko-mehanska čistilna naprava, v kateri glavno nalogo opravijo posebne kvasovke, sposobna predelati vso odpadno gnojniko s tako velike farne, kot je Nemščak. Odgovor je bil vedno isti: velikost farne ni pomembna, oziroma je to tako drag projekt, da se ga za majhne farne niti ne splača montirati.

Delovanje čistilne naprave smo v Vestniku že natančno predstavili v eni prejšnjih števil, konec avgusta, zato tokrat le na kratko: vse temelji na obdelavi delno že separirane gnojnice v posebnih napravah (fermentorjih), ki se segrejejo na 32 stopinj in kjer kvasovke uničijo vse škodljive snovi ter amoniak. Da bi preprečili preveliko ustvarjanje pen, prilivajo belo olje (v zelo majhnih količinah). Po zadnji separaciji in ločitvi trdega in tekočega

dela dobimo lahko organsko gnojilo. Prvi rezultati testiranja odpadne vode, ki so ga opravili v laboratoriju Živnorojsko-veterinarske zavoda v Murski Soboti, potrjujejo napovedi, vendar bodo morali svoje strokovne ocene povedati še na Inštitutu za varstvo okolja v Mariboru.

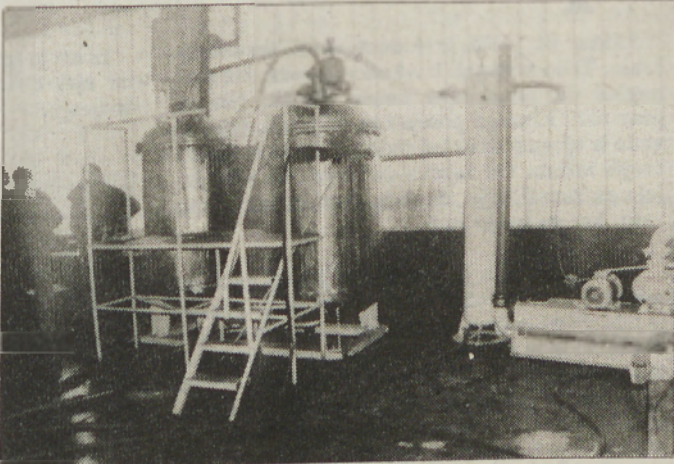
Okvirna cena postavitve redne biološko-mehanske čistilne naprave na farmi v Nemščaku je od 7 do 10 milijonov mark. Znesek, ki si ga farma ali občina ne moreta privoščiti. Celotna severovzhodna

Slovenija zato pričakuje pomoč republiške vlade; minister za okolje in prostor je bil avgusta nad predstavljenim projektom (le v pisni obliki) navdušen in je izrazil željo, da bi si pilotsko napravo v Nemščaku tudi sam ogledal. Do konca minulega tedna ga direktor farne Albert Smodič ni uspel priključiti niti dobiti po telefonu. Minister je namreč preveč zaseden z drugimi problemi, bližnji Ljubljani. Toda če farma v Ihanu rešujejo z republiškimi sredstvi, morajo na enak način rešiti tudi Nemščak.

BERNARDA B. PEČEK

Med mešanjem že separirane gnojnice v posodah (fermentorjih), ki jih segrejejo na 32 stopinj in s tem aktivirajo kvasovke, morajo prilivati tudi belo jedilno olje – s tem preprečijo nastajanje prevelike količine pen.

Nemška firma GESUTRA ponuja farmerjem (poleg Nemščaka so zainteresirani tudi druge farne, najbolj pa perutninska farma v Ilirski Bistrici) pri nakupu biološko-mehanske čistilne naprave ugodno posojilo tudi do polovice celotne vrednosti.

Le kje bom jemal za davke, ko pa so sodi polni lanskega vina, na plačilo grozdja pa bom moral še dolgo čakati?!

Vrenje mošta

Vrenje mošta je biokemični proces, pri katerem s pomočjo kvasovk pride do spreminjanja sladkorja v moštu v etilni alkohol, plin CO₂ in se sprosti tudi energija (toplota). Kot stranski produkt alkoholnega vrenja se pojavlja še mnogo drugih snovi, ki vplivajo na vino, zato je potek alkoholnega vrenja zelo pomemben.

Vinogradnik-kletar lahko na več načinov vpliva, da se bo vrenje začelo, in ga usmerja k željenemu cilju. Poglejmo si, kako lahko vplivamo na začetek vrenja:

– Temperatura mošta naj bi bila 15–18 stopinj, to zaenkrat še ni problem, tako da ogrevanje ni potrebno, če se pa že odločimo je bolje, da damo v sod grelec, kot pa da ogrevamo vso klet.

– Če se odločimo za razsluzenje, ki ga priporočamo (žveplanje mošta ali drozge in pretok po 32–48 urah; ponovno NE ŽVEPLAMO), in čakamo na spontano vrenje, bo to steklo (če sploh bo) po 7–10 dneh, to pa že lahko negativno vpliva na kakovost vina. Zato priporočamo dodatek vrelnega nastavka, ki si ga pripravimo sami iz grozdja iz našega vinograda ali naredimo zamenjavo kipečega mošta s sosedom. Najboljše pa je, da kupimo selekcionirane kvasovke in jih po priloženih navodilih razmnožimo. V prodaji so naslednje: Sacharomyces cerevisiae, Sacharomyces bayanus, priporočamo v vinih, kjer se je vrenje ustavilo in si želimo, da steče do konca, dodamo jih tudi v mošte, katerim smo dodali tudi do 30% starega vina (avtohtona čista kultura kvasovk v tekoči obliki – paziti pri odpiranju).

– Sod ne natočimo z moštom do konca, pustimo 5–10% praznega prostora, drugače mošt kipi skozi vrelni veho. Ker se med vrenjem mošt segreva, ni potrebno, da ga še dodatno ogrevamo, zaželeno je, posebno še pri aromatičnih sortah, da ga ohlajamo, tako da temperatura ne bi presegla 25 stopinj. Kleti med vrenjem zračimo, posebno pazljivo bodimo na CO₂ (plin), ki se ustvarja med vrenjem.

– Med vrenjem lahko dodamo moštom tudi čistila (bentonit), posebno še vinom, ki jih nameravamo ustekleničiti, pa tudi vinom za katera želimo, da se po vrenju hitreje čistijo.

– Vrenje moramo v vsakem sodu posebej tedensko (enkrat do dvakrat) spremljati in z refraktometrom ugotavljamo, kako poteka.

Na koncu pa bi navedel še roke trgatve za pozne sorte, ki so za Pomurske vinorodne okoliše naslednji:

– Prekmurske gorice (Goričko, Lendavske gorice), Ljutomersko-ormoške gorice: od 30. 9. LAŠKI RIZLING, od 4. 10. ŠIPON in od 8. 10. RENSKI RIZLING.

– Radgonsko-kapelske gorice: od 2. 10. LAŠKI RIZLING, od 6. 10. ŠIPON in 8. 10. RENSKI RIZLING.

Uspešno trgatve!

Kmetijska svetovalna služba Ernest Novak, dipl. inž. agr.

Setev in zaščita ozimnih žit

Čas in gostota setve

Že dve leti smo zaradi suše pričeli hitri vegetaciji in ranemu spravilu poljščin v jesenskem času. To omogoča zgodnjo in kakovostno pripravo zemlje za jesensko setev in izvedbo setve ozimnih žit v najprimernejšem času. S predsetveno pripravo naredimo sklenjeno ležišče za seme v globini 2–4 cm, nad njim pa rahel mrvičast sloj zemlje. Sklenjenost setvišča omogoča pronicanje vlage do semena, medtem ko rahel sloj nad sklenjeno plastjo omogoča nemoten vzgaj semena. Optimalna globina setve je 3–4 cm. Pri tej globini se razrastišče oblikuje neposredno pod po-

vrhnjico zemlje in ščiti posevek pred golomrazico. To pa lahko dosežemo samo s pravočasno setvijo iečmena in rži konec septembra ali v začetku oktobra in ozimne pšenice sredi oktobra.

Pomemben element tehnike pridelave je uporaba deklarirane semena priporočenih sort in pravilna gostota setve, ki je odvisna predvsem od vrste in sorte ozimnega žita. Porabo semena na hektar lahko določimo glede na priporočeno število kalivih zrn na m², težo tisočih zrn in uporabne vrednosti (% kalivosti in % čistoče). Izračun naredimo s pomočjo naslednjega obrazca:

$$\text{kol. semena} = \frac{\text{št. kal. zrn/m}^2 \times \text{masa 1000 zrn v g} \times \text{fi}}{\text{kalivost} \times \text{čistoča}}$$

fi = delež izgub (če so izgube 15%, je delež 0,15 = 1,15) Izračunana količina semena za pšenico – sorta ANA. Masa 1000 zrn je 36,5 g, poljske iz-

gube 15%, kalivost 97%, čistoča 99%, načrtovana gostota setve v optimalnem roku je 700 kalivih zrn/m².

$$\text{količina semena} = \frac{700 \times 36,5}{97 \times 99} = 100 \times 1,15 = 306 \text{ kg/ha}$$

Poznavanje navedenih lastnosti posameznih sort je pomembno, saj so priporočene nekatere nove sorte, ki se sejejo nekoliko redkeje, opazna pa so tudi odstopanja v mejah standardov, ki pa so lahko pomembna.

Drago Legen, dipl. inž. kmet.

(Prihodnjič: Varstvo ozimnin pred plevlji)

Ormož

Ocenitev suše

Po obilnem deževju, ki je prineslo nove skrbi ob spravilu pridelkov in trgatvi, nas je večina že kar nekoliko pozabila na sušo, ki nas je pestila pred časom. Groba ocena škode, ki jo je povzročila letošnja suša v ormoški občini, znaša v zasebnem sektorju 542.836.110, v državnem pa 255.578.600 SIT. Dolgotrajna suša je najbolj prizadela travinje in povzročila močno pomanjkanje osnovne krme za živino. Občinski izvršni svet se je zato odločil za regresiranje semena travno-deteljnih mešanic v višini 50% od nakupne vrednosti semena. S sredstvi iz občinskega proračuna je bilo sofinanciranih 6000 kg semena deteljnih mešanic.

VIKO

odsevi mladosti

Presenečenje na prvi šolski dan

Pravijo, da vse, kar je lepo, hitro mine. Tako so minile tudi letošnje počitnice, ki so bile polne lepih doživetij.

Po brezskrbnih dneh je spet zazvonil šolski zvonec in naznanil začetek šolskega leta. Čeprav je vsak začetek težak, sem prvi šolski dan preživel prav lepo. Ko smo se zjutraj zbrali na šolskem dvorišču, nas je pozdravila tovarišica Marija Dragošič, nato smo šli v učilnice. Tu nas je čakalo presenečenje. Vsak šolar je dobil bonbone in čokoladico. Po pogovoru pa nam je kuharica postregla z okusno malico. Sledilo je pisanje urnika.

Tako se je končal prvi šolski dan. S prijatelji smo šli veselo domov.

MATEJ VUČKO, 3. a
Dvojezična OŠ Gaberje

Moje otroštvo

V svojem domu odraščam. Ko sem prerasla zibelko, sem začela obiskovati otroški vrtec. To so bili časi, ko sta mi mama ali dedek brala pravljice, da sem zvečer lažje zaspala. Sredi belega poletnega dne pa sem rada bosa skakala po travi, dokler mama ni prišla pome.

Oh, kako hitro so minila prva otroška leta! Dobila sem bratca, ki bo prihodnje jesen obiskoval otroški vrtec. Jaz pa sem že v 6. razredu. Moram delati domače naloge in se učiti. Nič več ne spim s punčko in tudi pravljic mi nihče več ne pripoveduje. Zdaj zvečer pred spanjem sama berem kakšno zanimivo knjigo.

SANDRA KOVAČ, 6. r.
Dvojezična OŠ Prosenjakovci

Tudi besede ubijajo

Ni bilo učenca na šoli, ki ne bi vsaj na videz poznal dekleta – najstnico Mašo. Ali so vedeli za bogastvo njenih staršev ali so občudovali njeno lepoto ali pa...

Preskusila je že skoraj vsakega fanta na šoli. Trenutno je bil njen izvoljenec nežen fant iz višjega razreda. Žiga po imenu, ki jo je imel resnično rad, kar ji je tudi dokazoval, in bi dal zanj vse na svetu, predvsem pa svoje srce. To je Maša izkoriščala. Domišljava, kot je bila, je odlična igrala vlogo srečne ljubice. Žiga tega seveda ni vedel. Prijatelji so ga svarili, da ga le izkorišča, a je menil, da so le besede nevoščljivosti.

Prišel je usoden dan, ko sta se resno sporekla in je resnico

zvedel na lastna ušesa in oči. Po daljšem prepiru je bilo Maši dovolj in je trmasto zasikala: »Kaj se potikaš okoli mene, saj mi tako ni zate in mi tudi nikdar ni bilo. A res ne vidiš, da te izkoriščam!?« Tem besedam je sledil glasen, hinavski smeh in Mašin odhod. Žiga je ostal brez besed. Zdelo se mu je, kot da bi se njegov svet podrl. Če bi vedela, kakšno krivico mu je storila in kakšno praznino je to pustilo v njegovem srcu, bi verjetno storila drugače. A sedaj je bilo že prepozno. Upanje na boljši svet mu je popolnoma izginilo. Koliko bolečine in trpljenja je preživel zaradi tistih besed, ki so ga uničile, ga vrgle na tla, in to mu je storil nekdo, ki ga je ljubil, spoštoval...

KLAVDIJA, 8. r.
OŠ II M. Sobota

Ali veste?

(Nagrajuje Knjigarna in papirnica DOBRA KNJIGA M. Sobota)

Na 7. vprašanje (Komu pravimo, da je numizmatik?) vas je odgovorilo nekaj čez 30 reševalcev našega nagradnega kviza. Skoraj vsi ste napisali, da je numizmatik samo tisti, ki zbira stare novce, oziroma je tudi njihov poznavalec. To pa je le polovičen odgovor, kajti numizmatik je lahko tudi tisti, ki zbira svetinje ipd. Najbolj natančen je bil Janez Kerčmar iz Murske Sobotice (Cankarjeva 50), ki bo tako prejel našo nagrado. Čestitamo!

KUPON št. 4

Ali veste, kako dolgi bi zrasti nohti na prstih rok, če si jih eno leto ne bi rezali in se nam ne bi zlomili? Odgovore (s kuponi) pošljite na naš naslov (Uredništvo Vestnika, Slovenska 41, 69000 M. Sobota, za »ALI VESTE«) najkasneje do 6. oktobra.

Jesen

Adijo, ti poletni čas, prišla je jesen med nas. Prinesla sadja je obilo, da bi zdravje potrojilo.

Klopotci vabijo v gorice, mošta polne bodo vse merice. Po hribih razlega se vriskanje in petje, živali v gozdu pa iščejo zavetje.

Hvala ti, jesen, za vse darove, ki prinesla si jih v domove! Polni zdravja in moči preživeli bomo zimske dni.

OTON MAKOVEC, 5. r.
OŠ Razkrižje

To sem jaz

Ime mi je Urban, sem vesel in »dasa«, sploh nimam časa, da bi bil zaspan.

Hodim v šolo, se igram, rad berem, računam, pišem, pojem, skačem in rišem, najraje pa pico imam.

URBAN MURMAYER, 4. a
OŠ III M. Sobota

Zgradili smo bazen

Nekega dne je mamica rekla, da bomo gradili bazen za kopanje. In res. Očka je začel kopati jamo. Ko je bila dovolj velika, smo vzeli iz škatel sestavljive dele bazena in ga v jami sestavili. Nato smo vanj nalili vodo. Ko je posijalo toplo sonce, sva z bratom veselo zaplavala.

FRANJA PIŽMOHT, 3. a
OŠ Apače

Moje muce

Doma imamo šest muc. Vse imajo svoja imena. Muci sta Mica in Mica, dva velika mačka sta Miki in Muri, majhnima muckoma pa je ime Taček in Bambi. Najraje se igram z Bambijem, ki ga vidite na fotografiji.

Odrasle muce se čez dan potepajo ali dremajo na soncu. Le Mica ostane včasih doma s svojima mladičema. Muce se vsak

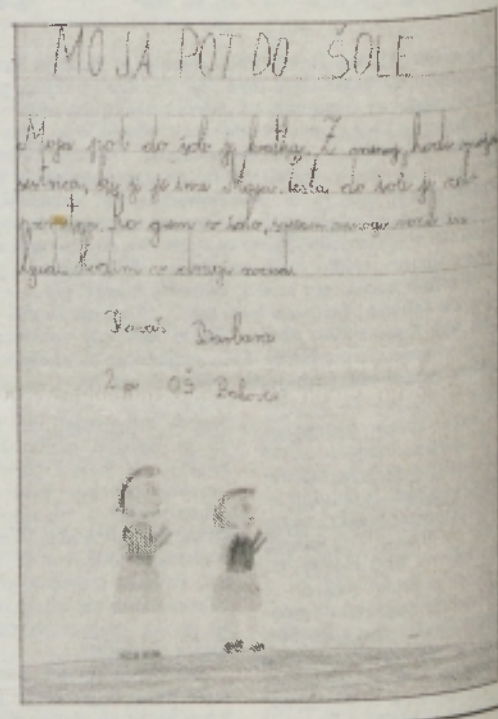
Mihaela in mucek Bambi – Posnetek: L. KLAR

večer vrnejo. Preden gredo spat, se igrajo z nočnimi mucki. Posebej rada pa se igra Bambi in Taček. Ponoči pa gresta vso mačkona na potep in se vrne šele zjutraj.

Imamo tudi psa Timija, ki se prav tako rad igra z muckami. Ko nima nikogar, ki bi mu metel kamne, jih nosi muckam, potem pa čaka, da bi mu jih vrgle one, on pa bi jih potem nosil nazaj. Seveda muce tega ne znajo, ampak kamne le kavsejo s svojimi tačkami.

Oh, kako rada imam svoje muce!

MIHAELA ČRNKO, 4. r.
OŠ Tabor

40. svetovno prvenstvo v oranju na Švedskem

Spomin na Evelin

Lahko bi prišli iz kateregakoli švedskega kraja. Ti so prihajali iz okolice Lunda. Na prvi pogled nič posebnega, razen oblačil. Bili so prav tisti, ki so ga posejali in negovali, tisti, ki vedo iz njega tudi nekaj dobrih in ki ga čutijo na svojih kožah. Od rojstva do smrti. Ne pridelujejo ga zaradi nuje, denarja, temveč preprosto zato, ker ga imajo radi.

Povsod na njih je bilo nekaj lanenega – na telesu, govorici, obrazu, nasmehu, celo glasba je bila slišati laneno. Bili so taki, da si jih občutil in kot da bi te spraševali, ali nisi morda tudi ti iz lanenih krajev. Zetev je bila umirjena. Roke so ga pobirale, ga otrsale ob predpasnik. Snopi so se kopicili drug za drugim. Ne majhni ne veliki. Veter se je poigral s prameni belih las peli so neko staro švedsko, ki se je včasih slišala ob porokah in drugih slovesnostih.

Iz ust je prihajala kot lan iz zemlje, ki poteka na njej dozori za vse tiste, ki imajo laneno življenje.

Tekst in fotografije
Nataša Jukarić

Cigani letijo na filmsko platno

V ruskem filmu Cigani letijo v nebo zavpije ciganski kolovodja, ki so ga njegovi pajdaši malo pred tem rešili izpod vislic, na katere so ga hoteli po volji pravnega reda potegniti meščani nekega mesteca, proti svojim nesojenim eksekutorjem: »Peki, mesarji, vegetarijanci!« Potem odgalopira s konjem v svobodo prostrane pokrajine.

Hujših psov si ciganski junak ni mogel izmisliti. Nič hujšega torej kot to, da si po volji družbene delitve dela omejen na opravljanje nekega kroga opravil. Da si na primer samo pek. Kar v ciganskih očeh seveda ni nič slabšega, kot če si inženir, zdravnik ali profesor. Toda teh poklicev Cigan ne dojema – tako daleč do nepotrebnega njegova domišljija ne seže. Kako je lahko nekdo samo pek, samo mesar, samo krojač, samo to ali ono? Kako je to mogoče, v enem samem življenju, na enem samem svetu, na enem samem nenehnem potovanju? Kako se lahko nekdo tako moti in celostno, pisano in nepredvidljivo življenje razkosa na neke poklice?

V ciganskem naselju tam med Odranci in Črenšovci, kjer te dni snemajo edini slovenski film v letošnjem letu, ni veliko med dejanskostjo in filmsko iluzijo. Vsaj za Cigane ne.

Ob asfaltni cesti, ki pelje od Čvanec proti Trnju, stoji na desni strani tabla, s katere kaže puščica proti ciganskemu naselju, ki se tam kakih šestdeset metrov od ceste med redkim drejem v grapastem svetu prepozna po značilni podobi. Na tabli piše »Halgato« in »film«.

Prejšnjo soboto je bil drugi smemalni dan filma, ki nastaja po romanu Ferija Lainščka Namesto koga roža cveti. Najprej so film najavljali pod tem daljšim imenom, v zadnjem času začnejo uvajati krajše ime.

Na robu naselja so tovarniški in avtomobilski filmske ekipe. Psi so nekam leni. Vsi sprehajajo na nemške ovčarje, nobeden ne zarenči, še zalaja ne. Ženajo in prosto hodijo na okrog in ne ločijo svojih od tujih.

Nekateri lastniki koč v naselju so čisto po necigansko ločili svoje imetje od sosedov. Zgrajeni so si ograje, prav kakor ljudje v vaših naokrog. Čudno za Cigane. Včasih so imeli, zdaj hiša, kolikor toliko, povrh pa še plot. Kar da ne bi bili ved nemirne, ostari vsak na svojem. No, da je še vendar upanje, da se bodo tako kmalu izgubili.

S prvega smemalnega dne

v večinskem staroselskem ljudstvu. Naseljujejo se za trdno, toda na prihodnost na tem mestu kakor da še vedno ne računajo. V njihovih ogradih ni sadnega drevja. Sadijo vrbe, topole, črsmo, vse drugo, samo sadnega drevja ne. Sadno drevje sadijo tisti, ki upajo, da bodo tudi njihovi potomci še živeli na tem mestu. Cigani tega upanja očitno še niso srečali.

Življenje v naselju je tako slikovito, da ne veš, kje je dogajanje filmsko in kje vsakdanje. Pred eno od kolib leži na postelji, zunaj na vedrem, odet z belo blazino in z belim vzglavnikom pod glavo moški srednjih let. Je to za film tako narejeno? Ciganka z otrokom pod pazduho pravi, da ga je že trikrat zadela kap, da je bolnik in da leži zunaj vedno, ko je vreme pravišnje. Zda pa še posebno, da kaj vidi.

Skupina Ciganov stoji ob dveh tlečih ognjih, ki se žalostno cemerita drug ob drugem. Nad ognjem so na opekah skleda, v njih plavajo rezine buč in nekaj plev začimb. Otročad se obeha po ženskah, ženske kadijo in se muzajo. Slabo gori. Ena od cigank okobal kleči le malo od ognja. Njena sosedica se sklanja nadenj

Lansko leto je dobil nagrado Kresnik za najboljši slovenski roman Feri Lainšček. Za knjigo z naslovom Namesto koga roža cveti. Naslov je vzet po eni od Kreslinovih pesmi. Letošnjo nagrado Sklada Vladimir Slejko je dobil Feri Lainšček. Za roman Astralni niz. Edini slovenski film, ki se snema letos, se snema po Lainščkovi literarni predlogi Namesto koga roža cveti.

in piha v mrlečo žerjavico, od katere se vije lijakast oblak dima. Klečeča Ciganka se zasmee, ko vidi fotoaparata na enem od obiskovalcev. Na širini kolen prime rjavo rožnato krilo za rob in pomežikne. »Tako se to dela po cigansko,« pomežikne in začne s krilom plahutati nad ognjem. Obiskovalec ji pravi, naj dviga krilo višje, da bo močnejše zavejalo. Nič se ne obotavlja.

Pod vrbo se neki Cigan brije. Ob njem je na zarjavelim stojalu rjav umivalnik. Voda v njem pa kakor sivo jeseensko nebo, sive kocine se mešajo s črnimi. Pol obraza ima namiljenega, pol postrganega. Tudi na namiljeni polo-

vici ni slutiti dlak. Nekdo mu reče, da se je obrijel že nekaj milimetrov pod kožo. Pa porezal tudi, se zasmee.

Od kolibe do kolibe je na vrviči nanizano listje tobaka. Sprejaj v oguljenem naslonjaču sedi Cigan z ustnikom med zobmi. Videti pa je vendar čisto domač. Neka ženska, najbrž njegova žena, ima roke na bokih in gleda tja proti južnemu koncu naselja, ven na njive. Pozneje bom spoznal, da je Cigan igralec in pesnik Tone Kuntner.

Pred njima, očitno filmskima možem in ženo, je manjša čistina brez bivaljšč. Tam ob strani je vrba, pod katero se brije oni drugi, čisto ob robu je skupina žensk, ki kuhajo buče na lenem ognju. Tam na postelji srčni bolnik. Sredi prostora je skupina Ciganov, še največ Cigančice, ki stiskajo k sebi oskubene lutke. Edino kar je tako na prvi pogled neobičajno, je neki moški v beli majici, ki skupini v hrvaščini nekaj dopoveduje.

Z južnega roba naselja, od tam, kamor gleda ženska z rokami, uprtimi v boke, nekdo zakliče: »Gremo!« Sem notri se od ondi čudno opoteka visokorasel Cigan. Kot da bi ga bolel trebuh ali kaj! Drži se okrog trebuha, obleka na njem je prašna, toda vidi se, da je bila še prav pred kratkim čisto gizdalinska. Bakreno rjave barve in svetleča kot bi bila iz svile. Na levem ramenu ima Cigan obešeno usnjeno torbo in violino.

Za Ciganom je videti ljudi s kamerami, kot polmetersko poleno velikimi mikrofoni, stekleničkami, mapami. Skupina Ciganov na čistini pred kolibami je opazila, da je z Mariško, tako je ime Ciganu, nekaj narobe. Ko se priopetka skoraj do praga svoje koč, se sešede kot vreča. Skupina ga obstopi, iz koč priteče vitka Ciganka, Mariškina žena. Brez krika, samo z očmi polnimi groze. Fantek, ki nejeverno kuka izza vrat, je njegov sin. Oče je krvav.

V skupini, ki je za kamero prišla z južnega konca ciganske vasi, od koder se je primajal Cigan Mariška, ima neka ženska v rokah stekleničko s prav takšno barvo, kot je kri na njegovi srcaji in za uhljem. Hvala bogu! To je torej filmsko! Cigana Mariško igra Kreslinov Vlado iz Beltincev.

Tehniki iz filmske ekipe prinašajo železne cevi in podstavke ter začnejo postavljati nekake tračnice za voziček s kamero. Moški v beli majici, ki je očitno svetovalec režiserja Mlakarja za snemanje množičnih prizorov, reče skupinici, naj si zapomnijo svoja mesta. Zda bodo začeli na tem kraju snemati detajle.

Feri Lainšček, avtor romana po katerem se snema film in o katerem to jutro vsi slovenski časopisi znova pišejo, ker je dobil nagrado Sklada Vladimir Slejka za najboljšega od romanov iz zbirke »5 veličastnih«, je s hčerko prišel na snemanje. »Mogoče pa bo v tem filmu preskočila tista iskrica, ki naredi film dober,« reče. To je prvi film, ki se snema po Lainščkovi literarni predlogi.

Novice iz kulture

* V Gornji Radgoni so na sejmišču (Poljoopskrba) v soboto, 25. septembra, odprli razstavo kiparskih del udeležencev kiparskega srečanja RADGONA 93. Financirala ga je občina Gornja Radgona in je prvo tovrstno kiparsko srečanje na visoki ravni v tem delu države. Čeprav se srečanja iz objektivnih razlogov nista udeležila Tony Cragg in Erwin Wurm, pa so najvidnejši domači kiparji pripravili nadvse kakovostno kiparsko razstavo.

Lujo Vodopivec, eden od udeležencev kiparskega srečanja RADGONA 93.

Kitajska tehničar Luja Vodopivca, Dvigalo Jožeta Baršija in Bula Mirka Bratuša so narejeni iz različnih materialov in vsak s svojim sporočilom. Razstavo spremlja katalog s predstavitvijo nastajanja del, v drugi polovici oktobra pa jo bodo prenesli v Umetnostno galerijo Maribor.

* V razstavnem prostoru Muzeja v Radencih so v petek, 24. septembra, odprli razstavo udeležencev kolonije Rembrandtove fundacije. Na njej so poleg dobitnikov Rembrandtovih cekinov – Zmago Jeraj, Marjan Gumilar in Sandi Červek – sodelovala tudi gosta Lojze Logar in Zdenka Žido. Kolonija je bila tudi priložnost za pogovor, spoznavanje pokrajine in srečanje s kiparji v Gornji Radgoni. Vsak od udeležencev kolonije je na razstavi sodeloval z dvema slikama, ki bodo po razstavi obogatile zbirko umetniških del Radenske. Radenska sodeluje tudi v okviru Rembrandtovega otroškega tedna v maju, poleg največjega radenskega podjetja pa podpirajo umetnike prek Rembrandtove fundacije še MARKER, PLASTISK in MURA. Slikarska kolonija v Radencih bo tradicionalna.

kulturni koledar

Razstave

MURSKA SOBOTA: V razstavnih prostorih Pokrajinskega muzeja je na ogled gostujoča razstava Tekstil v kmečki hiši, ki jo je pripravil Neprajzi Muzeum iz Budimpešte, vsak dan od 10. do 12. ure, razen nedelje.

MURSKA SOBOTA: razstavo otoških likovnih in literarnih del MOJ KRAJ, ki jo je pripravila pomurska Turistična zveza, si lahko ogledate v galeriji.

MURSKA SOBOTA: Otvoritev razstave slik Geze Gibičarja bo 21. 9. ob 13. uri v tovarni Mura, lahka oblačila. Ogledate si jo lahko do konca tega meseca.

LIUTOMER: V torek, 14. septembra, bo začela razstava nagradjenih del iz galerije Antea Trstenjaka iz dosedanjih slikarskih ex-temporov. Ogledate si jo lahko do 9. oktobra.

MORAVSKE TOPLICE: V galeriji hotela Ajda si lahko ogledate razstavo Toneta Černija.

RADENCI: V galeriji prenovljenega muzeja Radenske je na ogled razstava DLUPP-a, Društva likovnih umetnikov Prlekije in Prekmurja.

MURSKA SOBOTA: Slike s kolonije Petrovi slikarji, ki jo je vodil Izak Horvat, si lahko ogledate v spremljajočih prostorih grajske dvorane od 7. do 14. ure.

MURSKA SOBOTA: V študijskem oddelku Pokrajinske in študijske knjižnice je ob 100-letnici rojstva pisatelja Prežihovega Voranca na ogled razstava njegovih literarnih del. Na ogled je do 14. oktobra.

RADENCI: V muzeju Radenske si lahko ogledate eksponate in prikaz razvoja njihovega naravnega zdravilišča. Muzej je odprt vsak dan od 10. do 12. ure, v soboto in nedeljo pa od 15. do 17. ure.

RADENCI: V razstavnem salonu hotela Radin je odprta razstava likovnih del akademskega slikarja Jožeta Denka.

RADENCI: V galeriji muzeja Radenske je na ogled razstava del likovne kolonije fundacije Rembrandt ter Radenske. Razstavljajo Marjan Gumilar, Sandi Červek, Zmago Jeraj, Zdenka Žido in Lojze Logar. Ogledate si jo lahko vsak dan med 10. in 12. uro ter ob sobotah in nedeljah med 15. in 17. ure.

LENDAVA: V gradu je na ogled stalna razstava del dosedanjih mednarodnih kolonij. Obenem si lahko ogledate tudi freske Zoltana Gaborja. Na ogled pa je tudi stalna razstava Oloris.

GORNJA RDGONA: Razstavo kiparskih del, nastalih v likovni koloniji Radgona '93, kjer so kipurili Jože Barš, Mirko Bratuša in Lujo Vodopivec, si lahko ogledate v paviljonu sejmišča med 10. in 12. ter popoldan od 16. do 18. ure.

KNJIGA AVTORJA BRANKA ŽUNCA

JOSIP BENKO - MIT IN RESNOST

je prvo dokumentirano pričevanje o vzponu in padcu enega najbogatejših predvojnih Slovencev.

Po prednaročniški ceni 1.300,00 SIT jo lahko naročite na naslov: ZALOŽBA FRANC-FRANC, p.p. 27, 69000 M. Šobota. Knjiga izide oktobra 1993.

ŠTEFAN SMEJ

Njihove slepe pege

V Ljubljani je bila 16. septembra v avli stolpnice TR3 odprta razstava Fotus Slovenija. Razstavljene so fotografije sedmih tujih fotografov, ki so se teden dni, od 7. do 14. septembra, vozili naokrog po Sloveniji in je fotografirali. Ali bolje rečeno, so fotografirali to, kako oni vidijo Slovenijo. Delali so po naročilu oziroma na prošnjo vladnega urada za informiranje, ki ga vodi g. Mile Šturm.

Veste, kako so tuji fotografi videli Slovenijo – razen tega, da so jo videli kot torzo, saj je iz nje komajda mogoče razbrati, da ima ta država razen cestnih ovinkov v alpskih soteskah tudi ravninski svet?

Videli so jo kot socialistično, postitovsko, izmuzgano, kmečko državo. Na fotografijah drugi nalagajo mrvo, eden nosi majico z napisom »Slovenija«, drugi pa slika na večini spitskih mediteranskih iger, na večini dobje iz socialističnega vsakdana: posinjeli obraz tekstilnih delavk nad zguljenimi stroji, na mračni ulici z okrušenimi fasadami hiš se v ozračju vžigalice pokaže obraz zasvojenca, tam

nek drug prizor iz subkulture.

Ob tem sem se spomnil na slikovno gradivo, s kakršnim, recimo, avstrijska televizija podlaga redka poročila o Sloveniji. Kako ta televizija poroča o jedrski elektrarni Krško? Poglejmo najprej, kako o njej poroča naša televizija. Naši kažejo komandni prostor, gumbe, števec, zasteklene poševne stene, vse čim bolj tako, da čim blije spominja na kak »nasin« komunikacijski center. Avstrijci pa poiščejo zarjavele hladilne ali parne cevi, prostor na dvorišču nuklearke, ki je najbolj zarastel s plevelom, zraven pa pritaknejo še kakšno bukolčno podobo iz okolice Krškega, kakega kmeta s kravjo vprego ali vsaj kakega ročnega kosca, starega in razbrzdanelega v obraz in telo.

Tudi to je ta dežela, nemara malo bolj kot nekatere druge zahodne dežele – toda to ni predvsem ta dežela. To ni ta dežela, to je njihov neodpravljeni stereotipni pogled nanjo. In ta krivi, pokmeteni in pomilovalni pogled nanjo zdaj povrh še plačuje slovensko ministrstvo resnice!

Š. SMEJ

ne zgodi se vsak dan

Mini humoreska

Zgodba o svobodi

Svoboda je vsekakor nekaj osebnega, ne more biti kolektivna zadeva. V prejšnjih časih so nas učili, da je svoboda kolektiven pojem, ki se ga da zaznati z barvo zastave, ki vihra nad množicami, ki se derejo, ali glasom govornika, ki tem množicam dopoveduje, da nekaj je, kar ni, in obratno.

Tudi tuje parole in tuje pesmi prav tako ne morejo pomeniti resnične svobode. Celo jetnik v samici je lahko svoboden, vladar velikega otoka ali države pa je lahko zelo nesvoboden. V večini primerov svoboda pomeni možnost izbire, ne pa uresničitev te izbire – vsak človek si lahko sam zapravi svojo svobodo.

Borivoj Repe

Stoletnica Guma

Niti Leninov mavzolej ni imel v času največjih romanj toliko obiskovalcev, kot jih ima ogromno poslopje na drugi strani Rdečega trga, v katerem je najbolj znana moskovska veleblagovnica GUM. Medtem ko v javnosti potekajo vroče razprave o usodi Leninovega mavzoleja, se GUM ne boji prihodnosti. Te dni praznuje stoto obletnico. GUM je najbolj znana in najbolj obiskana moskovska trgovina, saj v njej nakupuje na dan do 300.000 ljudi.

Ogromno stavbo je projektiral Aleksander Pomarancev, mojster tako imenovanega ruskega stila. Trinadstropna stavba je sestavljena iz treh delov, ki imajo vsi stekleno streho. Nad stičiščem, kjer je marmorna fontana, se dviga 55 metrov visoka kupola. V zgornjih nadstropjih povezujejo balkonske hodnike lahkonni mostički, mojstrovina umetnega kovaštva. Kraljica moskovskih trgovin je postala utrdba mednarodnega potrošniškega kapitalizma. Spremenila se je v mešano družbo. Polovico njenih prodajnih površin zasedajo tuje firme. Najbolj so zastopana podjetja s kozmetiko in konfekcijo. Večinoma ponujajo blago, ki je že iz mode, je pa cenejše in dostopno ruskim kupcem.

Ka povprečen Slovenec pa Slovenka dobro živita, je edna zadnji ugotovitev naših vodilnih struktur. Verjetno je v ton nekaj istine, samo pozabili so povedati, ka je povprečje stara Belekova finta, ka edni jejo mesou, drugi pa zelje, pa je te v povprečju segedin gulaž. Gospod Drnovšek priznava, ka smo zdaj na dnu, pa ka mo zdaj šli gor. Kama gor? se je pijto Bela. (Un ide gor na njou ešče samo zatou, ka dale vijdji). Ovak pa pravi, ka nan nikak nede moglo iti na boukse v takson neredi, kak ga mamu. Dobro, mi nemamo skoro nikšji aferic, mamu pa sakšji telko časa naprijavlene motorne dirke v Soboti, parkiramo ge ščemo, vozimo se ge nan paše, zaj pa ešče zidamo na pločniki. Bela je nej mogo vorvati, gda je tou vido. Pri križišči v Ciril-Metodovoj ulici, tan, ge se zavine na fuzbal plac, pa k teniši, tan se zida cerkev. Liki tak vó vijdji, ka je cerkev vekša, kak je funduš (parcela), pa so en tau cerkve zabetonjevali prejk po pločniki na križišči sverne obvozne ceste v M. Soboti. Pa či bi tou betonirano v lútte stalo, bi ešče bilou. Tou bi vido, pa se z glavouf ne bi notri zaletu. Liki tou je betonska graba v pločniki, štera naj bi slúžila za vhod v kletno garažo, pa je hitro ne opaziš. Bela je do zdaj ešče nej vido, ka bi cerkev mejla garažo, no pa či jo že ma, te je naj tan, ge ma mesto. Un je s svojo izof mogo iti štiri metre od veške ceste, eti v Soboti, pa lejko zidajo prejk po pločniki, pa tou cerkev, štera nema niti placa za parkiranje. Mogoče do v njou odili sami romarje peški? Čudni so gnjesden zakoni pravi Bela. Za edne tal valajo, za druge pa inaci. Ignorirani pešec brat Džouži

Bikoborci so prave zvezde, a španski bikoborec Manuel Diaz »El Cordobes« je v spopadu z močnim bikom tako neslavno odletel. K sreči ni bil ranjen, kako se je morda maščeval biku še isti dah ali ob naslednji koridi, pa se ne ve.

Vrane znajo šteti

Logično je, da imajo živali možgane, da so pametne in da se jih da marsikaj naučiti. Različne vrste živali so različno dojemljive za učenje in dresiranje. Psi lahko naučimo, da na ukaz prinese palico, slona, da se postavi na zadnje noge, opico z vztrajnim učenjem spravimo na inteligenčno raven dvehletnega otroka.

Toda mravlje ni nihče naučil, kako naj varuje svoj čudovito zgrajeni dom, in bober ni imel gradbenika, ki bi mu pokazal, kako se gradi jez. Za te živali pravimo, da imajo instinkti, ki jim pove, kaj morajo početi v življenju. Torej: živali so pametne, toda ali znajo misliti?

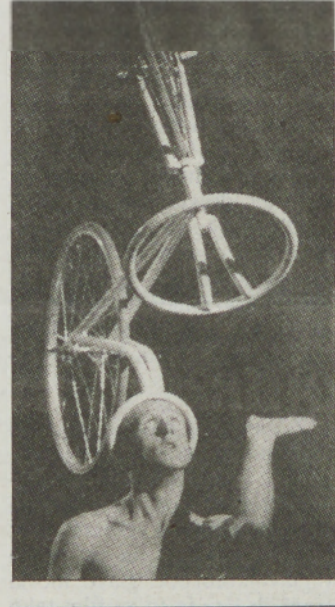
Na to vprašanje poskušajo odgovoriti znanstveniki, ki delajo v velikih sodobnih laboratorijih po vsem svetu poskuse in raziskave. Nekateri med njimi so menda že prišli do prvih neverjetnih ugotovitev. V raziskovalnem centru v Atlanti dela znanstvenica Sue Savage-Rumbaugh že 12 let poskuse s šimpanzom Kanzijem. Naučila ga je veliko besed, spoznava barve in zna povezati predmet z barvo. Mogoče smo pri opicah navajeni na človeško obnašanje in sklepanje, toda pri pticah? Primer iz Chikaga je naravnost neverjeten. V mestnem laboratoriju so imeli sivo papigo, ki ji je bilo ime Koko. Poznala je dosti predmetov, znala jih je imenovati in povedati njihovo barvo. Toda nekega dne so laboratorij belili in Koko se je preselila k eni od laboratorijskih delavk. V novem domu ni spregovorila, toda ponoči je začela klicati: »Žalostna sem, sama sem, rada te imam, pridi k meni.« Ko so lovce povedali, da znajo vrane šteti, so se samo ironično nasmehnil. Toda poskus je pokazal, da trditev drži. Sedem lovcev se je skril v žitnem polju. Vrane so jih opazovale. Šest jih je čez nekaj časa hrupno odšlo s polja, sedmi je ostal skrit. Vrane se niso vrnile na polje, dokler ga ni zapustil še sedmi.

Med tem ko pri nas medvedi koljejo ovce, v Bolgariji z njimi služijo kruh. Mnogi bolgarski Cigani si služijo kruh s pouličnim igranjem in plesočimi medvedi. Društva proti mučenju živali sicer protestirajo, a zaman, v boju za preživetje potegnejo medvedi krajši konec. Bolje medved med verigami kot v staji, bi rekli naši cariniki.

Kolesarski klobuk

Fotografijo so posneli na otvoritvi svetovnega kolesarskega prvenstva na Norveškem v Hamarju. Vzdržljivi gospod na sliki pa je nosil ta nenavadni klobuk, dokler se slovesnost ni končala.

Bogataš in revež

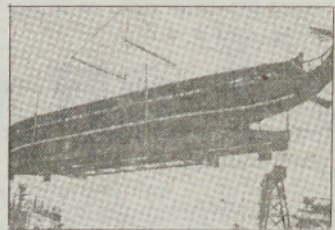
Vladar maloštevilnega muslimanskega ljudstva sultan iz Bruneja, je najbogatejši človek na svetu. Njegovo zasebno premoženje je vredno 37 milijard dolarjev. Živi v palači s 1876 sobami. Zgradili so jo iz marmornega kamna in je stala osemsto milijonov dolarjev. V prestolnici dvorani je 1000 sedežev. Celo v palači so klimatske naprave, v vsaki sobi je prostora za sedem avtomobilov.

Kako srečen mora biti sultan pri vsem svojem bogatstvu, bi sklepali. Pa vendar ni tako. Najbolj žalostna gresta na živce ženi, ki nenehno prepirata, prava sta namreč ljubosumna druga na drugo. Sultanu preostalo nič drugega, da vsaki sezida palačo, kadar hoče katero obiskati se do nje odpelje z avtomobilom. Res ima veliko avtomobilov, a kaj vsaka pot izgubi v pustini. Sultan ima razkošno jelo, a komaj stopi nanjo, da ga morsko bolezen.

Ob vsem tem silni bogatstvu je torej revež. Srečali bi mu naj del bogov, razdeli med svoje ljudi, morda se bo bolje počutil.

Olympias potuje v London

Posnetek bojne ladje tega stoletja pred našim jem Olympias so v Grčiji te dni z žerjavom zložili na tovorno ladjo, ki odpeljala v London na razstavo rojstva prve denarice na svetu – tiste v Atenah 2500 leti.

zvezde vam kažejo

OVEN

Ona: Prispelo bo prav zanimivo pismo, ki ti bo odkrilo marsikaj takega, kar bo presneto uporabno. Konec tedna se boš sicer odlično zabavala, vendar ima vse svoje meje. Pazi, da ne boš na koncu prevarana prav ti.

On: Navdušenje te bo zaneslo na povsem negotova pota, a se bo vse skupaj izteklo na najboljši možen način. Poslovni uspehi se bodo pokazali malo kasneje, a se ti tudi sedaj ni potrebno prav nič bati.

Ona: Opletanje z jezikom te bo pripeljalo v dokaj nenavaden položaj, ki pa ga boš kaj hitro izkoristila v svoj prid. Konec tedna boš preživela z osebo, ki je še nekaj več kot le dober prijatelj.

On: Tudi ljubezen ne bo uspela nadomestiti tvoje velike želje po uspehu, ki te že dolgo preganja. Srečal boš osebo, ki ti bo sicer veliko obljubljala, vendar bi bilo dobro, da bi se zadeve lotil karseda pazljivo.

Ona: Posrečil se ti bo veliki met, o katerem že dolgo sanjaš. Toda kaj hitro boš spregledala, da so bile sanje nekaj povsem drugega, kot je realnost. A kljub temu boš preživela prav prijetne ure.

On: Izkoristi boš ponujen namig, a se boš pozneje še pošteno kesal. Saj ne, da bi ne bilo prijetno, a je že tako, da brez težav v zadnjem času enostavno ne gre. Obisk pri zdravniku ti bo precej pomagal, zato nikar ne omahuj.

Ona: Zaupala se boš človeku, za katerega veš, da ti je naklonjen z vsem srcem. S praviim nasvetom se boš približala cilju, ki si ga tako zelo želiš. Predvsem pa nikar ne hiti, ampak vsak korak dobro premisli!

On: Zdravstvenim težavam se bodo pridružile še denarne. Zaradi nepredvidenega dogodka boš moral kar precej seči v žep in to se ti bo še dolgo poznalo. Pa še partner lahko kaj posumi in že bodo tu težave.

LEV

Ona: Zmagoslavje, ki ga boš uprizorila, bo šlo tvojim prijateljem močno v nos. In čeprav se vedno ne boš mogla razumeti, da ti je uspelo, bodo rezultati govorili kar sami zase. Seveda pa ti previdnost ne bo škodila.

On: Pismo, ki ga pričakuješ, bo sicer prišlo, a bodo novice drugačne, kot predvidevaš. Nikakor ti ne bo uspelo preboleti zadeve, ki se ti je ponesrečila, a to še ni vzrok, da bi ostal sam in jezen na vse okoli sebe.

Ona: Bodi pozorna na prijateljeve besede in mu poskusi tudi povedati kaj lepega. Zgodilo se ti bo nekaj zelo neprijetnega, a se boš po temeljitim razmisleku vsemu skupaj le še smejala. Premisli o nasvetu za počitnice.

On: Povečal boš svoj krog prijateljev in to te bo ponovno popeljalo na pota stalnega »žuriranja«. Pazi se, da te vse skupaj preveč ne zaneše, saj bo vrnitev na staro težka in nadvse neprijetna.

Ona: Saj ni tako hudo, kot se pritožuješ. Vse skupaj je potrebno pogledati z malo bolj optimističnimi očmi, pa bodo tudi rezultati veliko boljši. Obeta se ti precej »vroča« avventura, ki te bo dodobra izžrpla.

On: Zaradi stvari, ki si jih naredil, te neko občuduje, ker pa si priznal tudi svoje napake, je to le še dopolnilo tvoj dober vtis. Sprejmi povabilo, saj se ti obeta nekaj, česar doslej še nisi doživel. Le tako naprej!

Ona: Partnerjev vpliv v tudi ti bo onemogočil načrtovano avanturo, saj se te bodo vsi na neki način celo bali. Dobro premisli, ali je bilo vredno zastaviti svojo srečo le za popolnoma neuspešni poskus.

On: Obeta se ti vznemirljivo srečanje, večere pa boš preživljala tako, kot si si že dolgo želela. Zavisten prijatelj ti bo poskušal škodovati, a bo na koncu potegnil kratko prav on. Zanimaril pa boš poslovno plat življenja.

STRELEC

Ona: Ne razmišljaj preveč o tem, zakaj posrečilo, ampak raje izkoristi nastali položaj. Če boš povabil na prijeten izlet, ki se bo končal v nepričakovano. Čaka te presenečenje na daljnjem mestu.

On: Ne razmišljaj toliko o tistem, kar si ampak se raje posveti prihodnosti. Nepričakovano bodo sicer čudili, kako ti to sploh uspeva, ti pa misli svoje in se še naprej prav imenitno zabavaj.

Ona: Spoznala boš popolnoma drugačno njeno prijateljstvo z osebo, ki si jo spoznala na zabavi. Ponujeno boš sicer sprejela, vendar pa se poskušala kar najbolje zavarovati. Uspelo ti bo čudovitega!

On: Tako kot vedno, ti bo tudi tokrat uspelo kompromis med poslovnostjo in ljubeznijo. Če boš sicer čudili, kako ti to sploh uspeva, ti pa misli svoje in se še naprej prav imenitno zabavaj.

Ona: Še vedno te bo spremljala neverjetna njena prijateljstva z osebo, ki si jo spoznala na zabavi. Ponujeno boš sicer sprejela, vendar pa se poskušala kar najbolje zavarovati. Uspelo ti bo čudovitega!

On: Izlet ti bo prinesel dolgo pričakovano ki ti bo dala novih moči za doseganje ciljev. Ugodno se ti bo pisalo prav na ljubezenskem področju, saj se ti obeta nekaj, česar se boš še dolgo spominjala.

Ona: Skupen dogovor s partnerjem ti bo odprl oči in te postavil na realna tla. Le kako lahko biti tako naivna, saj se ti bo zdelo sedaj povsem očitno. Kdor se zadnji smeje, se najsajše smejal bo.

On: Ne glej tako strogo v prihodnost, posveti svoji sedanjosti, ki sploh ni cvetoča. Sestanek ti bo sicer prinesel nekatere namige za kaj več pa se boš moral še presneto potruditi.

BIK

DVOJČKA

RAK

DEVICA

TEHTNICA

ŠKORPIJON

KOZOROG

VODNAR

RIBI

za vsakogar nekaj

Mehke zimske jope

Jesensko-zimske jope, ki se v pasu naberejo in zategnejo, so modne že nekaj časa. Tudi letos oblikovalci lepih oblačil niso pozabili nanje. Iz mehkih in toplih materialov so, najdemo jih v vseh barvah. Obvezna je tudi kapuca, ki je običajno obrobljena s krznom enake barve.

Iz babičine skrinje

Iz babičine skrinje je, boste gotovo najprej pomislili ob pogledu na posnetek. Praktična moda se že leta vrača k naravi in naravnim materialom. Prevladuje lan, ki vpija pot in se hvaležno nosi leta in leta. Da ni videti pregrobo, ga okrasimo z bogatim vezanjem, ki daje modelom nadih starinskega in neskončne romantičnosti. Vezanje najdemo na bluzicah, na koncih kratkih in dolgih hlač, urezokavnikih, skoraj praviloma pa se lan ne barva – ostaja bel, torej umazano-bel.

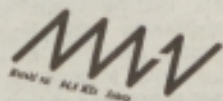
Kalcij in osteoporoza
Skute nikar

Veliko gibanja in veliko kalcija, to je nasvet, ki ga dajejo zdravniki ženskam z začetki osteoporoze. Z leti postanejo ženske kosti porozne, ker ne vsebujejo dovolj kalcija. Posebno ogrožene so ženske. Dodatna količina kalcija naj bi tem bolnikom utrdila kosti – kalcij pa vsebujejo predvsem mleko in mlečni izdelki.

Profesor doktor Ulrich z univerze v Kölnu pa svari, da ta jedilnik ni tako priporočljiv, kot je videti. »Skuta vsebuje sicer zelo veliko kalcija, še več pa je v njej fosforja. Fosfor pa preprečuje organizmu, da bi iz hrane sprejemal kalcij. Zaradi tega se zgodi, da se ženskam, ki uživajo veliko skute, osteoporoza še poslabša.«

Mleko, jogurt in kefir pa so zelo priporočljiva in s kalcijem bogata živila.

Glasbene lestvice

NAJBOLJŠIH SEDEN TUJIH SKLADB NA MURSKEM VALU

- 1. THE RIVER OF DREAMS – Billy Joel
- 2. RUNAWAY TRAIN – Soul Sylum
- 3. WHAT IF I CAME KNOCKING – John Mellencamp
- 4. TUESDAY MORNING – The Pogues
- 5. WIDE RIVER – Steve Miller Band
- 6. ON ALTRA TE – Eros Ramazzotti
- 7. IN THE HEART OF A WOMAN – Billy Ray Cyrus

VEDLOGE: GLORIA – Van Morrison & John Lee Hooker
HIGHER GROUND – UB 40
A LOVE LIKE THIS – Bad Boys Blue

LESTVICA SLOVENSKE ZARAVNE GLASBE VELICAŠTNIH

- 1. KOJENA V ZNAMENJU – Benč in Tomo
- 2. NA BELI BLAZINI – Simona Weiss
- 3. NA MORJU VSE LEPE JE – Sanja Mlinar
- 4. BRESKOVICA – Miki Sarac
- 5. JEST GRAM KR SPAT – Johnny's band
- 6. ZASAVSKI ZVONOVI – Božidar Wolfand-Wolf
- 7. BELI PRAH – Neron

VEDLOGE: PRI OČI – 12. nasprotje
RAVILICA – Daria Švajger
SINI NA TLEH – Pop design

LESTVICA NARODNOZABAVNE GLASBE KRAŠČAKON, CEKRON PA Z MARELOF

- 1. NE HITNA TAHITI – Ans. Henček
- 2. LEPA NAŠA DOMOVINA – Ans. Slovenija
- 3. IZGLUBJENA LJUBEZEN – Slovenskogiški kvintet
- 4. ZAKAJ PA NE – Ans. Vilija Petriča
- 5. OB LA-DI, OB LA-DA – Ans. Vesna
- 6. LAZ SEM FANTČI MLAD – Bratje iz Oplotnice
- 7. MAMA, ORRISI SI SOLZE – Ans. Jožeta Burnika

VEDLOGE: HRIBOVSKA MORNARICA – Ans. Ivana Ruparja
SLOVENIJA NAJ BO JUTRI LEPSA – Ans. Lojzeta Stoka
NAJLEPSA LETA – Jože Skubic in Slapovi

Glazbene kupone pošljite do četrta, 7. oktobra 1993, na naslov Murski val, 69000 Murska Sobota, za glasbene lestvice.

Kupon št. 39

poslujem za sklado:

tuja

domača

narodnozabavna

in primek ter naslov

Za doma

Doma se radi počutimo udobno in sproščeno. Še posebej, če kaj takega tudi oblečemo. Da lahko mirne duše pokrčimo kolena, sedemo na tla ali kaj brkljamo po hiši.

Morda ste se trenirki že malce naveličali ali pa bi bili tudi doma radi nekoliko elegantnejši. Poskusite z mehkim jerseyem – klasično ukrojene hlače in široka majica s puli ovratnikom. Na noge, da vas ne bo zeblo, pa natakните tople, debele nogavice.

Pisane jopice

Obdobje obveznih puloverjev je nekako minilo, za hladne dni znova stopajo v ospredje jopice. Praviloma so pisane – najdemo karo, črte, kvadrate ali nordijske vzorce. Barvne kombinacije so neomejene. Letos jih bomo manj nosili h krilom, skoraj modna zapoved pa so pri hlačah. Skratka, za prosti čas in daljšo hojo ni nič primernejšega in udobnejšega.

Uhani za hujšanje

Kot kaže, hujšanje ne bo več nočna mora številnih ješčih in vitkega telesa željnih. Z akopresurnimi uhani, ki jih je iznašel neki zdravnik v Baden-Badnu, se bo mogoče zlahka otresti odvečnih kilogramov. Uhani imajo na končkih en kovinski in en zlat tečaj, s katerima jih pripnemo na ušesno mečico. Tečaja pritiskata na akupunkturne točke v uhlju in zmanjšujeta tek. Zanimivo je, da uhani učinkujejo samo pri tistih z odvečnimi kilogrami.

RADIO MV – MURSKI VAL – UKV
94,6 MHz (dopoldne tudi SV 648 kHz)

Petek – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.45 Mariborsko zvočno pismo – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Mali oglasi – 9.15 Borzni utrip – 9.30 NSTS NMV – 10.00 Poročila – 11.15 Od petka do petka – 12.00 Poročila – BBC – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – 13.30 Popoldne na MV – 14.00 Aktualno – 15.30 Dogodki in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.00 Prireditve ob koncu tedna – 17.30 Alternativno – 18.00 MV-dur – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Sobota – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.40 Tržnica – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Mali oglasi – 9.15 Predstavljamo vam – 10.00 Poročila – 10.40 Potepajte se z nami – 11.00 Sobotni gost – 12.00 Poročila BBC – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.10 Angleščina – 17.30 Mali oglasi – 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Nedelja – 8.00 Začenjamo nov dan – 8.10 Panonski odmevi – 9.30 Srečanje na Murskem valu – 10.30 Nedeljska kuhinja – 12.00 Poročila – 12.15 Nedeljsko premišljevanje – 12.30 Minute za kmetovalce – 13.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Ponedeljek – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.45 Porabsko zvočno pismo – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Mali oglasi – 9.15 Evropa v enem tednu – 10.00 Poročila – 10.30 Športi – 11.15 Zgodilo se je – 12.00 Poročila BBC – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – 13.30 Popoldne na MV – 14.00 Aktualno – 15.30 Dogodki in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.00 Bilo je nekoč – 17.30 Športi – 18.00 S kranjščakom, cekron, pa z marelof – lestvica narodnozabavne glasbe – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Torek – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.45 Ljubljansko zvočno pismo – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Mali oglasi – 9.15 Glasbene novosti – 10.00 Poročila – 10.30 Kratki stik – 11.15 Mali oglasi – 12.00 Poročila – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – 13.30 Popoldne na MV – 14.00 Aktualno – 15.30 Dogodki in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.00 Tema popoldneva – 17.30 Srebrne niti – 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Sreda – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.45 Zagrebško zvočno pismo – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Mali oglasi – 9.15 Isčemo za vas – 10.00 Poročila – 10.15 NSTS NMV – 11.15 Borzni utrip – 12.00 Poročila BBC – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – 13.30 Popoldne na MV – 14.00 Aktualno – 15.30 Dogodki in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.00 Poslušamo vas – 17.30 Mali oglasi – 18.00 Na narodi farmi – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Četrtek – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.35 Svetuje kmetijski strokovnjak – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Mali oglasi – 9.15 Sedem veličastnih – 10.00 Poročila – 10.30 Pika na i – 11.15 Mali oglasi – 12.00 Poročila BBC – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – 13.30 Popoldne na MV – 14.00 Aktualno – 15.30 Dogodki in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.00 To sem jaz – 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi

Podedovani čevlji se morajo prilegati

Otroku stopalo hitro raste, čevlji pa so dragi, zlasti če so kakovostni. Za zimo je imel nove škorenjčke, a so mu bili že spomladi tesni, pa niso še prav nič ponošeni. Jih lahko shranimo za mlajšega bratca ali sestrico?

Podedovano obuvanje mora biti daljše od stopala. Prsti se morajo med hojo raztegovati, za to mora biti obuvanje spredaj dovolj prostorno. Navadno mora biti čevljev znotraj 12 milimetrov daljši od stopala. Ustrezati mora tudi širina. Otrok s široko nogo nikakor ne more nositi čevljev vrstnika z ozko nogo. Ponošeni čevlji ne smejo imeti gub, zaradi katerih bi otroka, ki jih podeduje, bolelo stopalo. Otrokov stopalo bi se v neustreznem obuvalu slabo razvilo ali se celo deformiralo. Starši, ki jim je mar zdravje otrokovih nog, naj skrbijo za to, da bo otrok čim več bos. Naj poleti hodi bos po travi, pesku ali kamnih ob vodi, da se mu bodo stopala razgibala. V stanovanju mu dajmo mehke copate, če tla niso mrzla, ga pogosto puščajmo v nogavicah ali bosega.

Čebula za prebavo

Ko smo na potovanju ali dopustu, imamo pogosto težavo s prebavo. Zgodi se, da staknemo nadležno črevesno infekcijo, katere posledica so želodčni krči. V potovalni lekarni naj za to ne manjka sredstvo za ustavljanje driske.

In kaj, če nimamo zdravila? Zdravniki priporočajo naravno zdravilo – čebulo. In kaj storimo s čebulo? Na drobno jo nasekljamo in posolimo ter pojemo s kosom kruha. Tudi če nam čebula ne ugaja, premagajmo okus, kajti njen zdravilni učinek se pokaže že čez kako uro.

Kuhajte z nami

Šampinjoni presenečenja

Gobarska sezona je na vrhuncu. Ta samonikli dar narave je tudi pri nas upoštevanja vredno živilo. Pa vendar, nabirajmo samo tiste užitne gobe, ki jih dobro poznamo. Biti morajo sveže in ne preostare, razmočene od dežja. Ker so težje prebavljive, jih jemo v manjših količinah. V večernem obroku jih odsvetujemo. Gobijh jedi ne pogrevamo! Najbolj aromatične so suhe gobe – to velja predvsem za jurčke.

Za šampinjone presenečenja potrebujemo: 30dag srednje velikih šampinjonov, limonin sok, žlico masla ali olja, 15dag kuhanega ali pečenega perutninskega mesa (ostankov) ali kuhane gnjati, 1 žlico drobtin, 1 rumenjak ali drobno jajce, sol, poper.

Šampinjone očistimo in operemo, stebila (kocene) pa izvijemo. Tako pripravljene poskropimo z limoninim sokom, da ne potemijo. Nekaj minut jih dušimo na maslu. Meso ali gnjat drobno zmeljemo na strojčku in zmešamo z rumenjakom, drobtinami, soljo in poprom. S to zmesjo napolnimo kapice šampinjonov in v nadev vtaknemo stebila. Napolnjene položimo v manjši pekač tako, da gledajo stebila navzgor. Pokapljamo jih z raztopljenim maslom in v segreti pečici popečemo pri srednji temperaturi 12 do 14 minut. Pečene okrasimo z limoninimi in paradižnikovimi krlji ter peteršiljem in še vroče ponudimo.

SESTAVIL MARKO NASTAP	ANGLEŠKI PISATELJ (JAZ, KLAVIDU)	JAPONSKI MOJSTER LESOREZA (1753–1806)	ŠIRJAVNA	SOBA ZA ČAKANJE	ANTIČNI PREBIVALCI ITALIJE	SORODNIK	PRIZORIŠČE V CIRKUSU
EDEN OD SLOVANSKIH JEZIKOV							
ZDRAVNIK SPECIALIST ZA UŠESNE BOLEZNI							
ČOLNI ZA PROMET V PRISTANIŠČIH							
ERNA MUSER			SEDLA NA VELEBITU				
			STAROGR. FILOZOF				
DIFERENCA							
UTRIP Z OČESOM					KRALJ ŽIVALI	TEKOČINA ZA IMPREGNACIJO LESA, TER	REKA V ITALIJ, PRITOK TIBERE
DEL PRI- PRAVE, S KATERO SE KAJ GONI							
AVTOMO- BILSKA OZNAKA ROMUNJE		SVETOVNO MORJE					
		TELESNA POŠKODBA					
ALBANSKI							
VODNIK ANTON			KROM	KRATICA DRŽAVE IDAHO V ZDA	ODGOVOR NA KONTRO JILL IRELAND		
ZAŠČITENA GORSKA CVETLICA							
V OLIJU KONSER- VIRANE BARDELE							

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE – Vodoravno: skalpel, higiena, Ivanček, zima, IM, O, Erede, FD, ESA, reist, K, eks, aga, natakak, in, tara, Jagodič, atamani.

Iz župnijskih kronik: Murska Sobota (45)

Sedež slovenske evangeličanske cerkve

V Soboti se je protestantizem zasadil proti koncu 16. stoletja. V matični knjigi v Wittenbergu (nemško mesto, kjer deloval in je pokopan Martin Luther in kjer je bila natisnjena Dalmatinova Biblija, op. S. S.), je bil že 1616. leta vpisan kot pripadnik reformirane cerkve Jakob Kottlaj iz Sobote. Najbolj uspešno pa se je širila protestantska vera v okolici Sobote od leta 1605–1672. V tem času so bile vse nekdanje katoliške župnije v Prekmurju v rokah evangeličanskih oziroma kalvinskih pridigarjev. Katoliški duhovniki, ki niso sprejeli Luthrovega nauka, so morali svoje župnije zapustiti, kajti v reformirane cerkve so prestopili zemljiški gospodje, od katerih pa so bili odvisni ne le obubožani kmetje, ampak tudi duhovščina.

Evangeličanski seniorat

Eden od prvih senioratov v Železni županiji je bil v Soboti, kamor so ga prenesli od Grada. Jožef Smej v svojem opisu cerkve v Soboti v letih 1071–1971 navaja: »Ko se je začel vršiti prehod iz katoliške cerkve v protestantsko, je v Soboti deloval luteransko misleči dekan in senior Jurij Salasegi (okrog 1593. leta). Prav gotovo je bil prej katoliški duhovnik. Deloval je tudi na književnem področju. Prevedel je molitvenik Janeza Habermanna Avenariusa v madžarski jezik. Ta prevod je posvetil Magdaleni, hčerki grofice Marjete Szechy. Za njim je seniorsko službo opravljal Janez Salasegi. Bil je soboški predikant. 1612. leta je podpisal tako imenovano Formulo concordiae, kjer pravi: 'Jaz Janez Salasegi, so-

boški duhovnik, podpisem to pravo veroizpoved z mirno vestjo, brez kakršnekoli hinavščine in pretvarjanja, s svojo lastno roko.' Toda že leta 1616 se je njegovo delovanje v Soboti končalo, ker je od tedaj soboški dušni pastir Ambrož Brehoci. Bil je soboški predikant, ki ga je leta 1616 ordiniral luteransko misleči škof Klasekovič.

Leta 1627 je bila v Soboti vizitacija. V soboškem gradu je luteranska verska komisija našla duhovnika Gregorja Svetiča, ki je bil dvorni duhovnik pri grofu Mihaelu Szechy, ki je dobival ustrezno plačo v denarju in naturalijah. Pri cerkvi sv. Nikolaja v Soboti pa je komisija našla duhovnika Janeza Gederocija, ki je užival župnijsko nadarbo (cerkvena posest, ka-

tere užitek je vezan na cerkveno službo). Poleg zemlje je imela tedaj župnija še vinograd na Sebeborškem bregu. Predikant Gederoci pa ni sam obdeloval cerkvene posesti, kajti »Sobočanci so dolžni orati, in sicer vsak po 12 brazd. Ob tej priliki jim daje pijačo iz dobre volje, dolžan pa ni.« Ob prazniku sv. Gala so Sobočani dajali duhovniku po enega kopuna (skopljen petelin). V trgu (Soboti) pa je imel tudi pravico do desetine od gospih mladičev – »žibekov«. Kočarji so mu bili dolžni dajati po enega delavca. Od krsta se je plačevalo po en groš in po en kruh. »Otročnica« (porodnica) naj bi po šestih tednih vstala in prišla v cerkev, da jo predikator »vpelje«, za to pa je bilo treba plačati štiri denarje. Za osebno spovedovanje v cerkvi so predikatorji dajali prostovoljne prispevke... Ob poroki so tržani (Sobočani) dajali »pint« vina, en kruh (vrtanik) in pečenko, zunanji župljani pa tri groše, en kruh, pint vina in pečenko. Ob ženitvenih oklicih so vsi plačevali po štiri denarje. Od pogreba je bilo treba plačati 20 denarjev, od katerih je bila ena polovica duhovnikova, druga pa kantorjeva. Če pa je imel predikator še pogrebni nagovor,

mu je bilo treba plačati dodatnih 20 denarjev.

Zanimivo, mar ne? Verjetno je bilo tako tudi leta 1651, ko je bil soboški evangeličanski duhovnik Tomaž Križan, ki je deloval tudi kot senior do leta 1661. Tedanji seniorat je obsegal 14 župnij: poleg soboške z Gornjim Senikom še Bogojino, Resznec, Kardonalvo in Gyarmat. Tomaž Križan je bil verjetno zadnji luteranski senior oziroma dekan, ki je imel nadzorstvo nad nekdanjimi in sedanjimi katoliškimi župnijami in cerkvami v dekaniji. V letih 1671–1673 je prišlo do rekatolizacije in večino cerkva so spet prevzeli katoličani oziroma njihovi duhovniki.

Več krščenih kot članov

O novejšem delovanju evangeličanske Cerkve v Murski Soboti sem se pogovarjal z duhovnikom Ludvikom Novakom, ki je tudi senior v Sloveniji. Le-ta deluje v te hile evangeličanskih cerkvenih občinah: Murska Sobota, Puconci, Bodonci, Petrovci, Križevci v Prekmurju, Gornji Slaveci, Moravske Toplice, Hodoš, Lendava, Domanjševci, Apače, Maribor in Ljubljana. Slovenska evangeličanska cerkev ima 20.000 članov, dejansko pa naj bi v naši državi živele 23.000 ljudi, ki so bili krščeni v evangeličanskih cerkvah. Evangeličanska cerkvena občina Murska Sobota, ki jo skušam predstaviti, ima 1.800 članov, ki živijo v Murski Soboti, Černelavcih, Veščici, Kupšincih, Borejcih, Vanci vasi, Rankovcih, Sodiščincih, Murskih Petrovcih, Gradišču, na Tišini, Murskih Crncih, Bakovcih, Rakičanu, Nemčevcih, Martjancih, Mlajtincih in Noršincih. V omenjenih krajih pa živijo tudi pripadniki drugih veroizpovedi, zato ni mogoče trdit, da so omenjena naselja povsem evangeličanska, katoliška, binkoštna... Sicer pa je kultura tudi po vaseh toliko napredovala, da se posamezniki ne spotikajo več čez versko prepričanje drugega. Še več: vedno več je mešanih zakonov. In če že omenjam poroke, naj takoj dodam, da je bilo v soboški evangeličanski cerkvi letos (do začeta septembra) 9 porok, od teh kar 7 »mešanih«, torej so bili ženini in neveste različnih ver. Poročne obrede sta opravljal dva duhovnika: evangeličanski in pretežno katoliški. Sicer pa je poroka praviloma v tisti cerkvi, kateri pripada nevesta. Torej: če je Ona evangeličanka, potem v evangeličanski; če pa je Ona katoličanka, potem je obred v katoliški cerkvi. Evangeličanski duhovnik mladoporočencu blagoslovi, katoliški pa podeli zakrament svetega zakona... Lani je bilo 20 porok, od teh 12 mešanih in 9, ko sta bila oba evangeličana. Letos v osmih mesecih je iz soboške gmajne umrlo 23 članov, lani pa 47. V istem letošnjem obdobju je bilo 26 krstov, lani v vsem letu pa 37. V dokaz ekumenizma morda še tole: v januarju – tednu krščanske edinosti – so izmenično ekumenska srečanja z bogoslužjem (eno leto v evangeličanski, drugo leto v katoliški cerkvi). Tedaj v rimskokatoliški pridiga evangeličanski duhovnik in obratno.

Evangeličani, ki so v letih 1605–1673 uporabljali cerkve, ki so bile pred reformacijo katoliške, so jih seveda obnovljali in opremljali. Tako so v tedanjo soboško cerkev postavili tri zvonove. Potem ko so jo prevzeli katoličani, je nastal spor, ki pa so ga rešili 12. septembra 1795. leta s podpisom prijateljske pogodbe Amico Conventio, v kateri je rečeno: »S to pogodbo pokažemo lepo in Bogu prijetno edinost in medsebojno krščansko ljubezen.« Katoličani so izplačali odškodnino za omenjene zvonove.

»Potem sta bila evangeličanska župnija in sedež takratnega seniorata pod pritiskom in silo protireformacije 1762. leta ukinjena. Evangeličani iz Murske Sobote so se morali izseliti v okoliške kraje. Pozneje so se – večinoma po letu 1781 – smeli zopet naseljevati v Murski Soboti. Ob protireformaciji so nekateri verniki vstopili v katoliško cerkev, večina pa je le ostala zvesta svoji veri in svojemu prepričanju. Toda kot se vse spreminja, so tudi za evangeličane prišli boljši časi po izdaji tolerančnega edikta (leta 1783) cesarja Jožefa II. Ko so na podlagi tega edikta ustanovili 1783. leta evangeličansko faro v Puconcih, so verniki z območja sedanje soboške evangeličanske cerkvene občine spadali tja. Ker pa je bilo območje puconške fare preveliko za enega duhovnika, njen sedež in šola pa predaleč od

Po rekatolizaciji so evangeličani ostali brez cerkve. Za silo se »povrnili« molitvarnicu, 1910. pa veliko cerkev nasproti soboškega gradu. »Naključje?« – Fotografija: N. J.

vernikov, so v Soboti začeli razmišljati o lastni evangeličanski cerkveni občini. Najprej so v soglasju s puconsko cerkveno občino leta 1886 ustanovili puconsko filialo (podružnico), nato so kupili zemljišče, na katerem stoji današnja cerkev, in si zgradili zidan bogoslužni prostor, imenovan »molitvarnica«, ki so ga blagoslovili 1890. leta. Oktobra istega leta so poklicali za opravljanje verskih obredov evangeličanskega kaplana Istvana Balogha z Madžarske. »Je povedal senior Ludvik Novak.

Nova evangeličanska cerkev

Leta 1892 je kupila soboška evangeličanska cerkvena občina Špitzerjevo hišo, kjer so zgradili šolo, v kateri je poučeval Laszlo Marton iz Koezsega. Kmalu je prišel tudi evangeličanski kaplan, in sicer Istvan Kovats, poznejši redni duhovnik in senior, ki je – po mnem – največ pripomogel k razvoju soboške evangeličanske cerkvene občine in prekmurskega seniorata.

Leto 1900 je bilo za vernike soboške evangeličanske župnije radostno. Izpolnila se je njihova želja in postali so samostojna cerkvena občina. Verjetno je k temu pripomogel škof Ferenc Gyuratz, ki je dal tudi pobudo za ustanovitev cerkvenega ženskega društva. Sicer pa so verniki že 1892. leta začeli zbirati denar za zidavo cerkve. Najprej – leta 1907 – so po načrtih Ermoja Gerelya iz Budimpešte zgradili takratno in še današnje župnišče, leta 1908 pa učiteljsko in kantorsko stanovanje. 13. maja 1909. leta pa so položili temeljni kamen za veliko evangeličansko cerkev, ki so jo gradili po načrtih Samuja Pecze, ki je izdelek madžarske neogotske arhitektonske šole. Pri gradnji je bilo nemalo težav, toda verniki so jim bili kos tako gmotno kot z deli in prevozi. Bili so zelo zagnani, kajti blagoslovitev je bila že 18. septembra 1910. leta, opravil pa jo je škof Ferenc Gyuratz. Cerkev meri v dolžino 24, široka je 12, visoka 13 metrov, medtem ko sega stolp kar 43 metrov visoko. Cerkev ima več obokov, ki jih podpirajo stebri. Le-ti (vendar drugi) nosijo tudi notranja »balkona«, ki sta z obeh strani cerkvene ladje in v višini kora. Na koro so orgle, kupljene 1910. leta, izdelane so bile v Pečuju, imajo 21 registrov in so na pnevmatiko. Stene cerkve krasijo mnogi ornamenti, ima pa le eno sliko: podoba z Jezusovega križanja. Na sliki so nekatere svetopisemske osebnosti, tudi Jezusova mati Marija. Liki na sliki so temni, ozadje pa je svetlejšje. Verniku, ki se ob njenem gledanju zbere, veliko pove. Pri oltarju je krstni kamen. Nad oltarjen je vitraž (barvno okno) s podobo Martina Luthra. Priznica je ob steni bogoslužnega prostora in dvignjena, tako da pridigarja vidijo enako dobro tako tisti, ki so v pritličju, kot oni, ki so na koro oziroma »balkonu«. Nekoč so od tam

sodelovali v verskem obredu moški. Cerkev ima tri zvonove (1.000-kilogramskega (s puconsko cerkveno občino), 500-kilogramskega, Božja služba nedeljah ob 9.45, v adventu (pred božičem) in postnem (pred veliko nočjo) pa je sedel enkrat tudi ob delavnici. V cerkvi prihaja ob nedeljah 220 vernikov, ob praznikih pa veliko več. Največ pa ob konfirmacijah je bilo v veri potrjenih 40 mladičev. K sedanjemu stanju se vrnil!

Kot že zapisano, šteje evangeličanska cerkvena občina Murska Sobota zdaj 1.800 članov, pa jih je bilo 2.458, v Soboti pa je v Soboti župnijski kalvinov, 1.557 katoličanih, 500 evangeličanih, 3 prebivalci drugih veroizpovedi. V prvi svetovni vojni je bila oškodovana, saj so ji rekatolizirali pisčali. Nove je kupilo žensko društvo. Elek luč je cerkev dobila 1928, ker je dala zgraditi s postojalnih verskih občin 1928. jaški dom, ki pa so ji za odzveli. Leta 1933 so cerkvi lili, orgle pa predelali na pogon. Aprila 1943 je vega kaplana Aladara Duda je uvedel otroško bogoslužje v knjižnem jeziku. Ko je leta odšel za vojaškega duhovnika, se ni več vrnil. Na njegovo mesto bil imenovan Mihal Rarermenda, ki pa je po letu na njegovo mesto pa je prišel učitelj in pomožni duhovnik Barath, ki je ostal ves leta. V tistem letu je umrl dolgoletni duhovnik Kovač. Duhovniško mesto nezasedeno do 1. januarja prišel duhovnik Lepo – poznejši senior. V njej so veliko postorili. Tako vili pročelje cerkve in streho na cerkvi in obeh šah. V cerkvi so uredili ogrevanje, asfaltirali dvorišče, elektrificirali. V tistem času pa je bila oškodovana, saj je država lizirala dva lokala, priznala ni nekaj sob. Vse to zdaj dobiri nazaj. Vse to prizadeva sedanji duhovnik Ludvik Novak, ki je v 1977. leta. Tudi v prejšnjem njegovem obdobju te v manjka. Omenim eno najbolj zahtevni leta prekritje cerkve, pleskanje in obnovitev v notranosti cerkve.

Evangeličanska cerkev Murska Sobota je v zvezi dala 4 duhovnike: brata Aleksandra Balazica, vaka (senior) in njegovevona Novaka, ki je v magistriral iz teologije imajo študentko teologije Prosič, doma iz Nemčice, dila v Bratislavi.

Spomini na organizacijsko delo v Prekmurju

Madžarsko ime za Slovane je bilo »tót«. Zmotno je mnenje, da je to izvira madžarska beseda. Izraz »tót«, prvotno »taót«, je prevzel po germanskem »theod«, to pomeni domače plemo v nasprotju z »walh« (po slovansko Vlah), pripadnikom romanskega ljudstva. Iz samostalnika »theod« je nastal pridevnik »theudisk«, »diutisk«, iz tega pa še danes znana beseda »deutsch« (nemški).

Madžari sprva miso ločili po imenih ljudstev, ki so živela zahodno od njih, zato so z besedo »tót« označevali tako Germane kot Slovane. Ko so se pa ustalili med Slovane, so se od njih naučili razlikovati posamezna sosednja ljudstva in prevzeli od Slovencev ime »nemet« za Nemce, z besedo »tót« pa so še naprej označevali Slovane.

Pa tudi pri tem ni ostalo. Beseda »tót« pomeni še danes Slovaka, za Prekmurce pa so vedno bolj uporabljali izraz »vend«. S tem imenom označujejo Nemci Lužiške Srbe, Slovence na Koroškem, za Fince pa so »vendi« celo Rusi, medtem ko pomeni v finskih jeziku beseda Ruotsi švedsko, ker je v jeziku še ohranjen spomin na to, da so prišli organizatorji prve ruske države iz Skandinavije.

V Prekmurju in Porabju spominjajo na besedo »tót« še stara madžarska imena krajev: Kistótlak (slovenska ves), Nagytótlak (Selo), Tótkeresztur (Križevci).

Najstarejše dokazano krajevo ime v Prekmurju je Or, to pomeni »straža«. Madžari so namreč pod vladjo kralja Štefana I. Svetega državo razdelili na županje. Ob meji (vsaj ob zahodni) pa so pustili ozemlje zunaj sklopa županij, imenovano »gyepü«. To je bila nekaka vojna krajina, v njej so bile stražne postojanke. Slovenci so bili vešči in nevarni lokostrelci ker so uporabljali zastupljene puščice. Tako postaja lokostrelcev, rekrutiranih verjetno iz Slovencev, je bila vasica Or.

Ko sem med drugo svetovno vojno delal kot sodniški pripravnik v Lendavi, sem imel na steni zemljevid s starimi imeni prekmurskih vasi. Na tem zemljevidu je bilo zapisano za Or (današnji Strehovec) ime »Sztrelec«. To potrjuje, da so tu stazirali voje lokostrelci.

Proti koncu 19. stoletja so krajevna imena pomadžarili: strelec je postal Órszentvid.

To je bila doba pospešenega zatiranja narodnih manjšin oziroma njihove asimilacije, zato je z narodnoobrambena stališča velika sreča, da je bilo Prekmurje leta 1919 priključeno k Sloveniji južno od Mure.

Ob koncu tega uvoda moramo ugotoviti: panonski Slovenci so prišli pod madžarsko oblast in tako zgubili politično samostojnost. To dejstvo. Ali bi ostali samostojni,

Ni treba veliko ugibati, kajti dejstvo je, da so Madžari ustavili prodor Nemcev, nemške države v Panonijo. Ali bi panonski Slovenci sami lahko ustavili ta pritisk?

Priključitev Prekmurja k Jugoslaviji

Pobude Prekmurcev

Prekmurci so poskušali doseči priključitev h Kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev na shodih v Ljutomeru in Radgoni (ta je bil 26. decembra 1918).

Ko tej zahtevi ni bilo ugodeno, je bilo objavljeno v Novinah, »pobožnom, družbenom, pismenom listu za vogske Slovence«, 9. februarja 1919, da so se sestali »bogojski, belinski, črenovski i torjanski duhovniki«. To »spravišče slovenskih duhovnikov iz Zaladske županije« je »enoglasno sprijelo načrt ali plan autonomije za Slovensko krajino« dne 14. januarja 1919. Ta zahteva je veljala prav tako za primer, da ostane Slovenska krajina »v okviru Vogske države, kakor tudi té, či se novoj Jugoslaviji priklapi«.

Komunizem na Madžarskem

Toda položaj za priključitev ali vsaj za avtonomijo še ni bil zrel. Antanta je zahtevala od Madžarske, naj prepusti nasledstvenim državam še več ozemlja, zato je madžarska vlada menila, da ji lahko pomaga samo sovjetska armada, ker je ta dosegala v tistem času velike uspehe. Vlada je prepustila oblast levičarskim strankam. Pod imenom »enotna socialistična stranka« so jo prevzeli združeni komunisti in socialni demokrati.

Levičarska oblast, ki jo po navadi označujejo z imenom Bele Kuna, se ni mogla ohraniti. Poleg notranjih težav jo je zrušila izdaja: poveljnik madžarske Rdeče armade je odredil ofenzivo zoper Romune, načrt za napad pa je poslal romunskemu generalnemu štabu. Romuni so osredotočili na označenih mestih ogromno premoč. Madžarska vojska je bila razbita, Budimpešto so zasedli Romuni.

Sklep mirovne konference

Mirovna konferenca je odločila z enim glasom večine (dal ga je japonski delegat), da jugoslovanska vojska se pooblašča za vkorakanje v Prekmurje. To se je zgodilo 12. avgusta 1919.

Pokrajina je merila 920 km², imela je 92.000 prebivalcev, torej približno 100 oseb na kvadratni kilometer. Naravni prirastek v letih 1921–31 10%, značaj dežele agraren.

Ukrepi jugoslovanskih oblasti

Agrarna reforma

Več kot četrtno veleposestev so razdelili med kmete. S tem so sicer v glavnem ustregli željam prebivalstva, toda nastale so tudi zamere.

Vladimir Škerlak

tudi primorske begunce, zemljo pa so dobili še solunski »dobrovoljci«.

Prepoved katekizmov

Novine so pisale 15. maja 1921: »V Prekmurju smo meli slovenski prekmurski katekizem, šteroga smo si z velikimi težavami i borbami mogli le spraviti i održati pod vogske vladov. Dokač so ovi šolski predmeti bili v magiarščini predavani, le katekizem se je podučavao vsigdar v našoj prekmurščini. Zdad pa višji šolski svet z ednov odredbov šče ešče to malo dobro, ka smo meli, odstraniti i prisiliti našo deco, da se navčijo en drugi katekize, šteroga pa niti ne razmijo, vzün toga, da je naš prekmurski katekizem s tehnični ozirov dosta boljše i praktičnejše vküp postavljen kak pa ljubljanski. Z druge strani pa ta gospoda ne premislijo, kelko škodujejo z takšnimi odredbami našoj državi od zvüna. 'Slovenec' piše, da so meje Prekmurja ešče ne določene končnoveljavno. Morala bi znati gospoda, da so naši zastopniki v Parizi ravnali s tem pridobili Prekmurje za Slovenijo, da so dokazali, ka v njem slovenski narod prebiva, dokač so zastopniki Mažarske šteli to dokazati, da so nej Slovenci, nego 'vendi'. I zdad ta gospoda z odredbo, z šterov ščejo odstraniti prekmurski katekizem iz naših krščanskih šol, zraven na mažarski mlin gonijo vodo.«

Davčni količnik

Zemljo so ocenili tako visoko kot v Vojvodini. Za ostalo Slovenijo je bil določen količnik 18–20, za Prekmurje 30. (Po količniku se določa čisti katastrski dohodek, po njem pa davek od zemlje.) S tem so kmeta krivično in težko prizadeli, ker zemljinara ni bila usklajena niti z dejanskim dohodkom kmetov niti z zemljinaro v preostali Sloveniji. Izterjavali pa so jo brez usmiljenja.

Gimnazija v Soboti

Za naše poročilo je gotovo najpomembnejše, da so jugoslovanske oblasti ustanovile gimnazijo v Soboti. Jeseni 1919 so odprli prvi razred, nato postopoma vsako leto novega. To je trajalo do šolskega leta 1925/26, potem so morali dijaki najvišjih dveh razredov drugam, ker je bilo v teh razredih manj kot 10 učencev.

Iz prvega letnika (1919/20) so prišli do velike mature štirje: Janez Bejek in Jožef Perentič iz Kroga, Franjo Horvat iz Turnišča ter Jožef Kužma iz Bogojine. Danes naveden več ne živi. (Nadaljevanje)

Otroci – vrstniki – nasilje

Pravica do varnosti naših otrok

Nasilje nad otroki in med vrstniki ni od včeraj. Nasilje vedno obstaja. Odvisno je le od tega, koliko ga družba in okolica dopušča oziroma sankcionirata. »Otrok, ki je pretepen, o tem zelo nerad govori, kajti to pomeni ponižanje. Zato se moramo zavzemati za to, da bodo naši otroci o tem na glas govorili in da jim bomo lahko pomagali,« je med drugim povedla dr. Anica Mikuz-Kos, predsednica komisije za otrokove pravice.

Pojasnili so tudi, da so v Katoliški posebnosti skupine, ki pridejo na šolo, ko se pojavi ali poveča nasilje. Z različnimi psihiatričnimi postopki se ne da veliko narediti, kajti mladi niso pretrpano navdušeni, da bi v ustanove prihajali po pomoč. Zato je več pozornosti potrebno posvetiti prostovoljnemu delu, je še dodala.

V zadnjem času je bilo veliko primerov hudega nasilja nad otroki in mladostniki in med njimi. Zato je prav, da to temo tudi natančneje obdelamo. Kajti čeprav je nasilje med mladimi vedno več, nihče ne vodi statistike. Mediji se največ ukvarjajo z izrazito in očitno nasilnimi dejanji, pretepanjem s telesnimi poškodbami, povzročenjem javnega nemira in podobnim, je povedal dr. Bojan Dekleva, raziskovalec mladoletnega prestopništva.

O tem je poudaril, da se po drugi strani premalo ukvarjajo z odnosi med vrstniki, ko gre za težje vidno in dokazljivo psihično, verbalno in socialno nasilje. Otroka lahko grožnje in nadzorovanja oziroma bolj ali manj sistematično izključevanje in izoliranje veliko bolj prizadenejo. Dodal je še, da so v razvitem svetu odkrili več modelov ku-

rativnega in preventivnega ukrepanja. S preventivnim ukrepanjem bi poskušali ustvariti takšne odnose, da bi otroke spoštovali in jih odvrčali od nasilja. Kurativni pristop pa se ukvarja s storilci, ali z žrtvijo ali z angažiranjem tretjih otrok.

Marjan Čonč, vodja telefona za otroke: Otroci odklanjajo pogovore s psihologi in sociologi na šoli. Kajti bojijo se, da bi njihove težave bile vidne in znane vsej šoli. Zato se raje zatekajo k zaupnim telefonom. Letno sprejmemo 150 klicev otrok, ki imajo težave s starši, v šoli, z vrstniki, v ljubezni...

Katja Bašič, kriminalistična inšpektorica na ministrstvu za notranje zadeve, pa je spregovorila o nasilnežih, ki lahko delujejo sami, v dvojicah ali celo v skupinah. Ponavadi poznajo tudi šibke točke žrtve, ki si jo izberejo. Nasilnež svoja dejanja nadaljuje in jih še stopnjuje. Uspešno opravljeno nasilno dejanje pa ga še spodbuja. Zato je potrebno njihova dejanja neprestano preprečevati.

Teja Valenčič, predstavnica ministrstva za šolstvo in šport, je bila za odpravo vzokov, ki pripeljejo do nasilnega obnašanja. Poudarila je, da nasilje nastaja zaradi notranjega nezadovoljstva, napetosti, povzročene zaradi najrazličnejših dejavnikov doma, v šoli in drugod

karjevernem domu pa so napolnili tudi ravnatelj in drugi delavci z osnovnih šol ter ustanov, ki se ukvarjajo z mladinsko problematiko. Vsi skupaj so pozvali vse udeležence, da pripomorejo k temu, da bi bilo nasilja, če se ga že ne da popolnoma odpraviti, čim manj.

Udeleženci za okroglo mizo so poudarili, da so igralni avtomati in mediji (zlasti televizija) močni povzročitelji nasilja. Saj v risankah tudi dobri pretepejo slabega, se do krvi in nezvesti tepejo, v naslednji sekundi pa so že živi in zdravi. Otroci pa ne razumejo, da v resničnem svetu ni tako in da ima lahko hujši pretep trajne posledice.

v okolju. In ker otroci preživijo velik del svojega časa v šoli, je nujno ugotoviti, kateri so tisti vplivi, ki povzročajo stiske in napetosti.

Omenila je še nekaj problemov v našem šolstvu in podala spremembe, ki bi lahko postopoma vplivale na izboljšanje razmer za delo in življenje v šolah; večja doslednost pri upoštevanju obveznosti učiteljev do učencev z zmanjšanjem obremenitve učencev s spreminjanjem šolskim koledarjem – vsaka dva meseca en teden počitnic, posebna sredstva za prehrano učencev, pet dni upravičenega izostanka in podobno.

Nasilje nad otroki, predvsem nasilje, ki ga povzročajo vrstniki, je bila tudi tema prvega študijskega srečanja svetovnih delavcev. Na okrogli mizi so sodelovali številni priznani strokovnjaki s tega področja. Štihihovo dvorano v Can-

Okrogla miza je bila tudi uvod v nadaljnje raziskovanje različnih oblik nasilja med mladimi in nad njimi. Poleg tega pa je bila tudi napoved otroškega parlamenta, ki bo novembra. Zbrane otroke in starše bo povezala tema BREZ NASILJA – ZA PRIJATELJSTVO.

ALEKSANDRA NANA RI-TUPER

**Vsak
četrtek
Vestnik**

sko, ki jo je imel brez potrebnih dovoljenj. Zoper njega bodo napisali predlog za uvedbo postopka pri občinskem sodniku za prekrške.

Dva romunska ilegalca v Renkovcih

Policisti PO Beltinci so v naselju Renkovci izsledili dva romunska državljanca, ki sta ilegalno prišla v našo državo. Po postopku so ju prepeljali v prehodni dom za tujce v Ljubljani.

Požar v Lipovcih

23. septembra okrog enajstih je neznanec zanetil požar na strehi gospodarskega poslopja v Lipovcih. Na srečo so ga pravočasno pogasili, zato je nastala le manjša materialna škoda. O storilcu še poizvedujejo.

Pridržan vinjen voznik

Radgonski policisti so morali 25. septembra od 23. ure pridržati vinjenega **Vladimira H.** iz Ziblave, ki so ga ob kontroli cestnega prometa ustavili v naselju Ziblava. Elektronski alkotest je pokazal, da je bila pri njem dovoljena količina alkohola v organizmu močno preokorajena. Zato so mu prepovedali nadaljnjo vožnjo, tega pa omenjeni Vladimir ni upošteval, ampak je nadaljeval vožnjo in izzival policiste. Ker so utemeljeno pričakovali, da bo kršitve nadaljeval, so ga pridržali, z njim pa se bo pogovoril tudi občinski sodnik za prekrške.

Drzna tatvina

25. septembra je **Branko K.** iz Čakovce storil drzno tatvino, ko je oškodovancu v gostinskem lokalu v Ziblavi odvzel bankovec za tisoč avstrijskih šilingov, ki mu ga ni hotel več vrniti.

Vlom v beltinsko lekarno

V noči s 25. na 26. september je neznanec vlomil v lekarno v Beltincih, od koder je iz blagajne odnesel 20.000 tolarjev. Policisti in kriminalisti za storilcem še poizvedujejo.

Pogovor z vodjo oddelka za operativno UKS Antonom Rozmanom

Več je goljufij in izsiljevanj

Ker je zadnje čase v pokrajini ob Muri precej vlomov in tatvin, smo za mnenje o tej problematiki zaprosili vodjo oddelka za operativno kriminalistične službe pri Upravi za notranje zadeve v Murski Soboti Antona Rozmana. »V letošnjih osmih mesecih je bilo storjenih 1225 kaznivih dejanj, kar je sicer v primerjavi z lani, ko je bilo teh primerov ogromno, za 17 odstotkov manj, vendar njihovo število v bistvu ne odstopa od petletnega povprečja. Vlomov in velikih tatvin, ki so zajete v 15. poglavju kazenskega zakona, je bilo letos obravnavanih 852, lani pa 1073, to je za skoraj 20 odstotkov manj. Po drugi strani pa je v tem obdobju več goljufij in izsiljevanj, močno pa upadajo posedovanje tujih stvari, odvzem motornih vozil in velike tatvine, ki jih je bilo letos 201, lani pa 323. Od tega je polovica še neodkritih.«

In katere oblike velikih tatvin prevladujejo? »Gre predvsem za vlome v stanovanjske in počitniške hiše, gostinske in trgovske lokale ter za vlome v avtomobile. Ta problem je očitno zlasti v Beltincih in okoliških vaseh, kjer je zadnja tri leta skupina, ki je že 15-krat vlomila v trgovske in gostinske lokale, nazadnje v noči s sobote na nedeljo v lekarno v Beltincih, kjer so ukradli 10 tisoč tolarjev. Druga serija vlomov pa je v počitniške hišice, in sicer na območju med Dobrovnikom in Prosenjakovci, kjer so storili v več kot 20 primerih odnesli tehnično blago, hrano in oblačila. V sodelovanju z madžarskimi varnostnimi organi smo ugotovili, da je vlom storil njihov državljan. Prejšnji teden pa je ob sodelovanju z Upravo za notranje zadeve Maribor odkrita skupina **Janez Š., Danilo W. in Janez R.** iz Gornje Radgone, ki je letos in lani trikrat vlomila v trgovino TP Vesna na Cvenu. Prav tako je ena skupina trikrat vlomila v kioske Tobaka v Radencih in enkrat v Ljutomeru. Kradli so predvsem živila in cigarete, ki so jih potem po nižjih cenah prodajali predvsem v Mariboru.«

Kako bi ocenili stanje glede teh kaznivih dejanj? Ker hujših vlomov letos ni, smo s stanjem na tem področju kar zadovoljni. Toda ker te vlome opravljajo skupine ljudi, ki jih že poznamo po načinu kaznivega dejanja, lahko pričakujemo, da se bodo ti primeri nadaljevali. Posebno zato, ker je bila pred kratkim iz zapore izpuščena skupina znanih vlomilcev.»

MILAN JERŠE

Tiralica za napadalcema

Občane Križevca v Prekmurju je minuli petek okrog 20.30 presenetil drzen napad dveh neznanecv, starih med 25 in 30 let, visokih 170 oziroma 180 centimetrov, od katerih je bil eden temnejši polti s temnejšimi rjavimi lasmi in brki, drugi pa sportne postave in svetlejših, nazaj počesanih las. Napadla sta zakonca **Janeza in Sidonijo Č.**, ki so ju močno pretepla, zaradi česar so ju morali nemudoma odpeljati na zdravljenje v soboško bolnišnico. Kot kaže, sta hotela drzna napadala za prsti denar, saj sta preiskala vso stanovanjsko hišo, vendar nista ukradla nobenih vrednejših predmetov oziroma denarja. Za neznanecema, pri čemer je bil eden od roparjev poškodovan po roki, še poizvedujejo in so razpisali tiralico.

Poročili so se

Murska Sobota: Anton MÜLLER, viličarist, Sotina, in Brigita BERTALANIČ, ekonomska tehniča, Sotina, Marjan MALOK, diplomirani inženir računalništva, Veščica, in Simona OVSE-NJAK, diplomirana ekonomistka, Murska Sobota; Anton KLAR, tiskar, Murska Sobota, in Karmen MERTUK, referentka prodaje propagandnih storitev, Murska Sobota; Jožef MEŠIČ, natak, Murska Sobota, in Janja SAPAČ, gospodinja, Murska Sobota; Srečko SEVER, elektrifikar, Pečarovi, in Dragica CELEC, kuharica, Pečarovi; Jožef SEVER, mavčar, Pečarovi, in Blanka CELEC, gospodinja, Pečarovi; Aleš HORVAT, zdravstveni tehnik, Murska Sobota, in Nina SELČAN, zdravstvena tehniča, Murska Sobota; Anton VIGALI, delavec, Bakovci, in Marjeta MAGDIČ, šivilja, Bakovci; Štefan UTROŠA, delavec, Srednja Bistrica, in Darja BENCIK, medicinska sestra, Krog.

Gornja Radgona: Stanislav Barbič, elektroinštalater, in Sonja Kniplich, sestavljalka anten, oba iz Gornje Radgone, Trstenjakova 3; Zvonko Adanič, poklicni voznik motornih vozil, in Lea Zemljčič, kemijski laborant, oba iz Radence, Prisojna ulica 6; Stanislav Bratuša, lesar iz Črncev 1, in Marija Grobnik, šivilja iz Lešan 21; Franc Rožman, tapetnik iz Lomanoš 14, in Angela Fekonja, šivilja iz Lomanoš 4; Ivan Dokl, kmetijski tehnik iz Lastomerec 4, in Slavica Kupljen, ekonomski tehnik iz Ivanjskega Vrha 16.

Videm ob Ščavnici: Mirko Pučko iz Brezja 4, nezaposleni delavec, in Darinka Zrinski iz Sovjaka, konfekcionarka.

Čestitamo!

DOBER ULUV – Bojan Novak iz Grlave, član Ribiške družine Ljutomer, ki se že 15 let ukvarja z ribištvom, je imel pred dve uri srečno roko. V gro-moznici v Borecih pri Ljuto-meru je uspel uloviti 9,3 kilo-grama težkega krapa, ki je do-slej njegova največja riba. MJ. fotografija: Albert Abraham

Zgodilo se je...

Nepredvidna kolesarka

V ponedeljek, 20. septembra, okrog 5.25 se je v Kolodvorski ulici v Lendavi zgodila prometna nezgoda zaradi nepredvidne vožnje kolesarke **Marije Herman** iz Gaberja, ki je padla po cestišču. Pri tem naj bi jo zadel mimo vozeči tovornjak, pod čigar priklopnik je padla. Dobil je hude telesne poškodbe in se zdravi v soboško bolnišnico.

Smrt pod vlakom

Prav tako minuli ponedeljek, in sicer ob 5.30, je strojevodja Zele-nega vlaka, ki je peljal iz Murske Sobote proti Ljubljani, zunaj po-stajaj Ljutomer zagledal, da nekdo leži med tir. Kljub zaviranju je vlak povozil **V. S.** iz Gresovčaka, ki je zaradi poškodb umrl na kraju nesreče.

Vedno več mrtvih

Statistični podatki operativnih opravil Uprave za notranje zadeve Murska Sobota za mesec avgust in leto 1993 kažejo, da se število prometnih nesreč s smrtnim izidom nenehno povečuje. Samo letoš-njega avgusta je bilo 32 prometnih nesreč, v katerih so 4 ljudje izgubili življenje, hudo ali lažje telesno poškodovanih pa jih je bilo 28. Letos je bilo že 258 prometnih nesreč, v katerih je bilo 23 mrtvih, 235 pa z lahkimi ali hudimi poškodbami. Sicer pa je bilo avgusta 43 prime-rov poškodb, v osmih mesecih le-tos pa 317 takih primerov, ki so posledica ne le prometnih nesreč. V tem obdobju je bilo 5 oziroma 26 mrtvih, s hudimi posledicami pa 10 oziroma 82 ljudi. Z lahkimi po-škodbami so našli 28 oziroma 209 ljudi.

Povečuje se tudi število kaznivih dejanj, saj jih je bilo v letošnjem avgustu 125, v prvih osmih mesecih pa 1237. Žal niso raziskali čez 30 odstotkov kaznivih dejanj. Gospo-darskih kaznivih dejanj je bilo v av-gustu 9, letos 115, medtem ko so avgusta odkrili 10 mladinskih kaz-nivih dejanj, v prvih osmih mesecih pa 118. Skupaj je bilo v avgustu 176, doslej pa 1079 najrazličnejših predlogov prekrškov. Zanimivo so tudi podatki o požarih, saj jih je

bilo v avgustu 10, v prvih osmih mesecih pa 47; v njih je nastalo škode za več kot 19,2 milijona to-larjev. In še podatki o meji: skupno število prehodov v avgustu je bilo milijon 408 tisoč 867, v prvih osmih mesecih letos pa 10 milijonov 139 tisoč 769 potnikov. Od tega so av-gusta v mednarodnem prometu za-beležili milijon 286 tisoč 948 potni-kov, doslej pa je mesto na medna-rodni prehodih prestopilo 9 mili-jonov 264 tisoč 744 potnikov. V tem času so v obmejnem pro-metu zabeležili 121 tisoč 919 potni-kov (v avgustu) in 875 tisoč 25 pot-nikov v osmih mesecih letos.

Našli vlomilca

Policisti PO Gornji Petrovci so prišli na sled **L. J.**, ki je utemeljeno osumljen, da je letošnjega junija vlomil v Osnovno šolo Salovci. Ta-krat je iz nje odnesel šotor za dve osebi, ki so mu ga zasegli. Zoper njega pa so podali kazensko ovadbo pristojnemu temeljnemu javnemu tožilstvu.

Nadlegoval potnike

21. septembra od 22. ure je bil na PP Murska Sobota pridržan **Vlado K.** iz Murske Sobote, ki je na soboški avtobusni postaji kršil javni red in mir. Vznemirjal je namreč potnike, ki so čakali na avtobus. Za svoj prestopke pa se bo moral zagovarjati še pred sodni-kom za prekrške.

V enem dnevu zavrženih 89 tujcev

21. septembra so na mejnih pre-hodih v Pomurju zavržili kar 89 tujih državljanov, ki niso izpolnje-vali pogojev za vstop v Republiko Slovenijo. Od tega je bilo 54 držav-ljanov Latvije, 13 Srbije, 9 iz Ma-kedonije, 6 BiH, 3 Hrvaške, 2 Madžarske in po en iz Poljske in Bolgarije.

Puška brez dovoljenja

Lendavski policisti so **Ignaca H.** iz Trnja zasegli malokalibrsko pu-

Neaktualno pismo »poštenih policistov«

Zanimanje javnosti za pismo »poštenih policistov« je izredno veliko, zato so se v ministrstvu za notranje zadeve odločili za kratek tiskovni konfe-renc. Na njej je notranji minister Ivo Bizjak pojas-nil, da je ob prevzemu dolž-nosti najprej preveril, ali so bile napisane vse kazenske zadeve. Zadeve so razčišče-ni na več sestankih s prei-talci. Sledile so nekatere ka-organizacijske spremembe, ki naj bi jih do-kočno izpeljali do konca leta. Znano je, da so v začetku junija razrešili **Marjana Starca** s položaja namestnika načelnika UNZ. Po mnenju sloven-skega notranjega ministra je pismo »poštenih policistov« nesposobno in obenem ne bilo nič storjenega, za-merja javnost. Kot pravi Ivo Bizjak, so nekateri najbrž nekočevali odstavljjanje po-večanju na ministr-stvu za notranje zadeve na-mreč proti petim delavcem policije in še za dva druga. Tudi so opravili deset ka-znivih zamenjav (gre za pre-mestitve in upokojitve), ki so bili v tistih ukrepe. Disiplinskih ukrepov, saj je bilo ob polletju 16 delav-cov UNZ zapustiti policij-jo leto prenehalo delovno in pa so jih su-

šport

Konjeniška prireditev v Ljutomeru

Najboljši maratonec Duras (J. Sagaj), nova zmaga Charlija Somollija (M. Slavič)

Namesto v Ljubljani so bile v soboto v Ljutomeru kasaške in galopske dirke, ki jih je organiziral Konjeniški klub Ljutomer. V središču zanimanja ljubiteljev kasaškega športa sta bila slovenski kasaški derbi in hitra dirka v mednarodnem razredu. Sicer pa je bilo na sporedu sedem dirk, od tega šest kasaških in ena galopska.

V slovenskem kasaškem maratonu, ki je bil prvič v Ljutomeru, je startalo deset najboljših slovenskih kasašev, med njimi kar štirje iz Konjeniškega kluba Ljutomer, na 4000 metrov dolgi progi pa je zmagal Duras z Jožetom Sagajem iz Ključarovec. Dosegel je kilometrski čas 1:21.29.3. Zmago si je Duras priboril v ciljni ravnini, ko je za las prehitel vodečega Figar Asa (Ivan Humek, Krško). Jože Sagaj, ki je lani zmagal na slovenskem kasaškem derbiju, letos pa je bil najboljši v slovenskem pokalu, je s prvim mestom na slovenskem kasaškem maratonu dosegel še en velik uspeh. Drugo mesto je zasedel Figar As (Ivan Humek), tretja je bila Pelka II (Jože Hrovat, Ljubljana), četrti pa Sax (Franc Lovrenčič, Maribor).

V hitri dirki, kjer je startalo osem kasašev, je zanesljivo zmagal Charli Somolli

z Markom Slavičem starejšim iz Ključarovec s kilometrskim časom 1:20.8 pred Sandyjem Capricem (Ivo Žan, Ljubljana) in Meadow Meritime

oktobra morda zopet v Ljutomeru.

V preostalih dirkah so Ljutomerčani ostali brez zmage. Najboljše uvrstitve pa so do-

Duras in Jože Sagaj iz Ključarovec. Lani sta zmagala na slovenskem kasaškem derbiju, letos pa v slovenskem pokalu in slovenskem kasaškem maratonu.

(Lojze Gorjanc, Brdo). To je bila že letošnja peta zmaga Charlija Somollija, vendar tokrat na vajejih Marka Slaviča starejšega, ki je zamenjal sina Marka, ki se je v prometni nesreči hudo poškodoval in leži v mariborski bolnišnici. Dirka je tudi štela za pokal Subaru. Po predzadnji dirki vodita Charli Somolli in Fit, ki imata po 30 točk, na tretjem mestu pa je s 25 točkami Meadow Meritime. O zmagovalcu pokala Subaru bo odločala zadnja dirka, ki bo 9.

segli: v drugi dirki je First Lady (Branko Slana) zasedla drugo mesto. V tretji dirki je bil Lex (Slavko Jureš) tretji. V četrti dirki je Legolas (Vlado Žnidarič) zasedel tretje, Agrina (Jože Osterc) pa četrto mesto. V promocijski ravni galopski dirki Konjeniške zveze Slovenije je med 7 konji zmagal Purpel Peny (Renata Mairing, Dunaj). Kljub slabemu vremenu in trgtavi si je dirke ogledalo okrog 500 ljubiteljev konjskega športa. Feri Maučec

Kegljanje

Poraz Nafta

V prvem kolu medregijskega prvenstva v kegljanju je EHO Hrastnik premagal Nafto iz Lendave s 7:1. Točko za Nafto je dosegel Levačič z 824 podrtimi keglji. Preostali Lendavčani pa so dosegli naslednje število kegljev: Horvat 835, Peric 820, Kopinja 792, Žalik 778, Matko 338 in Kerman 367 podrtih kegljev. V drugem kolu igra Nafta: Krilato kolo v Radencih. (MZ)

Preskovanje ovir

Lep uspeh Meškove

V Celju je bilo tekmovanje v preskakanju ovir za pokal Slovenije. Lep uspeh je dosegla Nina Meško iz Murske Sobotice. V močni konkurenci jahalcev in v slabem vremenu je v parkurju A-2 (1,10 m) med 37 tekmovalci s Kordonom zasedla izvrstno peto mesto in prejela posebno nagrado. V parkurju L (1,20 m) je bila v mladinski konkurenci odlična tretja, v skupni uvrstitvi pa deveta.

Badminton

Sekereš-Vugrinec druga

V Ljubljani je bil prvi A-turnir v badmintonu, na katerem so sodelovali tudi tekmovalci in tekmovalke Mladosti in Lendave in dosegli lep uspeh. Lep uspeh sta dosegla Sekereš-Vugrinec v moških dvojicah. V mešanih dvojicah sta Sekereš-Nadž zasedla šesto mesto. Med posamezniki je bil Bojan Sekereš sedmi, Marjan Vugrinec deseti in Mirjana Nadž dvanajsta. (BS)

Druga državna moška košarkarska liga

Druga zmaga Radgone

V drugem kolu prvenstva v drugi državni moški košarkarski ligi je Radgona gostovala v Celju in premagala Inpos Celje s 76:65. Strelci Radgone so bili: Pisac 21, Ozmeč 20, Ulaga 15, Gomboc 11, Borštnik 10, Bratkovič 2. V tem tednu igra Radgona v Radencih z Bistrico in Staro

Košarkarski pokal

Metka premagala Pomurje

V tretjem kolu tekmovanja za pokal Košarkarske zveze Slovenije je Metka iz Celja v Murski Soboti premagala Pomurje s 60:45. Najboljši strelci pri Pomurju: Zdražnikova 14 in Drožnova 12.

V predzadnjem kolu prvenstva v slovenski košarkarski ligi za pomurje je Domžalah premagalo domačo ekipo s 43:34. Kolo po koncem so si mlade košarkarice iz Murske Sobotice že zagotovile prvo mesto. (ZT)

Odbojka

Mednarodni turnir

V Ljutomeru je bil mednarodni moški odbojarski turnir, na katerem so sodelovale tri ekipe. Rezultati - Vileda: Ljutomer 2:1, Vileda: Maribor 2:0 in Minsk: Ljutomer 2:0. Vrstni red: 1. Vileda (Maribor), 2. Minsk, 3. Ljutomer.

V prijateljski odbojarski tekmi je novi slovenski prvotilec premagal novega hrvaškega prvotilca Varaždin s 3:0. (NS)

Kajakaštvo

Horvat in Kuzmič prva

V Tacnu je bila finalna tekma kajakašev in kanuistov za slovenski pokal v kategoriji kadetov in pionirjev. Lep uspeh so dosegli tekmovalci Kupa. Pri kadetih je v kat. C-1 zmagal Borut Horvat, Anton Škrabalo drugi, Andrej Cipot pa peti. Horvat je postal končni zmagovalac, Škrabalo drugi, Cipot pa peti. Med ml. pionirji je v kat. K-1 Dejan Kuzmič zasedel tretje mesto in tudi v skupni uvrstitvi je tretji. Pri pionirjih je Sakač zasedel četrto, Miro Bokan pa šesto mesto. V skupni uvrstitvi Sakač četrti, Bokan pa sedmi.

Na mednarodnem maratону v spustu v Zagrebu je zmagal Sakač, Kuzmič iz Kroga, Miran Veršič pa je bil drugi. V kat. C-2 sta Pajnič in pot zasedla drugo mesto.

RAZPORED TEKEM I.DNTL

I. kolo - 2. 10. 93	POTROŠNIK : Novotehna
POTROŠNIK : TAM G. V.	Vesna : Ilirija
Vesna : Olimpija	
Ilirija : Melamin	
Novotehna : ARCONT	
V. kolo - 6. 11. 93	Ilirija : TAM G. V.
II. kolo - 9. 10. 93	Novotehna : Vesna
TAM G. V. : ARCONT	ARCONT : Melamin
Melamin : Novotehna	Melamin : Olimpija
Olimpija : Ilirija	
POTROŠNIK : Vesna	
III. kolo - 16. 10. 93	Novotehna : Vesna
Vesna : TAM G. V.	POTROŠNIK : Melamin
Ilirija : POTROŠNIK	ARCONT : Novotehna
Novotehna : Olimpija	
ARCONT : Melamin	
IV. kolo - 23. 10. 93	ARCONT : Ilirija
TAM G. V. : Melamin	Vesna : POTROŠNIK
Olimpija : ARCONT	Olimpija : POTROŠNIK

RAZPORED TEKEM I. DOL - MOŠKI

I. kolo - 16. 10. '93	Olimpija : VIGROS
VIGROS P. : Minolta B.	Pionir : Topolšica
N. Graniti : Topolšica	GRANIT : PROM
LJUTOMER : PROM	
Fužinar : Granit P.	
Olimpija : Pionir	
VI. kolo - 27. 11. '93	Minolta : Zimnica
Topolšica : Granit	Pionir : Olimpija
VIGROS : Fužinar	Fužinar : Olimpija
II. kolo - 23. 10. '93	N. Graniti : LJUTOMER
Minolta : Pionir	
Granit : Olimpija	
PROM : Fužinar	
Topolšica : LJUTOMER	
VIGROS : N. Graniti	
III. kolo - 30. 10. '93	N. Graniti : Minolta
LJUTOMER : VIGROS	Topolšica : PROM
Fužinar : Topolšica	
Olimpija : PROM	
Pionir : Granit	
IV. kolo - 20. 11. '93	Granit : Minolta
Minolta : Pionir	PROM : LJUTOMER
PROM : Pionir	Fužinar : Olimpija
Topolšica : Olimpija	
VIGROS : Fužinar	
N. Graniti : LJUTOMER	
V. kolo - 24. 11. '93	LJUTOMER : Minolta
Fužinar : N. Graniti	Topolšica : PROM
	Pionir : Olimpija
	Granit : LJUTOMER
	N. Graniti : VIGROS

Namizni tenis

Unger-Benkovič prva v Avstriji

Na mednarodnem namiznoteniškem turnirju v Beljaku so igralci Potrošnika dosegli lep uspeh. Med člani posamezno je bil Benkovič tretji, lanski zmagovalac tovrstnega turnirja Unger pa je za uvrstitev v polfinale izgubil z Mariborčanom Tancerjem. Lep uspeh sta dosegla mladinci Strašek in Horvat. Ki sta se uvrstila med osmerico, pri čemer je Horvat med drugimi premagal tudi Jamska, Petar pa se je uvrstil med najboljših 16. Lep uspeh pa je dosegla dvojica Unger-Benkovič, ki je zmagala. Med mladinci je Horvat zasedel drugo mesto. Petar tretje, favorit Strašek pa se je uvrstil med osmerico. Pri pionirjih je zmagal Solar pred Kocuvanom.

Na kvalifikacijskem mladinskem turnirju v Novi Gorici za uvrstitev na letošnje turnirje TOP 12 pa je dosegel velik uspeh Horvat, saj se je z drugim mestom uvrstil v prvo jakostno skupino, kjer bo med mladinci zaigral prvič. Z igrjo in uvrstitvijo je razočaral Solar, ki je pristal med 32, kamor se je uvrstil tudi Kocuvan.

V soboto se začne tekmovanje v I. DNTL. Potrošnik bo v Murski Soboti gostil enega od favoritov za najvišji naslov TAM GV iz Maribora. Prvi favoriti prvenstva Arcont iz Radgone pa bo gostoval pri Novotehni v Novem mestu.

M. U.

Judo

Pokal Alpe-Panonija Sobočanom

V Leobnu v Avstriji je bil tretji in hkrati zadnji turnir v judu za pokal Alpe-Panonija. Lep uspeh so dosegli soboški in lendavski judoisti, saj so zasedli več prvih mest.

Rezultati: pionirji - 28 kg: 2. Živko (Le.), 31 kg: 2. Kovač (Le.), 34 kg: 1. Časar (Le.), 38 kg: 2. Babič (Le.), 3. Pavšič (Le.), 42 kg: 2. Žilavec (MS), 3. Rančigaj (MS), 50 kg: 3. L. Cikajlo (MS), 5. Bobič (MS), 55 kg: 1. Hašaj (MS). Med pionirji je zasedla ekipno prvo mesto Murska Sobotica s 53 točkami pred Leobnom, 52. in Lendavo. 51 točk. Mladinci - 60 kg: 1. D. Vehab (MS), 3. Čuk (MS), 65 kg: 1. Pavlič (MS), 2. Lazar (MS), 71 kg: 2. Pišek (MS), nad 71 kg: 1. Pozderec (MS), 2. Kerec (MS). Vrstni red mladincev: 1. Murska Sobotica 69, 2. Leoben 21 in 3. Volsberg 13 točk. Mladinke - 40 kg: 3. Perne (Le.), nad 40 kg: 4. Marič (MS). Skupni zmagovalac je Murska Sobotica s 122 točkami pred Leobnom, 104. in AŠKOM iz Gradca, 92 točk. (TK, JK)

Slovenska šahovska liga

Dober start Radenske-POM-GRADA

V Dobrni so bila odigrana štiri kola v slovenski šahovski ligi vzhod, kjer sodelujeta tudi pomurski ekipi Radenska-POM-GRAD iz Murske Sobotice in Lendava. Rezultati - 1. kolo - Radenska-POM-GRAD : Poljskava 5:5 (Zmagali so D. Hari, Radosavljevič, I. Neret, B. Neret, remizirala pa A. Kos in K. Marič); Lendava : Slovenj Gradec 4,5 : 5,5 (Zmagala sta Žilavec in T. Gruškovnjak, remizirali pa Gaber, Vidič, Ivanc, Strbad in Balaž); 2. kolo - Radenska-POM-GRAD : Slovenj Gradec 8,5 : 1,5 (Zmagali so Kovač, Coklin, I. Neret, B. Neret, K. Marič, P. Kelemen, Števanec, remizirali pa D. Hari, A. Kos, Radosavljevič); Poljskava : Lendava 6:4 (Zmagali so Gaber, Vidič, Verko in T. Gruškovnjak); 3. kolo - Radenska-POM-GRAD : Poljskava 8:2 (Zmagali so Kovač, A. Kos, Radosavljevič, I. Neret, B. Neret, M. Marič, remizirali pa Coklin, D. Hari, P. Kelemen, Števanec). Lendava : Žalec 3:7 (Zmagala sta Balaž in T. Gruškovnjak, remizirala pa sta Vidič in Ivanec); 4. kolo - Radenska-POM-GRAD : Lendava 6:4 (Za Pomurje-POM-GRAD so zmagali Kovač, Coklin, I. Neret, B. Neret, K. Marič, remizirala pa Radosavljevič in Tompa, za Lendavo pa so zmagali Vidič, Žilavec, Balaž, remizirala pa Ivanec in T. Gruškovnjak). Preostala tri kola bodo v soboto in nedeljo v hotelu Diana v Murski Soboti.

KK Pomurje Murska Sobotica

Po treh letih zopet tekmujejo

Košarkarski klub Pomurje iz Murske Sobotice v zadnjih treh letih s člansko ekipo ni nastopal v ligaskem tekmovanju. Ves čas pa so v klubu vztrajno delali z mlajšimi kategorijami, in to se jim je obrestovalo, saj so vzgojili obetavno ekipo mladincev (Gonter, Kar, Ivanc, Polanič, Horvat, Žizek, Kuzmič, Donko in Turza). Tem so se pridružili nekateri igralci, ki so že tekmovali v članski ekipi Pomurja. To so: Juteršnik, Tinev, Tušar, Šarkanj in Rajbar, ki je nazadnje nastopal za Radgono. Iz IPC-ja Sebeborci pa je prišel Pavlovič. Tako sestavljena ekipa bo v novi tekmovalni sezoni nastopala

v tretji državni košarkarski ligi. Tekmovanje se začne 3. oktobra, ko igra Pomurje prvo tekmo z Mariborom. Vse tekme bo Pomurje odigralo v telovadnici soboške tretje osnovne šole. Soboški košarkarji se nanje pripravljajo že od 26. julija pod vodstvom trenerja Slavka Domjanja. Prva dva tedna so vadili dvakrat dnevno, sedaj pa trenirajo štirikrat tedensko. Upajo, da bodo startali dobro pripravljeni. Želijo si, da bi tokrat zasedli peto ali šesto mesto, v naslednjih letih pa se uvrstili v drugo državno ligo, kjer sedaj tekmuje Radgona.

S. Domjan

Atletika

Igre treh dežel

V Italiji so bile letošnje jubilejne 20. igre treh dežel, na katerih sodelujejo mladi športniki avstrijske, koroske, furlanije in slovenske. Pravico sodelovanja na tem tekmovanju imajo samo tekmovalci in tekmovalke, ki niso starejši od 15 let. Tekmovalci so v atletiki, rokometu, košarki, odbojki, tenisu in namiznem tenisu. V slovenski ekipi so bili tudi trije športniki iz Murske Sobotice in s svojim nastopom pripomogli k premočni zmagi Slovenije. V odbojarski ekipi je nastopila Andreja Drevenšek (Pomurje Murska Sobotica), v atletski reprezentanci Slovenije pa sta nastopili članici AK Pomurje iz Murske Sobotice Barbara Berden, ki je zmagala v skoku v višino s 169 cm, in Sonja Roman, ki je bila prva v teku na 800 m s časom 2:25.0. Vse tri so dobile zlate medalje. Kot trener slovenske atletske reprezentance je na igrah sodeloval tudi Mirko Šeruga iz Murske Sobotice. Naslednje igre treh dežel bodo na avstrijskem Koroškem.

Mirko Šeruga

Tenis

Prvo mesto Radgončanu Avsecu

Teniški klub Murska Sobotica je pripravil odprto prvenstvo Sobotice v tenisu za veterane Slovenije. Sodelovalo je 85 tekmovalcev in tekmovalk.

Rezultati - moški 35-45 let: 1. Branko Avsec (Radgona), 2. Zvone Lonec (Branik), 3. Dalibor Geder (MS), 3. Ljubo Kolosa (MS); 45-55 let: 1. Svenšek (Branik), 2. Kos (S. Bistrica), 3. Mulej (Branik); 55-60 let: 1. Muhič (Hoče), 2. Radulović (Branik), 3. Kocijančič (Sl. Bi.); 60-70 let: 1. Kocijan (Olimpija), 2. Decosta, 3. Regovič (oba Brežice); nad 70 let: 1. Jagodič, 2. Žizek (78 let), 3. Albanažek (vsi Olimpija); ženske - 30-40 let: 1. Stefka Hojnik (Razvanje), 2. Marta Kos (Sl. Bi.), 3. Vera Nahberger (Ptuj), 4. Bernarda Barbarič (MS); nad 40 let: 1. Vrtačnik (Sl. Konjice), 2. Prelog (Štore), 3. Podgoršek (Sl. Konjice); mešane dvojice: 1. Kos - Vratačnik, 2. Svenšek-Hojnik, 3. Bradan-Prelog.

Prijateljski rokomet

Pomurka premagala Radgono

Prijateljska rokometna tekma med pomurskima drugoligaškima ekipama Pomurka iz Bakovec, ki je bila v Radencih, se je končala z zmago Pomurke z rezultatom 37:25. Najboljši strelci: Husar 10 in Stanič 10. Pomurka ter Trbuc 10 in Zalodec 5 za Radgono.

šport

Prva državna nogometna liga

Mura : Publikum 0:0

Murska Sobota - Igrišče Mure, gledalcev 3000. Sodnik: Mitrovič (Ljubljana).
MURA: Bošković 7, Slavica 6, (Kokol 5), Čifer 7, Breznik 6, Ilić 6, Čener 6, Jermaniš 6, Bakula 6, Gliha 6, Belec 6, Emeršič 5, (Baranja 5).

Izola : Potrošnik 4:1 (2:0)

Izola - Igrišče Izole, gledalcev 500. Sodnik: Horvat (Vrhnika). Strelci: 1:0 Perkič 11 m (10), 2:0 Rudonja (28), 3:0 Nikčević (60), 4:0 Nikčević (62), 4:1 Škaper (65).
POTROŠNIK: Stanković 6, Godina 6, Božić 5, Črnko 6, Jančič 5, Pek 6, Džalič 6, Baranja 6, (Gabor -), Kosič 5, Šarkež 7, Škaper 6.

Druga državna nogometna liga

Turnišče : Era Šmartno 2:1 (0:1)

Turnišče - Igrišče Turnišča, gledalcev 250. Sodnik: Horvat (Maribor). Strelci: 0:1 Mešič (35), 1:1 Lebar (51), 2:1 Lacković (70).
TURNIŠČE: Stamenković, Kokaš, (Lacko), Lebar, Mujdrija, Koveš, Vori, Dominko, Rous, Pucko, Novak, Lacković, Časar.

Beltrans : Dom Kaffe 1:0 (0:0)

Veržej - Igrišče Beltransa, gledalcev 200. Sodnik: Vozlič (Kristan vrh). Strelci: 1:0 M. Osterc (51).
BELTRANS: Rajh, Puklavac, Modlic, A. Osterc, Posavac, R. Berendiš, M. Osterc, Sreš, Stojko, (Kutuš), Z. Osterc, Slana, (NS).

Elektroelement : Nafta 1:1 (0:0)

Zagorje - Igrišče Elektroelementa, gledalcev 600. Sodnik: Džaferović (Zagorje). Strelci: 0:1 Žalik (49), 1:1 Hološek (85).
NAFTA: Limani, Balantič, Bukovec, D. Novak, Baša, Drvarič, Hožjan, Hranilović, Šabjan, Herceg, Žalik, T. Novak, (Utroša).

Tretja državna nogometna liga

SKS Dover : Trgotrans Ižakovci 3:1 (0:1)

Rače - Igrišče SKS Dovereja, gledalcev 150. Strelci: 3:0 Zrim, 3:1 Ižakovci.
TRGOTRANS: Maučec, Jaklin, Vori, J. Vučko, Poredoš, Zrim, Grušič, (Kustec), F. Šmodiš, Šebjan, Lopert, Nedelko.

Prva državna ženska nogometna liga

Jarše : Ižakovci 0:5 (0:1)

Jarše - Igrišče Jarše, Sodnik: Kokol (Kamnik). Strelke: 0:1 Korpič (11), 0:2 Korpič (50), 0:3 Korpič (59), 0:4 Semen (67), 0:5 Korpič (73).
IŽAKOVCI: Perša, Karo, Verner, Lepoša, Kučko, Balek, Györfi, (Fus), Horvat, Korpič, Lebar, (Podnar), Denša, (Semen).

Trije v reprezentanci

V Gradcu v Avstriji je bilo mednarodno mladinsko tekmovanje v judu. Na katerem je sodelovalo 24 evropskih držav. V slovenski reprezentanci so nastopili trije Sobočani: Imre Cikajlo, Franc Pozderec in Robi Šadi. Najboljši med njimi je bil Cikajlo, ki je enkrat zmagal. (TK)

Nagrado dobi Boris Lanjšček

V športni napovedi št. 6 je napovedal 8 pravih tipov Boris Lanjšček. Murska Sobota, Prešernova 59. Nagrado lahko dvigne v uredništvu Vestnika, Murska Sobota, Slovenska 41.

Rezultati športne napovedi št. 6: Izola : Potrošnik 4:1, Mura : Publikum 0:0, Elektroelement : Nafta 1:1, Beltrans : Domžale 1:0, Turnišče : Era Šmartno 2:1, Čarda : Cankova 1:0, Rakičan : Rogašovci 1:0, Dobrovnik : Odranci 0:0 in Mladost : Črenšovci 1:1.

SPORTNA NAPOVED

V športni napovedi št. 7 sodeluje Jože Černjak iz Murske Sobotice, referent za tekmovanje pri Medobčinski nogometni zvezi Murska Sobota. Prognozirale je takole:

Pari	Tip
1. Gorica : MURA	2
2. POTROŠNIK : Rudar (V)	1
3. Korotan : TURNIŠČE	0
4. NAFTA : BELTRANS	0
5. TRGOTRANS : Pobrežje	1
6. Bakovci : Remet	1
7. Tišina : Serdica	1
8. Odranci : Renkovci	1
9. Kobilje : Dobrovnik	1
10. Puconci : Tromejnik	2

SPORTNA NAPOVED ŠT. 7

	Tip
1. Gorica : MURA	
2. POTROŠNIK : Rudar (V)	
3. Korotan : TURNIŠČE	
4. NAFTA : BELTRANS	
5. TRGOTRANS : Pobrežje	
6. Bakovci : Remet	
7. Tišina : Serdica	
8. Odranci : Renkovci	
9. Kobilje : Dobrovnik	
10. Puconci : Tromejnik	

Izpolnjene lističe pošljite na uredništvo Vestnika, Murska Sobota, Slovenska 41, najpozneje do sobote, 2. oktobra 1993. Pri zbiranju spoštujemo 8 pravih tipov.

Priimek in ime ter naslov

I. SNL

MURA	6 5 1 0 19: 4 11
Živila	6 5 1 0 13: 5 11
Olimpija	6 4 2 0 20: 3 10
Koper	6 3 3 0 12: 4 9
Publikum	6 3 3 0 10: 5 9
Maribor	6 3 2 1 7: 3 8
Gorica	6 3 1 1 8: 5 7
Izola	6 2 2 2 11: 9 6
Cosmos	6 2 1 3 3: 8 5
Optimizem	6 1 2 3 5: 11 4
Primorje	6 1 1 4 8: 13 3
Istragras	6 0 3 3 3: 10 3
POTROŠNIK	6 1 1 4 4: 15 3
Mavrica	6 0 2 3 6: 11 2
Rudar (V.)	6 0 2 4 5: 17 2
Krka	6 0 1 5 3: 14 1

II. SNL

Avto bum	6 5 0 1 13: 1 10
TURNIŠČE	6 5 0 1 14: 8 10
Finali	6 4 1 1 9: 6 9
Korotan	6 4 1 1 7: 6 9
NAFTA	6 3 2 1 13: 4 8
Steklar	6 3 2 1 9: 9 8
Dom kaffe	6 2 3 1 8: 6 7
Set Vevče	6 2 2 2 9: 9 6
BELTRANS	6 2 1 3 11: 9 5
ERA Šmartno	6 2 1 3 9: 9 5
Elektroelement	6 1 3 2 10: 10 5
Rudar (T.)	6 2 1 3 10: 12 5
Dravinja	6 2 0 4 10: 10 4
Triglav	6 0 3 3 8: 14 3
Št.pivovarna	6 1 0 5 4: 10 2
Medvode	6 0 0 6 4: 25 0

III. SNL

Kovinar	5 3 2 0 10: 3 8
Drava	5 3 1 1 12: 7 7
Papirničar	5 2 2 1 8: 5 6
Impol	5 2 2 1 7: 4 6
Sl. Gradec	5 2 2 1 10: 8 6
Aluminij	5 3 0 2 12: 11 6
Dravograd	5 2 2 1 8: 7 6
Zalec	5 1 3 1 5: 3 5
SKS Dover	5 2 1 2 8: 9 5
Svoboda	5 1 2 2 7: 8 4
Pohorje	5 1 2 2 7: 14 4
Kob Ford	5 1 1 3 7: 10 3
Pobrežje	5 1 1 3 5: 10 3
TRGOTRANS	5 0 1 4 4: 11 1

I. MNL MS

Rezultati - 5. kolo

Tigop	Bakovci	2:2
Dokležovje	Tišina	1:1
Serdica	Bogojina	3:0
Čarda	Cankova	1:0
Gančani	Ljutomer	1:2
Rakičan	Rogašovci	1:0
Grad	Remet	0:2
Bakovci	5 4 1 0 15:	4 9
Remet	5 3 2 0 8:	3 8
Ljutomer	5 2 2 1 5:	3 6
Čarda	5 2 2 1 6:	5 6
Dokležovje	5 2 2 1 7:	7 6
Rogašovci	5 2 1 2 11:	8 5
Serdica	5 2 1 2 9:	7 5
Rakičan	5 2 1 2 6:	8 5
Cankova	5 2 0 3 7:	6 4
Tišina	5 1 2 2 6:	9 4
Tigop	5 1 2 2 5:	8 4
Gančani	5 1 2 2 4:	8 4
Bogojina	5 1 1 3 6:	10 3
Grad	5 0 1 4 3:	12 1

I. ONL Lendava

Rezultati - 5. kolo

Hotiza	Mostje	1:3
Nedelica	Kobilje	1:1
Dobrovnik	Odranci	0:0
Renkovci	Olimpija	3:0
Mladost	Črenšovci	1:1
Polana	Bistrica	6:2
Renkovci	5 4 1 0 10:	2 9
Kobilje	5 4 1 0 8:	2 9
Črenšovci	5 3 1 1 6:	2 7
Mladost	5 3 1 1 8:	7 7
Odranci	5 2 1 2 7:	3 5
Polana	5 2 1 2 14:	12 5
Nedelica	5 2 1 2 5:	8 5
Mostje	5 2 0 3 8:	8 4
Dobrovnik	5 1 2 2 5:	6 4
Hotiza	5 1 1 3 3:	8 3
Bistrica	5 0 1 4 5:	13 1
Olimpija	5 0 1 4 2:	10 1

II. MNL MS

Rezultati 5. kolo

Rezultati 5. kola				
Križevci	:	Puconci	:	3:4
Tešanovci	:	Filovci	:	1:0
Hodoš	:	Romah	:	8:0
Prosenjak.	:	Bratanci	:	3:1
Apače	:	Šalovci	:	2:1
11 plavh	:	Tromejnik	:	2:3
Puconci	:	5	5	0 0 17: 6 10
Bratanci	:	5	4	0 1 12: 6 8
Tromejnik	:	5	4	0 1 6: 3 8
Prosenjak.	:	5	3	0 2 8: 6 6
Hodoš	:	5	2	1 2 11: 5 5
Filovci	:	5	2	0 3 16: 6 4
Križevci	:	5	2	0 3 10: 8 4
Apače	:	5	2	0 3 8: 9 4
Šalovci	:	5	2	0 3 8: 9 4
Tešanovci	:	5	2	0 3 8: 10 4
11 plavh	:	5	1	1 3 5: 10 3
Romah	:	5	0	0 5 1: 33 0

II. ONL Lendava

Rezultati - 5. kolo

Panonijska	Nafta B	5:0
Žitkovci	Zvezda	prel.
Graničar	Lakoš	1:6
Kapca prosta		
Panonijska	5 4 1 0 16:	4 9
Lakoš	5 4 1 0 15:	4 9
Zvezda	3 1 1 1 8:	7 3
Kapca	4 0 2 2 8:	10 2
Žitkovci	3 1 0 2 3:	5 2
Nafta B	4 1 0 3 7:	16 2
Graničar	4 0 1 3 5:	16 1

Nogometni komentar

Džalma ni več trener Potrošnika

V šestem kolu prvenstva v prvi državni nogometni ligi je soboška Mura izgubila prvo točko. Sobočani so pred svojim občinstvom in z novo močjo Jermanišem na srečanju s celjskim Publikumom iztržili le točko. Bili so sicer boljši nasprotnik, večji del napadali in tudi imeli številne zrele priložnosti za gol, ki pa jih zaradi nespretnosti napadalcev ali odlične obrambe vratarja Zupana niso izkoristili. Niso znali tudi izkoristiti številne premoči, saj so od 40. minute dalje, ko je bil izključen Pirc, igrali z igralcem več. Celjani, ki so se odločili za obrambno taktiko, so z organizirano in disciplinirano igro uspevali odstraniti vse nevarnosti pred svojimi vrati. Tako so zasluženo odnesli točko iz Murske Sobotice. Drugi pomurski prvoličar Potrošnik je gostoval v Izoli in se vrnil z nekoliko previsokim porazom. Beltinci so sicer tekmo dobro začeli in že v osmi minuti imeli idealno priložnost za gol, ko se je Škaper po lepi podaji Šarkežija, ki je tokrat najbolj izstopal v moštvo Potrošnika, sam znašel pred vratarjem Talajičem, vendar mu je žoga zaradi spolzkega igrišča ušla. Gostitelji so na to odgovorili z nevarnim napadom, ki se je zaradi nezanesljive obrambe Potrošnika končal z enajstmetrovko, ki jo je kapetan gostiteljev spremenil v gol. Zaradi nepazljivosti obrambe gostov je Izola dosegla tudi drugi zadetek. Tik pred odmorom se je ponudila idealna priložnost za gol Škaperju, vendar je s kakih petih me-

trov zgrešil vrata. Gostitelji so tudi izkoristili začetek drugega polčasa in si z dvema goloma zagotovili visoko vodstvo. Šele nato so Beltinci uspeli prek svojega najboljšega strelca Škaperja doseči časten zadetek. Po porazu je bilo nezadovoljstvo tolikšno, da je predsednik kluba Viktor Ketler uresničil tisto, kar se je v Beltincih že nekaj časa govorilo. Sporočil je trenerju Džalmi Markoviču, da ne bo več vodil moštva. Trenerju Markoviču, ki ima veliko zaslug, da je beltinski Potrošnik v minuli sezoni ostal prvoličar, so naj-

Alfred Jermaniš - močna okrepitev soboške Mure

bolj očitali, da je moštvo fizično premalo pripravljeno za prvenstvo. Zamerili pa so mu tudi, da je v Izoli uvrstil v moštvo z dvema rumenima kartonoma najboljšega strelca Škaperja, ki v nedeljo proti Rudarju, ko bi Beltinci morali zmagati, ne bo igral. Zelo uspešni pa so bili v šestem kolu pomurski drugoligaši, saj so osvojili kar pet točk. Nogometaši Turnišča, ki so odlično startali, nadalju-

jejo z uspehi. Tokrat so premagali Ero iz Šmartnega in samo potrdili svojo visoko uvrstitev. Tako kot na zadnjih tekmah se je tudi tokrat izkazal levi branilec Lebar, ki je zopet odlično izvedel prosti strel in je tako s 6 goli najboljši pomurski strelci v drugi ligi. Prvo zmago na domačem igrišču je dosegel tudi Beltrans iz Veržeja, ki je premagal Domžale. Strelci odločilnega zadetka je bil M. Osterc, ki je s 5 goli najboljši strelci v moštvo. Veržejčane pa je za enajstmetrovko oškodoval tudi sodnik Vozlič. Nogometaši lendavske Nafta so prinesli dragoceno točko iz Zagorja, kjer so igrali neodločeno z Elektroelementom. Ta je tem pomembnejša, ker so zaradi izključitve Baše nekaj časa igrali z igralcem manj. Lendavčani so tako obdržali stik z vrhom lestvice.

Nogometaši Trgotransa iz Ižakovca so po petem kolu prvenstva v tretji državni ligi še vedno brez zmage. Tokrat jih je v Račah premagal domači SKS Dover. Zanimivo je, da so Ižakovčani v prvem polčasu vodili z golom Zrima, vendar so v nadaljevanju popustili. Upajmo, da bodo v soboto zaigrali bolje in premagali Pobrežje.

S svojo drugo zmago so razveselile nogometašice Ižakovce, ki so v Jaršah prepričljivo premagale domače moštvo. Zopet sta se izkazali državni reprezentantki Korpičeva s tremi in Šemnova z dvema goloma. Po dveh kolid so Ižakovčanke dokazale, da so kandidatke za naslov prvaka. Feri Maučec

Hokej na travi

Odigrana le ena tekma

Začelo se je prvenstvo v slovenski ligi v hokeju na travi, kjer sodeluje pet moštev: Lipovci, Triglav (Predanovci), Svoboda (Ljubljana), Železnik (Maribor) in Pomurje (Murska Sobota). V prvem kolu je bila odigrana le ena tekma. Železnikar je v Lipovcih premagal Pomurje z 1:0. Tekma Svoboda : Lipovci ni bila odigrana, ker je Svoboda odpovedala. Triglav pa je bil prost. V drugem kolu, ki bo v nedeljo, igrajo: Lipovci : Pomurje in Triglav : Svoboda, Železnikar pa je prost.

Strelci I. SNL

7 golov:	Gliha (Mura)
4 goli:	Čener (Mura)
2 gola:	Škaper (Potrošnik)
	Džalič (Potrošnik)
	Ilić (Mura)
	Belec (Mura)
	Čifer (Mura)
	Emeršič (Mura)
	Bakula (Mura)
	Krančič (Mura)

Strelci II. SNL

6 golov:	Lebar (Turnišče)
5 golov:	Rob (Nafta)
	M. Osterc (Beltrans)
3 goli:	Herceg (Nafta)
	Rous (Turnišče)
2 gola:	Hranilović (Nafta)
	Koveš (Turnišče)
	R. Berendiš (Beltr.)
1 gol:	Šabjan (Nafta)
	Novak (Nafta)
	Žalik (Nafta)
	Dominko (Turnišče)
	Novak (Turnišče)
	Lacković (Turnišče)
	Stojko (Beltrans)
	Z. Osterc (Beltrans)
	Berendiš (Beltrans)
	Slana (Beltrans)

Ženska nogometna liga

IŽAKOVCI	2 2 0 0 9: 1 4
Iđrija	1 1 0 0 4: 1 2
Livar	1 1 0 0 2: 1 2
Krim	1 1 0 0 1: 0 2
Dolič	1 0 0 1 0: 1 0
Koper	1 0 0 1 1: 4 0
Vrhnika	1 0 0 1 1: 4 0
Jarše	2 0 0 2 1: 7 0

II. SRL - ženske

Zalec	3 3 0 0 82: 59 6
BAKOVCI	3 2 0 1 80: 56 4
Lisca	2 2 0 0 59: 35 4
Branik B	3 1 1 1 63: 61 3
POLANA	3 1 1 1 61: 61 3
Rače	3 1 0 2 62: 73 2
Brežice	2 0 0 2 24: 40 0
Senovo	3 0 0 3 42: 91 0

Šah

Štumbergerjeva prva

V Ajki na Madžarskem je bil mednarodni mladinski šahovski turnir, so se ga udeležile tudi mlade šahistke iz genterovske in črenšovske osnovne šole ter dosegle lep uspeh. Med 98 šahistki je pri mladinkah zmagala Tanja Štumberger (Črenšovci). Osvojila je 6 točk. Vajdičeva (Genterovci) pa je zbrala 4,5 točke. (J. Gerenčer)

Vestnik

Pokal NZ Slovenije

Mura, Potrošnik in Beltrans

Odigrana so bila srečanja šestnajstine finala za pokal Nogometne zveze Slovenije, kjer je sodelovalo šest pomurskih predstavnikov. Rezultati - Potrošnik : Optimizem 3:0 (Škaper 3), Lesce : Mura 0:2 (Gliha 2) Turnišče : Šmartno 0:1, Goričanka : Marvica 1:2 (A. Šalamon). Elektroelement : Nafta 5:4 (Vabec, Novak, Šebjan, Dravrič), Jesenice : Beltrans 0:3 (Slana, M. Osterc, Modlic). V osmino finala so se uvrstila le tri pomurska moštva: Mura iz Murske Sobotice, Potrošnik iz Beltincev in Beltrans iz Veržeja.

Izžrebani so bili pari osmine finala za pokal Nogometne zveze Slovenije, ki bo 27. oktobra 1993. Soboška Mura bo gostila celjski Publikum. Potrošnik iz Beltincev potuje v Izolo, Beltrans pa bo v Veržeju igral z ljubljansko Olimpijo.

Druga državna ženska rokometna liga

Ekipi Bakovec in Polane zmagali

V drugem kolu prvenstva v drugi državni ženski rokometni ligi sta obe pomurski ekipi zmagali. Bakovci so v Murski Soboti z visokim rezultatom 32:7 (19:2) premagali Senovo. Strelke za Bakovce: Vugrinec - Tratnjek 9, Jakšič 8, Hožjan 6, Vohar 2, Buzeti 2, Sreš 2, Perkič, Kolbl in Papič po enega. Rokometašice Polane pa so gostovale v Brežicah in prepričljivo premagale domačo ekipo s 17:10 (9:5). Strelke za Polano: Sopar 9, Zoldoš 3, Zver 2, Zorko, Pongrac in Pinterič po enega.

V tretjem kolu igrajo Bakovci z Brankom iz Maribora že v petek ob 18. uri v Bakovcih. Polana pa igra v soboto v Veliki Polani z Račami.

V prvenstveni tekmi st. deklic so Bakovci premagali Polano z 12:10. (Šmodiš 6, Kuhar 5 za Bakovce ter Pintarič 4 in Smej 3 za Polano).

Tretja državna moška rokometna liga

Zmaga Mladinca

V tretjem kolu prvenstva v tretji državni moški rokometni ligi - skupina 4 je Mladinec v Murskih Črnih premagal ekipo Angela Besednjaka iz Maribora z 19:15 (10:9). Najboljši strelci pri Mladincu so bili: Gomboc 7, F. Gregorinčič 4 in Kosednar 4.

V četrtem kolu gostuje Mladinec v Brežicah.

iz naših krajev

Po več kot 130 letih...

V krajih, kjer se je rojevala organizacija Rdečega križa

Delegacija Mednarodne federacije društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca v Ljubljani je v soboto, 18. septembra, v smislu razširjanja znanj o Rdečem križu organizirala strokovno ekskurzijo v sosednjo Italijo. Tam naj bi si ogledali znane kraje iz bojev med nekdanjo Avstrijo in Italijo. Tako smo se z avtobusom kar ves dopoldan vozili v kraje, ki ležijo južno od Gardskega jezera.

Najprej smo obiskali San Martino, kjer je v središču kraja na hribčku cerkvena - kostnica v spomin padlim v bojih 24. junija 1859. leta. Tam je bilo v spopadu med avstrijsko (vojskovodja Franc Jožef I.) in italijansko-francosko vojsko (vojskovodja Napoleon III.) v enem dnevu mrtvih in ranjenih 40 tisoč vojakov. Približno takšno število pa jih je za posledicami ran umrlo še v dveh mesecih po spopadu. Kraji severne Italije, ki so bili

pokop mrtvih. Dve leti pozneje je napisal in v samozaložbi izdal knjigo z naslovom Spomini na Solferino ter v njej predlagal ustanovitev organizacij za pomoč ranjenim v vojnah (pozneje iz tega nastane organizacija Rdečega križa) ter pravila vojskovanja (pozneje mednarodno humanitarno pravo - Ženevska konvencija). Tako smo si v Solferinu ogledali spominski park Rdečega križa, kjer je poleg spomenika posebna stena s spominskimi

Na balkonu v Veroni Julije ni bilo

iskali slovenskega. To nas torej v novi samostojni Sloveniji še čaka. Poleg predstavnikov muzeja sta našo skupino prišla pozdravit tudi predsednik RK Castiglione delle Stiviere in župan mesta.

Ob vrnitvi smo se ustavili še v Veroni, znanem mestu ljubimcev Romea in Julije. Po ogledu mesta z veliko areno iz rimskih časov smo poiskali dvorišče z balkonom znamenite Julije, a je sameval, pod njim pa se je trlo turistov.

V bližnji galeriji pa smo si ogledali letošnjo svetovno razstavo umetnika iz Rusije, Vasilija Kandinskega, ki je bil študent Antona Azbete v Muenchnu. Tako nam je vsaj ob koncu izleta po Italiji postalo toplo pri srcu - vsaj enega velikega Slovenca so nam omenili. Bil je to prirčen konec enodnevnega potepanja po severnem delu sosednje dežele, ki nam bo za vedno ostal v lepem spominu. Besedilo in fotografija: Filip Matko

Trg v Solferinu, v ozadju znameniti poveljniški stolp

dotlej pod avstrijsko oblastjo, so se Avstrijcem uprli in ob pomoči Napoleona III. jim je upor uspel. Danes so ti kraji v spomin in opomin, saj so mrtvaške lobanje in kosti padlih vojakov, ki so shranjene in na ogled v kostnici, dovolj pretresljive. Žal ob našem obisku v San Martinu ni bil odprt vojni muzej o bitki, ki je potekala 24. junija 1859.

Druga točka obiska je bil kraj Solferino, kjer je bilo med bitko poveljstvo avstrijske vojske, in s padcem le-tega je bil znan tudi izhod boja. V tem kraju se je po bitki ustavil švicarski poslovnež Henry Dunant (1828-1910), ki je ob pogledu na mrtve in ranjene opustil svojo poslovno pot ter organiziral pomoč ranjenim in

kamni, na njih pa so imena nacionalnih društev Rdečega križa. Kamen z imenom Rdeči križ Slovenije smo zamenjali, ker bo naša slovenska organizacija RK v mednarodno federacijo sprejeta šele pred koncem letošnjega leta.

Zatem smo obiskali še Castiglione delle Stiviere, kjer je bilo po bojih leta 1859 organiziranih več bolnišnic za pomoč ranjenim in danes je v tem kraju tudi muzej Rdečega križa. V njem so ohranjeni predmeti, medicinska oprema in še kaj izpred več kot 130 let, poseben del muzeja pa je namenjen tudi življenju in delu Henryja Dunanta. Med številnimi prevodi njegove knjige Spomini na Solferino v različne svetovne jezike smo zamenjali

Logarovci

Dve lepi kapeli

V krajevni skupnosti Logarovci-Berkovci so minulo nedeljo praznovali 7. krajevni praznik, obenem pa tudi 15. obletnico združitve krajevnih skupnosti Berkovci s KS Logarovci, kjer je tudi sedež.

Kot je poudaril na nedeljski slovesnosti predsednik krajevnih skupnosti Franjo Kapun, so s skupnimi močmi uspeli uresničiti več pomembnih nalog, še zlasti pri posodabljanju cest in napeljavi vodovodnega omrežja, kjer jih prav zdaj čakajo še nekatere nedokončane akcije.

Letošnji krajevni praznik pa so povežali z blagoslovitvijo električnega zvonjenja v novi (večji) vaški kapeli in obnovljene stare kapele v Logarovcih. Tam je bilo tudi prizorišče proslave, na kateri je spregovoril tudi predsednik Izvršnega sveta SO Ljutomer Ludvik Bratuša, ki je poudaril, da je prav, če krajin skrbijo tudi za urejanje sakralnih objektov in posebej čestital Logarovčanom za njihov trud. Dejal je tudi, da je KS Logarovci-Berkovci pravočasno pripravila potrebno dokumentacijo za projekte, s katerimi so kandidirali za pridobitev sredstev iz sklada za razvoj demografsko ogroženih območij, zato lahko računajo na ta denar. Podprla pa jih bo tudi ljutomerska občina.

J. GRAJ

Napravo za električno zvonjenje v novi kapeli in obnovljeno staro kapelico je blagoslovil župnik Štefan Vinkovič. (Fotografija: J. G.)

Minuli četrtek je z Dunaja proti Pulju odpeljal letošnji Sončni vlak. Med potjo skozi Slovenijo se je ustavil v Mariboru in Ljubljani. Na železniški postaji v slovenskem glavnem mestu so udeležence vlaka pričakali in pozdravili predsednik R Slovenije g. Milan Kučan, ljubljanski metropolit g. Alojzij Šuštar in predsednik RK Slovenije g. Jure Gartner.

Po tridnevem bivanju v Istri in na Brionih so se udeleženci letošnjega humanitarnega vlaka minulo nedeljo vrnili skozi Slovenijo na Dunaj.

Besedilo in fotografija: F. Matko

Frajla in Fliks med svetovno elito

Janez Žekš iz Bakovec, ki se že sedem let ukvarja z vzrejo in šolanjem psov - nemških ovčarjev in ki ima ta hip v domači psarni 10 odraslih psov in 6 mladičev, sodeluje na domačih in tudi na vseh pomembnejših mednarodnih razstavah nemških ovčarjev, kjer dosega velike uspehe. Že predlani je prvič sodeloval na svetovnem prvenstvu v Nemčiji, lani se je udeležil svetovnega prvenstva v Dortmundu. Predstavil se je s psico Frajlo in psom Fliksom.

V konkurenci 343 psov je Frajla zasedla 28. mesto, to je doslej največji uspeh Janeza Žekša, hkrati pa tudi slovenske kinologije na lepotnih svetovnih prvenstvih. V konkurenci 24 psov pa je

Pes Fliks z vodnikom Dušanom Lukačem in psica Frajla z vodnikom Mihaelom Jašinskim na svetovnem prvenstvu v Dortmundu.

zasedel Fliks v razredu pastirskih psov 14. mesto, in to je za njegov prvi nastop na tem tekmovanju odlična uvrstitev. Poleg tega pa je bila psica Frajla tudi podprvakinja na mednarodnem prvenstvu Avstrije. Janez Žekš je pred kratkim s svojo ekipo in s štirimi psi sodeloval tudi na veliki mednarodni razstavi v Škofji Loki in dosegel enkratni uspeh. V razredu delovni je pes Rodo zasedel prvo mesto, psica Neli pa je bila tretja. V razredu mladih je psica Frajla zasedla prvo mesto, pes Odin pa je bil drugi. Pes Rodo pa je bil tudi razglašen za najlepšega psa in prvaka razstave. Da se lahko Janez Žekš s svojo ekipo udeležuje vseh teh tekmovanj, se ima zahvaliti pokroviteljem: Zavarovalnici Triglav, Vigrosu, Muri, Križevskim opekarnam in Hobi programu iz Maribora. Med pomembnejšimi letošnjimi razstavami, ki se jih bo udeležil, je še velika mednarodna razstava v Varaždinu. Sicer pa je njegova kinološka soba okrašena s 130 lepimi pokali, 10 medaljami in 100 diplomami. Med temi pa je lovorika za naslov mednarodnega prvaka, 8 diplom državnih prvakov, 6 diplom rezervnih državnih prvakov, 1 diploma mednarodnega prvaka Avstrije ter 2 diplomi rezervnega mednarodnega prvaka. To so priznanja, s katerimi se lahko pohvalijo le redki kinologi na svetu. Feri Maučec

Ivan Štof iz Murske Sobote je prekaljen gobar, ki si je za svoj gobarski »rajon« izbral gozd pri Domanjševcih. V ponedeljek (20. septembra) se jima je s sinom prikazal ogromen jurček, potem pa takoj še eden. Večji tehta kar 1,25 kilograma. bbb, foto: aa

Prleški füčkêc

Klompôci grôzdêkê mêčjo, nagôjajo z goricê fûčê, na rozgah f suncê sê iskrijo, Mihalêk f kletê rôgoz žmîčê; na moštê žê čokajo vêdrîcê, no pûčêli na gantarih, Mihalêk fûčka vûn s pivnîcê, lidje so fêista židani. Natôčîe izabelo, ka dê sê bojêš pelo, natêgni, Lujs, mêhê; naj skâčêjo pêtê!

Pa naj klompôci klompôčêjo; ta kak so negda Jûtršovêni Vincêki no Râncovêni Martînekî tan gor na sovječkêni brêgi!

Ja, krêš nêkê dni ma godovno Vincêk, pa sên sê spôjta na Bêsklovêga Vincêka. Negda jê okôli pekovê žêmlê pa bêkê odovâ. V kôši jih jê nasa okôli po vêsêh. Včôsik sê jê pûjan kôsa s košon vred, pa sê jê dîja: »Kûptê bêksê, kajê bêksêlê!«. Tak sê ga jê tê prijelô imê Bêksl. Tô ba jê dobêr êlovîk. Najboljê pa jê bija prta jêsênî. Fsoko leto jê klompô-têc potêgna gor na visoko rânto, kera jê mêla klînê; ka jê lêhko ša gor klompôca zagâjat, gda blô jê nê vëtra. Gâjo pa jê prišla nêvihîta, pa so pjê grûškê pa slîvê doj kapakê kak jê smênt, tê jê klompôtêc na fsê milê vižê zarôpota: »Bêksl babo bijê - Bêksl babo bijê - Bêksl babo bijê - babo jê pomîjê!«

Malo fkray od Vincêka pa jê mêja hišo Râncôf Martînekî Jâger. Totî jê pjê mêja najvêkê klompôtêc, ka jih jê golo gê vida! Jêgôf klompôtêc jê v nêvihîtê odgovôrja Vincêkovêna: »Rânc pa pečê zôfca - Rânc pa pečê zôfca - Rânc pa pečê zôfca...!«

Hja, nêgi tan na Žênîki pa so f tîstên cajtî mêtî tudî ên mólî klompôtêc, keri jê v nêvihîtê kak dêsêt bôl fkipêr dîdô: »MîcakôžêplcoMîcakôžêplcoMîcakôžêplco...!«

S KAPELSKÊGA VRHA jê dôjtô v Dragutîncê zêla kaj vês keri klompôtêc: »Grmîč pa dê mêšnik - Grmîč pa dê mêšnik - Grmîč pa dê mêšnik!«

Nêgi na Kozjanîci jê s stôrîn glôson mômla sê têtî klompôtêc: »Bâjzman prôži nôrê glîfcê - Bâjzman prôži nôrê glîfcê...!«

Tak so sê lépo poguôčvalî klompôtci kak ti stôrî kamê-rôdi. Tê pa jê bilô pjê tak luštîno - dokîč ba jê vêtêr.

Totî vêtêr pa jê lêhko tudî nêzgrûntano hûdi. Vêtêr jê po Jânžovên vrhî, pa Nêgovî, pa Medajnskên vrhî, pa an okôli, rasêaprîdinka pjê grozno hûdo točo, kera jê nêsi vničila na stotîne hêktôrov goric pa jablan. Skûkta jê nêsi grôzdjê podjêtî Radgûnskê gorîcê. Kêko jê ostalo, tistî, keri so pomagali pobratî tudî Elradovî dêlâfci. Sê vêtê, tistî, keri bi mogli delati nêmskê péciklê, pa so râjsî tan zapadlî za robôtê, keri nê nûcajo rêgrêsa za urlaub, pa nê posojlî za pôvajê vikênda. Čî nêdê têko vîna, kak lónî, pa dê zanjê vêtêr plîna. Zaj sê pjê z lidmî iz Râdinêc priprôvtajo, ka dô napêlali slôhê - ja, pa nê za vîno, pač pa za plîn. V dvôvâžnî hišah bi prê radi mêtî plîn. Plîn tê skoro tak osamîlê kâk šmarnîcâ - samo nê sladka, prê morê zavréti. Pîmî pa jê nê trêba vrêti - odprêš ga, pa ga rûknêš, kêko ti pasê. Samo prêvêč ga nê smêš, ka tê prêt vržê kak vîno. To si naj tê Prlêki za vûho zapîšêjo, pa naj râjsî v bodôcih pêtêstêh létah pijêjo vîno!

Čî sê napîjêš vîna, lêhko naprâviš sîna - čî pa pijêš emêr-zîhêr narêdîš hêr. Tô si zapomnîte, Prlêki, gda tê narêtîvalî famîlîjo, ka na stôra létâ nêš samî gnôjô kîdali, pa samî f šumî podîralî, pa samî kučê poprôvôlî no pozîmî smê ogrêbôvalî...

Za lepêš dên van bôn šê êno kîtico vûn zgûča: »Sê zîblê klêtê kak êân na Mûri, gda vîno f pûčêli zavré nê idê nîšê spôt ob vûri - šê štampêš s tóboj hûcka sê...«

iz naših krajev

V Kuštanovcih so veseli

Po večletnih prizadevanjih je naposled tudi v Kuštanovce speljana asfaltna cesta, in sicer nekaj čez 4 kilometre dolg odsek proti Moštanem. Obenem pa so posodobili tudi del vaške ceste. Vse to je prineslo krajanom veliko veselja.

Proslavljali so minulo nedeljo, ko so pripravili slovesno otvoritev. Predsednik vaškega odbora Milan Filo je ob tej priložnosti dejal, da so bila potrebna velika odrekovanja domačinov, kajti za to naložbo so morali zagotoviti nekaj čez 1,9

milijona tolarjev (5 odstotkov od celotnega zneska). V Kuštanovcih je namreč le okrog 50 'živih' domačinov, zaposlenih pa jih je samo 22. Na srečo je še kar dobro razvito kmetijstvo, tako da oddajo dnevno do 800 litrov mleka in 24.000 piščan-

cev v izmeni ter imajo v organizirani reji od 400 do 600 bekonov.

»A kaj, ko tudi kmetijstvu časi niso najbolj naklonjeni. Poleg tega pa nas že dve leti pesti huda suša s skoraj katastrofalnimi posledicami. Vseeno smo prepričani, da bomo nadaljevali z razvojem vasi. V naslednjem letu nam bo mogoče uspelo asfaltirati tudi ne-

kaj metrov preostalih vaških cest in dokončno urediti večnamensko igrišče ter zgraditi mrliško vežo.«

Treba je omeniti, da so se pri tej naložbi proti pričakovanju Kuštanovčanov dobro odrezali krajanje Moščanec, ki so zagotovili denar za celoten del ceste, ki peje po njihovi katastrski občini (okrog 1,3 kilometra).

J. GRAJ

RANKOVCI – V gostišču Majcen so se zbrali invalidski upokojenci s Tišine, Gederovec, Kupšinec, Murske Sobote, Lemerja, Cankove in Rogasovec. Bilo jih je okrog 130. V kulturnem programu so se predstavili invalidski pevski zbor iz Bakovec, učenci OŠ Tišina ter Jožek Dajcar in Inge Holseidl. Nato so razvili prapor, ki ga bodo uporabljali ob različnih priložnostih. Njegov pokrovitelj je podjetje Ratnik s Tišine. (Fr-Ku)

ŽEPOVCI – Ena od novosti v krajevni skupnosti Apače je tudi samopostrežna trgovina z mešanim blagom KAJA v Žepovcih. Otvoritev je bila 11. septembra. Naslednji teden pa so imeli ugodno akcijsko prodajo. (B. M.)

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU – Krajanje te vasi se lahko pohvalijo s sodobnim športnorekreativskim centrom, ki so ga predali namenu pred kratkim. Uredili so igrišča za košarko, mali nogomet, odbojko na pesku in balinanje, poleg tega pa tudi kasaško stezo. (G. G.)

Pasja elita v Lendavi

V nedeljo, 19. septembra, je bila v lendavskem rekreacijskem centru 3. mednarodna razstava psov. Obiskovalci, ki jih je bilo malo manj kot 3 tisoč, so si lahko ogledali 901 psa ter spoznali 157 pasem, to pa je rekordno število pasem na slovenskih razstavah. Razstavljalci so prišli iz trinajstih evropskih držav. Sodniki, ki so ocenjevali lepoto, pa so bili svetovnega formata, prišli sta celo sodnici iz Avstralije in Malezije.

Mi boste prinesli kosilo?

Pridi, greva plesat!

Prireditelji so lahko z razstavo več kot zadovoljni. Število razstavljalcev se je od prejšnje razstave več kot podvojilo. Tudi obiskovalci, ki so se tako množično odzvali povabilu na prireditve, so lahko videli najrazličnejše pasme, tudi tiste najbolj redke pri nas, kot so irski volčji pes, Fila Brasiliero, bordojska doga, najbolj nenavadne kot Shar-pei s pet-

krat preveliko kožo in tiste najtežje ali take, ki tehtajo manj kot kilogram.

Razstava je bila prava poslastica za pasje navdušence in tudi tiste, ki o štirinožnih prijateljih komaj kaj vedo. Saj smo lahko na nekaj kvadratnih metrih videli pravo pasjo elito.

ALEKSANDRA NANA
RITUPER

Joj, meni je tu takoooo dolgčas.

MATERINSKI
DOM

PRISPEVAJTE
ZA
MATERINSKI
DOM!

Prispevke lahko
nakažete na žiro račun
Materinski dom,
Karunova 16 A,
Ljubljana,
štev. 50101-603-43533
HVALA!

PISMA, MNENJA, STALIŠČA...

Tropenaver ni kriv

Dne 15. septembra 1993 so v časopisu mediji objavili obvestilo javnosti, da je DP Zbor skupščine občine Gornja Radgona odzval, poslancu slovenskih krščanskih demokratov in bivšemu predsedniku IS SO Gornja Radgona Tonetu Trapenaver, poslansko imunizacijo.

Po mnenju javnega tožilstva naj bi oškodovalec proračun Republike Slovenije in protipravno pridobil premoženjske koristi nekaterim organizacijam in osebam (na primer: šoli nove prostore, krajevni muzej, zdravstveni center).

Politični pregled, kakor tudi zapisnik SDK potrdi, da se gospod Tone Trapenaver ni osebno ukvarjal s sredstvi za vojno škodo. Kljub temu pa je bilo zaradi pompozne objave ovadbe v časopisu odzeto dobro ime in mu bila povzročena materialna škoda. To je bilo povzročeno s svojega imena, da se namreč ni mogel zaposliti.

Gospod Tone Trapenaver je bil v skladu z Zakonom o daljnih povračilih škodo povzročene z vojaško škodo na Republik Slovenijo v letu 1991 (U. l. RS št. 1191) odgovoren za namensko porabo sredstev, namenjenih za odpravo posledic vojne v Gornji Radgoni, zato so se vsa sredstva tudi po njegovi zasluzi namensko uporabljala.

Ministrstvo za varstvo okolja Republike Slovenije, ki je bilo po razpisu, ki ga je objavila občina Gornja Radgona, ni nakazalo nič več in nič manj, kot je znašala ocena škode v zapisniku komisije za oceno vojne škode. Vsi zapisniki so bili in so še vedno v lasti Ministrstva za varstvo okolja, ki jih je bilo ocenjeno, če ga ne bi podpisali zapisniki komisije. Kolika je bila ocenjena škoda po razpisu, kolika je bila ocenjena škoda po razpisu, kolika je bila ocenjena škoda po razpisu.

Vprašujem, kako je torej po logiki gospod Trapenaver oškodovalec proračun Republike Slovenije?

Za sanacijo posledic po vojni agresiji v Gornji Radgoni so sredstva prispevali tudi posamezni donatorji (na primer: Avstrija itd.). Ta sredstva niso bila predmet »zakona« in sredstva republiškega proračuna.

Donatorji pri svojih nakazilih sredstev niso opredelili točnega namena porabe, ampak so občini prepuščali, da sama po svoji presoji nameni sredstva tja, kjer so najbolj potrebna. O teh namelih so sklepali tudi zbori občinskih skupščin zato vprašujem, zakaj DP zbor ni raje vzpostavil poslanske imunizacije poslancu Tonetu Trapenaver, saj je bil seznanjen s tem. Poslanska imunizacija se mu je odvzela za nek nedokazan sum, kot bi se mu dalo moralno zadoščanje in priznanje za njegov trud.

Tonetu Trapenaver, bivšemu predsedniku IS SO Gornja Radgona je namreč uspelo iz vseh mogočih virov pridobiti finančna sredstva za odpravo posledic vojne v Gornji Radgoni. Mnogi tega niso mogli prenesti, da je po njegovi zasluzi Gornja Radgona lepša. Gre torej za globoko politično obračunavanje, ki pa s temeljnimi javnim tožilstvom nima nobene veze in bi se mu moralo tožilstvo izogniti.

V istem duhu je mogoče razumeti tudi negativno soglasje komisije za volitve in imenovanja pri skupščini občine Gornja Radgona k imenovanju Mije Smodiš za ravnateljico Videmske šole.

Izpolnjevala je vse razpisne pogoje in imela pozitivno strokovno mnenje Zavoda za šolstvo. Svet OŠ Videm ob Ščavnici jo je z 6 glasovi ZA in 3 glasovi PROTI imenoval za ravnateljico, ni pa dobila soglasja v komisiji za volitve in imenovanja ter kasneje seveda tudi ne v skupščini.

Tudi tu se srečujemo s političnim obračunavanjem, čeprav smo doživeli demokratične spremembe družbe. Govori se, da je pogorela zato, ker je članica stranke Slovenskih krščanskih demokratov.

Jožef Kocuvan

Podpiramo prekmurske kmete

Glavni odbor Slovenske gospodarske stranke Novo mesto je na svoji seji sklenil v celoti podpreti stališče prekmurskih kmetov, ki so umaknili svoje prašiče z radgonskega kmetijskega sejma. Da bi jih zavarovali pred boleznijo oziroma nevarnostjo okužbe. Prav tako podpira pokončno držo lokalnih veterinarskih inšpektorjev oziroma inšpekcijskih služb, ki so spoštovale pravni red, ne pa popustile pred republiško veterinarsko upravo, ki ni spoštovala predpisov. Cenimo in povsem verjame strokovnim ugotovitvam Živinorejsko-veterinarskega zavoda Murska Sobota.

služb, ki so spoštovale pravni red, ne pa popustile pred republiško veterinarsko upravo, ki ni spoštovala predpisov. Cenimo in povsem verjame strokovnim ugotovitvam Živinorejsko-veterinarskega zavoda Murska Sobota.

Zakaj je bil odziv odgovornih velmož iz Ljubljane na proteste pomurskih kmetov in strokovnjakov tako medel bi bilo morda mogoče pojasniti s podatki iz doktorske disertacije katerega od teh mož. Ravno s farme Ihan so namreč tudi ob sprejemu zakona o denacionalizaciji grozili nekaterim strokovnjakom v državi s »pokolom doktoratov«.

Ravnanje odgovornih s farme Ihan kaže na brezobzirnost, saj so zavestno peljali na razstavo okužene živali in jih po prepovedi razstavljanja pripeljali na razstavo brez vednosti organizatorja, skrivoma. Očitno v družbenih farmah, v konkretnem primeru v Ihanu, še niso doumeli novega položaja v katerem so jim zasebniki – kmetje enakopravni, ne pa več podrejeni partner, in da so mimo časi, ko je bilo družbenim farmam dovoljeno vse iz »višjih interesov«, ker so bile nosilke »najboljšega, najbolj naprednega itd. socialističnega kmetijstva«. Skrb pomurskih rejcev prašičev je razumljiva.

Bolezni za katero bolehalo prašiči s farme Ihan, farma Ihan ne zanika, temveč trdi, da so pravilniki zastareli. Bo spremenjen pravilnik odpravil bolezen?

Iz bivše Jugoslavije je znan primer, da iz Poljske uvoženo surovo maslo ni ustrezalo jugoslovanskemu pravilniku, ker je vsebovalo preveč škodljivih snovi. Ker so ga inšpekcijske službe izločile in prepovedale prodajati, je beograjska vlada naglo, za tri mesece, spremenila pravilnik tako, da je dovoljeval višjo stopnjo škodljivih snovi v surovem maslu in so potem lahko surovo maslo s škodljivimi snovmi nad dovoljeno stopnjo uvozili iz Poljske in prodali. Je bilo zato, po spremembi pravilnika, maslo kaj manj škodljivo? Bomo pri nas nadaljevali z jugoslovansko prakso?

Očitno bi bilo treba o odgovornosti republiške veterinarske uprave in domžalskega veterinarskega inšpektorja za zaplet razpravljati, o moralnem liku odgovornih s farme Ihan pa naj si ustvari vsak svojo podobo sam.

GO SGS Novo mesto
predsednik
Jože Rangus

Tehten dokaz...

Kot redna brajka Nedeljca, Dela, Večera in Vestnika, še nisem prebrala tako zajedljivega in očimo klevetiškega članka, kot ga je napisala dr. Ana Žerdin iz Ljutomera pod tem naslovom v ND 19. sept. 93. in Vestniku 9. 9. 93. Če je sestra Vida Žabot bila napačno informirana in je to o dr. Žerdinovi izjavila novinarju, je bil dematni, objavljen v Nedelju 25. 4. 1993, več kot dovolj. Dr. Ana Žerdin nima pravice zadevo ponovno potencirati, spreminjati neresnico v laž in obrekovanje, zahtevati »povrnitev«, kot to v članku navaja, ter izsiljevati omejen »spravo« s sestro Vido Žabot. Navedba dr. Žerdinove v članku: »Moj namen je dokazati vam eno izmed laži iz obdobja vašega enoletnega mandata vladavine na Razkrižju« pa že presega klevetištvo in lažna podkivanja. Za to manj bi nam bralcem dr. Žerdinova lahko prizanesla. Dr. Ana Žerdin, to je izmišljotina in dokazana laž, kar trdite, ter dekadensko zasmehovanje vseh humanih in patriotskih vrednot ter naporov sestre Vido Žabot! S. Vida Žabot je kot patriotka, na prošnjo Razkrižjanov, poučevala otroke verouk v materinem slovenskem jeziku, zakar so bili slovenski otroci v svoji domovini od tujca, župnika Slavičeka, prikrajšani. Ta župnik ponižuje krajanje Razkrižja že od 1956. leta. Slovenec je hotel pohrvatiti in niti pogrebni ter porok in drugih cerkvenih obredov noče vršiti v slovenskem jeziku. Vse to pa z namenom, da bi slovensko Razkrižje, kjer je že 1948. leta živelo 1100 Slovencev in 19 Hrvatov in en Madžar, to je 98,18% Slovencev, lahko uzurpirali, kot se je to zgodilo z bivšo občino Štrigova. Torej, glavna zasluga s. Vido Žabot, je da imajo sedaj slovenski otroci na Razkrižju v svoji domovini verouk v materinem slovenskem jeziku, zakar smo ji vsi Slovenci hvaležni, še posebej pa krajanje Razkrižja.

Kar pa zadeva izjavo sestre Marjete Sraka, predstojnice vizitatorije Marije pomagaj z Brezji, ki se je tudi po sračje znesla v svoji izjavi, ni vredno obravnavati. Če bi imenovana bila nacionalno ozaveščena, bi šla na Razkrižje in bi zahtevala, da se otroci morajo v svoji domovini Sloveniji učiti verouk v svojem materinem slovenskem jeziku, kar določa tudi 11. člen USTAVE R Slovenije.

Anica Kodila

NOVO!

ORFAM

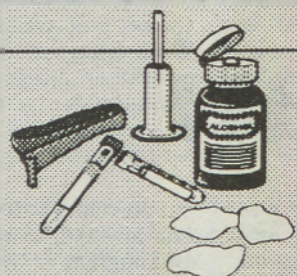
SPOŠTOVANI KUPCI

Tel/fax: (069) 32 488

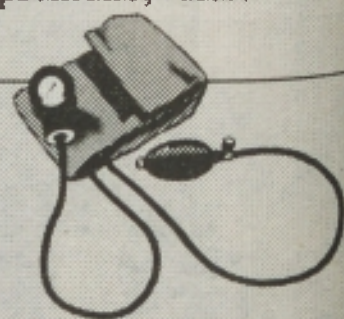
ODPIRALNI ČAS

ob delavnikih od 8.00 do 19.00
ob sobotah od 7.30 do 12.30

Radi bi Vas obvestili, da smo v Murski Soboti na Lendavski ulici 37 odprli NOVO (specializirano) prodajalno s pomožnimi zdravili, ortopedskimi pripomočki, medicinsko sanitetnim materialom, otroško prehrano, dietetskimi preparati, masažnimi aparati in zdravilno kozmetiko.

NUDIMO VAM

- pomožna zdravila in zdravilne čaje različnih proizvajalcev
- ortopedske pripomočke vseh vrst domačih in svetovno znanih proizvajalcev
- medicinsko-sanitetni material (vate, gaze, obveze, hansaplaste, komprese itd.)
- medicinske aparate (merilce krvnega tlaka, merilce krvnega sladkorja, inhalatorje, termometre itd.)
- otroško prehrano in kozmetiko svetovno znanih proizvajalcev

- otroške plenice, potrebščine za dojenčke iz programa NUK
- dietetske preparate, masažne aparate
- zdravilno kozmetiko (zdravilne kreme za kožo, zdravilni šamponi za vse vrste las itd.)
- strokovno svetovanje

Obiščite nas v prodajalni ORFAM na Lendavski ul. 37 v Murski Soboti

Pričakuje Vas prijazno osebje, ki nudi strokovne nasvete

**OBVESTILO
SLOVENSKI KRŠČANSKI DEMOKRATI**

občinski odbor Murska Sobota
Obveščamo vse člane in simpatizerje, da imamo pisarno odprto vsako sredo, od 14.00 do 16.00 v prostorih občine Murska Sobota, drugi vhod, drugo nadstropje.

ODBOR

Vestnik ob četrtnih

GOSTILNA HORVAT-LOVENJAK POLANA
pri Murski Soboti

VAS VABI MED JESENSKIM GRAŠKIM SEJOM
od sobote, 2., do nedelje 10. oktobra v svojo

RESTAVRACIJO ADRIA v gradu na sejmišču

- domače ribe dobrote • plačilo v tolarjih ali čekih domačih bank
- sprejemamo skupine z avtobusi in druge večje družbe • dajemo poseben popust • od 9. do 11. ure malice-kosila, cena le od 45 do 70 ATS

Telefon v Gradcu: 9943 316 831338 - Telefon v Polani: 23 282

Lokal v Polani normalno obratuje!

Vabi vas gostilna Horvat s sodelavci.

Podjetje KOMUNALA M. Sobota, p. o., Murska Sobota, Kopališka 2, obvešča zainteresirane za prodajo na **TREZINEM SEJMU**, ki bo v petek, 15. oktobra 1993 v Murski Soboti, da lahko plačajo uporabo prodajnega prostora pri blagajni podjetja Komunala v Kopališki ul. 2 v Murski Soboti. Vstopila bomo začeli sprejemati 4. oktobra 1993 vsak dan od 7. do 8. ure. S plačilom si prodajalci zagotovijo sejmski prostor.

NOVO

NOVO

**NOVO
V MURSKI SOBOTI!
NAKUP NA UP!**

S 1. oktobrom 1993 začnemo s prodajo na UP.

Ob nakupu zastavite ček, katerega vnovčimo po 25 dneh. Z zastavitvijo čeka lahko za njegovo vrednost nakupujete enkrat ali večkrat v 25 dneh.

Največja vrednost čeka je 10.000 SIT.

SAMOPOSTREŽNICA M 5
Mladinska 48, M. Sobota, tel.: (069) 22-563

DATA

NA FARMI DUPLICA PRI KAMNIKU PRODAJAMO ZELO KAKOVOSTNE 18 TEDENSKE JARKICE - NESNICE.

DOBITE JIH LAHKO VSAK DAN OD 8 DO 16 URE IN V SOBOTO OD 8 DO 12 URE.

SPREJEMAMO TUDI NAROČILA ZA VZREJENE PURANE OD 4 TEDNOV STAROSTI NAPREJ.

ZA VSE DODATNE INFORMACIJE SMO VAM NA VOLJO PO TELEFONU 061/813 201 ALI 481 731

NUDIMO VAM TUDI KAKOVOSTNA KRMILA, KOKOŠJI GNOJ V RAZSUTEM STANJU / LAHKO VAM GA TUDI DOSTAVIMO / IN KOKOŠJI KOMPOST V VREČKAH PO 3 KG.

**GRADBENIŠTVO
IN
STUDENČARSTVO**

ANTON VARGA
Mladinska 48,
MURSKA SOBOTA
Tel./faks: (069) 22 563

Opravljam:

- kopanje
- in čiščenje vodnjakov (studenec)

Priporočamo se!

Alimal

Kopališka ul. 4,
tel.: (062) 796891

Specializirana trgovina z aluminijem in sestavnimi deli minijastih elementov

Ponujamo vam:

- aluminijaste polidestike: ploščice, izolacijsko folijo, profile, oziroma
- aluminijasti žični program: mreže, žice, varilne palice
- aluminijasti stroški program: mreže, žice, varilne palice
- aluminijaste ograje: z aluminijastimi stebri in mrežo, primerne za ograjevanje sadovnjakov, igrišč...

Farani Razkrižja še vedno iščejo svoje pravice

S potrpežljivostjo do rešitve

Ko so farani Razkrižja pred lanskim božičem odpečatili vrata svoje župnijske cerkve – cerkev so zapečatili, ker je njihov župnik Slaviček odklanjal uvedbo slovenskega bogoslužja (maše vsak dan, krst, pogrebi, poroke, verouk) in ker so bila vsa njihova dotedanja prizadevanja zastoj –, jim je bilo obljubljeno, da bo Vatikan kmalu izdal dekret o priključitvi razkriške župnije k mariborski škofiji, to pa bi avtomatsko pomenilo končno in zadovoljivo rešitev. A na to še vedno čakajo. Zato so se pretekli torek spet odpravili iskat svoje pravice k LUIGIU CELATTU, apostolskemu nunciju (veleposlaniku) Vatikanu v Sloveniji.

Tema pogovora v Ljubljani je bila nerešeno vprašanje župnije Razkrižje. Osemčlanska delegacija, v kateri sta bila tudi predsednik IS SO Ljutomer Ludvik Bratuša in ljutomerski kaplan Marjan Rola, je spomnila nuncija na srečanje 3. decembra 1992 pri mariborskem škofu Francu Krambergerju, na katerem je bilo precej optimistično napovedano, da ne bo

treba dolgo čakati na rešitev njihovih zahtev, ampak da je to le vprašanje procedure vati-kanske administracije. Ker imajo sedaj ob nedeljah in praznikih zares slovenske maše, slovenski verouk v šolskih prostorih in možnost do drugih obredov v slovenščini, če jih odobri župnik Slaviček, je v javnosti vtis, kot da je to vprašanje rešeno. Toda še zda-

leč ni tako, saj kaplan Rola ne sme uporabljati cerkvenih prostorov za srečanja (uradovanja) z verniki, običajno se zapleta, če gre za slovenske poroke ali pogrebe, blagoslovljaj-nje kapelic, mrliške veže idr. Hrvaške maše so še vedno vsak dan, ob nedeljah pa celo dve, slovenske pa samo po ena ob nedeljah in praznikih. Čudno je tudi, da ne morejo uporabljati veroučne učilnice, ki so jo zgradili farani z lastnim denarjem. Poleg tega jih Glas koncila (hrvaški verski časopis) prikazuje kot teroriste, četnike in še vse kaj drugega. In kako lahko župnik Slaviček sploh še naprej skoraj nemoteno deluje v Sloveniji, četudi nima našega državljanstva in urejenega statusa?!

Vse to ne bo moglo dolgo trajati, so povedali člani delegacije vati-kanskemu nunciju. Le-ta pa jim je med drugim odgovoril, da je seznanjem z razmerami v njihovi župniji. Razumejo pa naj, da gre za dolgoletno delovanje župnika Slavička v njihovi župniji in da je nemogoče pričakovati takojšnjo in celostno rešitev tega vprašanja. Gre za prehodno obdobje, zato je treba biti še naprej potrpežljiv. Cerkevne ustanove rešujejo problem previdno in počasi, da ne bi storile napake. Mimo cerkvenega prava ni možno iti. Znano mu je sicer, da na območju Razkrižja ni odprto mejno vprašanje med Slovenijo in Hrvaško, vendar je prvi pogoj še končna politična rešitev. Tudi slovenski škofje delajo vse, kar je v njihovi moči, da se ta problem dokončno reši. Vsekakor bo prišlo do tega, da bodo vsi verski obredi v slovenskem jeziku. Obljubil je tudi, da se bo osebno prizadeval, da bi imel kaplan Rola večja pooblastila pri svojem delu med verniki na Razkrižju in da jih bo tudi sam obiskal, ko bo za to primeren čas.

Dajmo torej času čas, če je to res prava pot. JOŽE GRAJ

Stavka policistov

Zaradi nezadovoljstva s plačami se je policijski sindikat odločil, da v sredo, 6. oktobra, od 9. do 21. ure organizira stavko. V četrtek naj bi se potem pogovarjali z delodajalci o njihovih zahtevah, v primeru neuspešnega dogovarjanja pa bi stavko nadaljevali v petek. Izhodiščna plača znaša po kolektivni pogodbi za negospodarstvo, ki je policijski sindikat ni podpisal, 26.000 tolarjev bruto, zahtevajo pa, da bi znašala vsaj 30.600 tolarjev bruto. Izračunali so, da ima policist začetnik z vsemi pooblastili okrog 75.000 tolarjev bruto oziroma 40.000 tolarjev neto plače, to pa se jim zdi zaradi prepovedi opravljanja kakršne koli pridobitniške dejavnosti prenizek znesek.

MJ

motorna vozila

Ford

S.O.S. Company

69000 MURSKA SOBOTA, Veščica 4e
telefon 069/23 507, fax: 23 507

**UGODNA
PRODAJA
NOVIH IN
RABLJENIH
VOZIL**

BT 50 S, letnik 87, lepo ohranjen, prodam. Tel.: 069 46 348.

ZASTAVO 101 konfort, letnik 81, prevoženih 90.000 km, prodam. Kuhar, Jakobovo naselje 31, M. Sobota, tel.: 24 905.

TOVORNO VOZIL ZASTAVA, 5 ton, staro 5 let, prodam. Informacije po tel.: 54 075, po 17. uri.

GOLF JGD, letnik 79, prodam. Postrak, Lendavska 25 b.

RENAULT 5 KAMPUS PLUS, letnik 1992, oktober, prodam. Tel.: 21 259 in 21 878.

NISAN SANY 1,6 SLX, letnik 90, registriran do septembra 94, vinske barve, prevoženih 15.000 km, prodam. Vanča vas 14 b, tel.: 46 012.

DRUŠTVO SAMSKI OPTIMISTI

SLOVENIJA

vabi v svojo družbo samske, razvezane in ovdovalce. Postanite tudi vi član te velike slovenske družine in razširite krog prijateljev s podobno usodo.

SPOZNAVNA DRUŽABNA SREČANJE SO:

Vsako prvo in tretjo soboto v mesecu ob 20. uri v gostilni KOLODVOR v Murski Soboti. Prvo srečanje po počitnicah bo v soboto, 2. oktobra 1993. Telefonske informacije: 069/21 653 ali 24 323

Prisrčno vabljeni v družbo novih prijateljev!

AVTO za 20.00 DEM kupim. Polovico plačam takoj, polovico pa čez 3 mesece. Tel.: 0609 610 377.

ZASTAVO 128, letnik 85, prevoženih 80.000 km, prodam. Moščanci 17.

AVTO PASSAT svetlo zelene barve, letnik 78, in varilni aparat, trifazni, po zelo ugodni ceni prodam. Celec, Dolič 11.

JUGO 45 A, letnik 87, registriran do februarja 94, motor generalno obnovljen, prodam. Cena po dogovoru. Ogled vsak dan po 16. uri v IŽAKOVCIH 36.

AUDI 50 LS prodam. Filovci 1.

TOVORNI AVTO TAM 2000, obnovljen, prodam. Puconci 160.

KADETT GT, letnik 87, prodam. Cena po dogovoru. Tel.: 45 157 ali Puconci 202.

KAWASAKI KX 80 za motokros, letnik 93, 3 kose, prodam. Rogan, tel.: 57 134.

TOVORNI AVTO ZASTAVA 650 AD, registriran do aprila 1994, nosilnosti 5 ton, ugodno prodam. Jože Babič, Krapje 41, tel.: 82 053.

MOPED AVTOMATIC, malo rabljen, prodam. Moščanci 60.

126 P prodam. Tel.: 22 375.

ZASTAVO 101 GTL 55, letnik 93, december prodam. Tel.: 41 288.

1195

MEŠANO GROZDJE Z BRAJD

PRODAM. TEL.: 61 604.

M4239

14-REDNO SEJALNICO za pšenico prodamo. Jože Farkaš, Kokorič 12.

DVE MOTORNI ŠKROPILNICI PAN AGRA, termoakumulacijsko peč ELIND, 3,5 kW, garažna vrata, dvo-krična, 2 kosa, betonska okna za delavnico, 3 kose, prodam. Murski Črnci 52.

PRIKOLICI, 7- in 5-tonski, in traktor, 60 KS, prodam. Tel.: 069 82 580.

m9398

INTERINA, d.d., LJUBLJANA

Kotnikova 5, 61000 Ljubljana

objavlja prosto delovno mesto

skladiščnika

za nedoločen čas s polnim delovnim časom

Pogoji: – srednja šola

– delo z osebnim računalnikom

– vozniški izpit kategorije B in lastno vozilo

– 2 leti delovnih izkušenj

Delovno mesto je v Interini, d.d., Ljubljana, izpostava Len-

dava. Poskusno delo 3 mesece.

Prijave z dokazili pošljite v 8 dneh po objavi na naslov:

Interina, d.d., LJUBLJANA, Kotnikova 5.

TRGOVINA

Beltinci, Ravenska 27

tel.: 42 151

Črenšovci, stara šola

tel.: 71 077

UGODNO:

● BUNDE

– ženske 8.560,00 SIT

– otroške 4.960,00 SIT

TROSILNIK za gnoj SIP 35 prodam.

Cena 200.000,00 SIT. Tel.: 62 474.

KOMBANJE, ŽITNE, KLAS DOMINATOR 106, 96 in 85, prodam, vsi trije z opremo za koruzo, ugodno prodam.

Ivo Rajh, Draženci 24, Ptuj.

mp

posesti

HIŠO, starejšo v Kamovcih z 1 ha zemlje, primerno za vinograd, prodam.

Informacije Justina Kuzmič, Motovilci 68, tel.: 53 178.

1 ha NJIVE in Ilijaševcih prodam. Informacije po tel.: 87 532.

GRADBENO PARCELO v Ižakovcih (Beltinci), 15 arov (nadomestna gradnja) ali dve parceli po 7,5 ara in njivo, 26 arov, ob parcelah, primerno tudi za obrt, prodam. Tel.: 062 651 491.

GARSONJERO ali sobo, kuhinjo s kopalnico v M. Soboti vzamem v najem. Tel.: 24 323.

ENOSOBNO STANOVANJE, ogrevano, v Murski Soboti ali Lendavi išče mlajša ženska. Tel.: 76 040, Marjan.

VRSTNO HIŠO Marles v Černelavcih prodam. Tel.: 042 813 494.

HIŠO v Beltincih – Jugovo ugodno prodam. Tel.: 061 481 060 ali 069 41 743.

pp

ATLAS d.o.o.

Murska Sobot

ZAVAROVALNIŠKA AGENCIJA

Vabi k sodelovanju

HONORARNE SODELAVCE

– SREDNJEŠOLSKA TOVARNARNA

– MOŽNOST REDNE ZAPOSLITVE

DIREKCIJA:

Lendavska 16 tel. (38) 069/31-740

SLO-69000 (38) 069/31-741

Murska Sobot fax (38) 069/31-742

SATELITSKI SISTEMI PACE (599 DEM) in LASAT samo 499 DEM z montažo, tudi na obroke, AMF, d.o.o., tel.: 70 021.

mle

NJIVO v Črenšovcih, 33 arov, in v Dol. Bistrici, 42 arov, prodam po 18.000 SIT za ar. Tel.: 062 32 045, Šanti.

POSLOVNI PROSTOR za vrsto dejavnosti dam v najem v centru Murske Sobotice. Informacije vsak delavnik po tel.: 61831 211, od 7 do 15. ure.

HIŠO novo, prodam. Ivan Kobek, Dolnja Bistrica 26, pošta Črenšovci.

NJIVO na lepi legi, primerno za vinograd ali sadovnjak, prodam. Andrejci 58.

NJIVO in sadovnjak v Murski Soboti prodam. Tel.: 22 963.

1184

V POMURJU prodajamo, kupujemo, oddajamo, zamenjujemo, iščemo hiše, stanovanja, počitniške hiše, posesti, gradbene parcele, vinograde, gozdove, poslovne in gostinske lokale. Velika izbira, ugodne možnosti plačila. Tel.: 32 322, DILL, d.o.o., A. Novaka 4 (stara kirurgija) M. Sobota.

HIŠO v Murski Soboti ali bližnji okolici vzamem v najem. Tel.: 23 261.

STANOVANJE, 3-sobno, v Murski Soboti, prodam na obroke, tel.: 23 261.

1190

NJIVO, 43 arov, v Krogu prodam. Cena po dogovoru. Kroška 48, Murska Sobot ali tel.: 22 997.

1192

KOZI, dojnice, poklonim. Marjeta Prošič, Plitvički Vrh 29, G. Radgona.

PUJSKE prodam. Krajna 37, Tišina.

4 KOZE, bele pasme, prodam. Budinci 16.

1137

PUJSKE in grozdje z brajd (klinton in jurko) prodam. Gradišče 3 a.

1142

ŽIVALI

PUJSKE in grozdje z brajd (klinton in jurko) prodam. Gradišče 3 a.

1142

PUJSKE in traktorsko gumo Barum 13 – 28 prodam. Satahovci 50 a.

1143

NEMŠKE OVČARJE z rodovnikom, odličnih staršev, prodam. Tel.: 48 323.

1173

KOKOŠI, mlade nesnice že v začetku nesnosti, prodaja K.Z. Dostava na dom. Informacije po tel.: 82 401.

m9400

ŽREBIČKO, pasme Haflinger, staro 6 mesecev, prodamo za 1.000 DEM. Tel.: 86 020, Mala Nedelja 34.

11401

NESNICE, MLADJE JARČICE, PASME GOLDEN KOMET super, rjave, uvoz iz Nemčije, cepljene, prodajamo po zelo ugodni ceni, tik pred nesnostjo, po 500 SIT. Vsak, ki kupi 10 jardi, dobi eno zastoj (akcijska prodaja). Naročila sprejemajo in dajejo vse informacije v gostini Tibija Horvata v Nemčavcih, tel.: 24 393, ali v gostilni Železen v Beznovcih, tel.: 49 025.

1153

NESNICE, MLADJE JARČICE, PASME GOLDEN KOMET super, rjave, uvoz iz Nemčije, cepljene, prodajamo po zelo ugodni ceni, tik pred nesnostjo, po 500 SIT. Vsak, ki kupi 10 jardi, dobi eno zastoj (akcijska prodaja). Naročila sprejemajo in dajejo vse informacije v gostini Anice Benčec v Bakovcih, tel.: 43 070, ali pri Daniki Zamuda, Galušk 6 (zidarstvo), tel.: 68 044.

1154

KRAVO, staro 8 let, brejo 6 mesecev, prodam. Krupljinik 60, pri Minu.

1187

KRAVO, mlado, 9 mesecev brejo, A-kontrola, prodam. Ivan Vogrinčič, Žižki 121.

11193

razno

PRODAM 6 m² DOBRIH DRV (gaber, bukev, akacija). Informacije po tel. 48 540, od 8. ure.

1185

ZAMRZOVALNO OMARO, 210 l, skoraj novo, prodamo. Tel.: 24 863.

1186

GROZDJE (laški rizling, burgundec) prodam. Tel.: 24 130.

1187

PREKLICIJEM veljavnost maturantskega spričevala, izdanega v šolskem letu 1983/84, Gimnazija Ljutomer, na ime Danica Pleh, Vrtnarska 9, Ormož.

1188

GROZDJE z brajd, jurko in klinton, prodam. Janko Babič, Zgornje Krapje 29, tel.: 82 464.

1189

GROZDJE z brajd, klinton in jurko, ugodno prodam. Tel.: 62 392 po 19. uri.

1190

GROZDJE z brajd za obiranje, pribl. 400 kg, jurko in šmarnica, v Cankarjevi ulici 111 v Murski Soboti prodam. Tel.: 22 001, ves dan.

1191

DRVA, mešana, prodajamo. Cena po dogovoru. Tel.: 22 076.

1192

PREKLICIJEM veljavnost zaključnega spričevala, izdanega na CPŠ, M. Sobota, smer mizar, leta 1963, Milan Hamer, Žepovci 65.

1193

GROZDJE z brajd, domače, prodam. Terezija Kuhar, Tišina 16, tel.: 46 491.

11139

SETEV PŠENICE IN RŽI BREZ ORANJA.

Stroj FUTURA 210.

Učinek 1 ha/h.

Delovna širina 210 cm.

Prodaja na posojilo.

M & W FUTURA, d.o.o.,

tel.: (069) 82 580

1143

VEČ SODOV za vino, cirkularsko s 4 kW motorjem, čebele s panji ali brez njih prodam. Tel.: 46 144, zvečer.

1146

PREKLICIJEM veljavnost IN-DEKSA, izdanega 28.9.1992. Poslovna ekonomska fakulteta Maribor, št. 81429202. Robi Pešti, Gačani 63.

1148

GROZDJE, laški rizling, v Lendavskih gorcih, prodam. Tel.: 75 429, po 20. uri.

1150

NAJBOLJŠA ŠOLA bobnanja na kasetah. Navadni ritmi, lat-amer. ritmi. Bojan, tel.: 43 423.

1130

SATELITSKI SISTEMI VRHUNSK

KAKOVOSTI Z 18-MESEČNO GARANCIJO.

POPRAVILA VSEH VRST TELEVIZORJEV

NA VAŠEM DOMU. PREVOZ DO 20 km

ZASTONJ. RTV SERVIS MARJAN

ZEMLJIČ, GLAVNI TRG 1, LJUTOMER,

TEL.: 81 580.

M9391

BUKOV PARKET, hrastove kade, dio Simfonija, lestenec, ptiče, balkonsko okno in vrata, komplet glijc za peč in zamrzovalnik ugodno prodam. Tel.: 24 493.

1162

STROJ, 4-stranski s 6 operacijami v najem. Tel.: 21 477 ali 56 074 po ur.

1153

MATEMATIKO inštruiram. Tel.: 038.

1155

RASTILNJAK, velikost 2,2 x 3,5 m, nahrbtno motorno škropilnico, prodam. Serdica 11, Rogašovci.

Grenka smrt, kaj si storila,
oh, kak' bridki je tvoj meč,
si nam mamo umorila,
oh, ne bo je nikdar več.

ZAHVALA

V 68. letu si omahnila pod kolesi nepremišljenega voznika, draga mama, babica, sestra, teta in »strina«

Terezija Lovenjak

iz Poznanovec 20

Težko je najti besede, s katerimi se želimo zahvaliti vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti, nam pa izrazili ustno in pisno sožalje. Zahvaljujemo se zdravnikom in osebju intenzivne nege kirurškega oddelka Bolnišnice M. Sobota. Posebna hvala duhovniku g. Ernišu za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, delavcem PZC-ja in delavcem UNZ-ja M. Sobota. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Poznanovci, 19. 9. 1993

Neutolajljivi: hčerke Šarika, Erika in Olga z družinami ter drugo sorodstvo

Še sedaj je boleč spomin
na tvoje trpeče dni.

V SPOMIN

Karlu Bertalaniču

iz Rakičana, Prešernova 16

27. septembra je minilo pet žalostnih let, odkar te ni, a med nami še živiš.

Hvala vsem, ki prižgete svečke in polagate cvetje v njegov spomin.

Vsi tvoji

Minilo žalostno je leto,
zapustil dom in svoje drage si,
na svojem grobu roža le cveti,
ki grenka solza jo rosi.
Kako je prazen dom, dvorišče,
naše oko zaman te išče,
ni več tvojega smehljaja, le trud
in delo tvojih pridnih rok ostaja.

V SPOMIN

27. septembra je minilo žalostno leto, odkar nas je zapustil dragi mož, oče, stari oče in brat

Viljem Filo

iz Kuštanovec

Odšel si tja, kjer ni več trpljenja in bolečin. Za teboj ostaja le praznina, v naših srcih pa bolečina. Ostali so le sledovi tvojih pridnih rok. Hvala vsem, ki se ga spominjate, mu prižigate sveče in se ustavite ob njegovem grobu.

Žalujoči: žena Olga, sin Milan z družino in sestra Helena z družino

V SPOMIN

4. oktobra mineva žalostno leto, odkar si nas zapustil dragi mož, oče, sin, brat in zet

Janez Smodiš

iz Bakovec

Hvala vsem, ki se z dobro mislijo ustavite ob njegovem prera-nem grobu, prižigate sveče in prinašate cvetje.

Žalujoči vsi njegovi

Že leto dni te zemlja krije,
v gomili tihi mirno spiš,
srce ljubeče več ne bije
in ti se več ne prebudiš.
Četudi v grobu zdaj počivaš,
med nami živ si, kot si bil,
saj vso ljubezen in dobroto
si za nas izlil.

V SPOMIN

Kolmanu Casarju

iz Odranec, Kovaška 28

Hvala vsem, ki se ga spominjate in se ustavite ob njegovem grobu, prinašate cvetje in prižigate sveče.

Vsi, ki smo ga imeli radi

Ko je bolečina prevelika,
se tudi solza posuši,
le duša nemo vpije,
zakaj več tebe ni.

V SPOMIN

Boleč je spomin na 1. oktober, ko nas je pred letom dni mnogo prezgodaj zapustil dragi mož, oče, dedek, pradedek, brat in stric

Štefan Pozvek,

upokojeni kovač,
iz Dol. Slaveč 131

Tiho, žalostno in boleče je ob tvojem grobu, vendar polno lepih spominov in dobrote, saj so nam to dali tvoje srce in pridne roke.

Hvala vsem, ki se ga spominjate, mu prižigate sveče in prinašate cvetje.

Vsi tvoji najdražji

Če bi solza mrtvega zbudila,
ne bi tebe, dragi mož in oče,
črna zemlja krila.

V SPOMIN

4. avgusta je minilo žalostno leto, odkar nas je zapustil naš dragi mož, oče in stari oče

Evgen Solar

iz Andrejec

Črna zemlja, žalost in bolečina pa ostajata. Hvala vsem, ki obiskujete njegov grob in mu prižigate sveče.

Zapustila je naša mama, stara mama in prababica

V SPOMIN

17. oktobra bo minilo 10 žalostnih let, ko nas je zapustila naša mama, stara mama in prababica

Terezija Kukojca

iz Andrejec

Hvala vsem, ki se ustavite ob njenem grobu in se je spomnite.

Žalujoči: hčerka Gizela, vnuka Evgen in Jože z ženo ter pravnuki

ZAHVALA

V 68. letu nas je zapustila naša draga žena, mama, »omika«, sestra in botra

Helena Goubar,

iz Černelavec

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti, darovali cvetje in izrekli sožalje. Posebna hvala g. župniku, pevcem in g. Perkiču za odigrano Tišino.

Žalujoči vsi njeni

Ko solza po licu nam polzi,
naš oče zdaj mirno spi.
Zaman je bil tvoj boj,
zaman vsi dnevi tvojega trpljenja,
bolezen je bila močnejša
od življenja.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega očeta, dedka in tasta

Mirka Klobase

iz Melov

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti in sočustvovali z nami. Prisrčna hvala vsem, ki ste darovali vence, cvetje, za maše in cerkvene potrebe. Hvala g. kaplanu za opravljen obred, pevcem za odpete pesmi, govornikom za ganjive besede in godbeniku za odigrano Tišino.

Žalujoči vsi njegovi

Solza kane iz očesa,
vidim tvoj obraz,
odšel si tiho brez slovesa,
mirno spiš in čakaš nas.
Imel težko si življenje,
nikoli več ne čaka te trpljenje.

ZAHVALA

V 82. letu nas je zapustil dragi oče, tast, dedek in brat

Ludvik Kukojca,

tesarski mojster,
iz Andrejec

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence, cvetje ter izrekli sožalje. Hvala duhovniku g. Balazicu za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

Vsi njegovi

Ne jokajte ob mojem grobu,
le tiho k njemu pristopite,
spomnite se, kako trpela sem,
in večni mir mi zaželite.

ZAHVALA

Po kratkotrajni bolezni nas je komaj v 56. letu za vedno zapustila naša draga žena, mama, stara mama in tašča

Marija Peklar

iz Radenec

Ob tej boleči in nenadomestljivi izgubi se z globoko žalostjo v srcu zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, snaitinemu sorodstvu ter g. dr. Kosu. Posebna hvala g. kaplanu za opravljen obred, pevcem za odpete žalostinke, g. Vrbnjaku za organizacijo pogreba, govorniku in godbeniku za odigrano Tišino. Hvala vsem, ki ste darovali vence in cvetje, izrekli sožalje in nam stali ob strani ter jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti.

Žalujoči: mož Ivan, sinova Dušan in Andrej z ženo Marjano, vnuka Mihec in Andreja ter drugo sorodstvo

Odšel si tja,
kjer ni solz,
ne bolečin
in ne gorja...

ZAHVALA

V 77. letu nas je po dolgi in težki bolezni zapustil naš dragi mož, oče, stari oče, tast in brat

Janez Titan

iz Murske Sobote, Ul. M. Gubca 41

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so draga pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje ter za svete maše, sočustvovali z nami in nam izrekli sožalje. Posebno se zahvaljujemo družinama Bukvič in Jaklovič za pomoč v najtežjih trenutkih. Hvala dr. Kološevi in dr. Petričevi ter osebju internega oddelka bolnišnice v M. Soboti za dolgoletno zdravljenje, nego in skrb. Hvala g. župniku za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči vsi, ki smo ga imeli radi

Dnevi naših let – vseh jih je
sedemdeset let, ali ako smo
prav krepki, osemdeset let,
in kar je naš ponos v njih,
je le trud in težava; zakaj
hujo vse poteče in mi odletimo.
(Psalm 90.10)

ZAHVALA

V 86. letu starosti nas je nepričakovano in tiho zapustila draga mama, stara mama, prababica in teta

Marija Bernjak,

roj. Ropoša
iz Gornjih Slaveč

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki so jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti, ji darovali vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje. Iskrena hvala govornikom in pevskemu zboru KBC Nuskova.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

S hvaležnostjo in spoštovanjem v srcih vsi njeni

Franc Horvat-Doc Holiday, predsednik prekmurskih avtonomnih Zelenih, ko je zvedel, da se je del njegove nekdanje stranke, ki se sedaj imenuje Ekološko socialna stranka, povezal s socialisti: »Tancig, Plut in drugi se bodo kmalu povezali še z gobarskim društvom iz Bukovnice.«

Voditelj soboških komunistov oziroma prenoviteljev oziroma ZLSD Karel Nemec-Karl Liebknecht se je s kmečkim svetnikom Evgenom Sapačem Brzim pogovarjal o skupni akciji svoje stranke in kmečkega lobija. Vse kmetijske presežke naj bi poslali zabarikadiranemu Hasulatovu v Moskvo.

Odkar je Naci, tisti, ki mesi in peče lendavske perece, v zaporu, se je stanje na področju mednarodnih odnosov spustilo pod ničlo. Nihče več ne opeva madžarske ženske lepote. Nacija je zaprla slovenska nacionalistična feministična liga. Menda v zaporu zelo trpi.

Ljutomerski župan Miro Prelog-Sherlock je uredniku Murskega vala Marjanu Maučecu-Globokemu grlu, ki se je za krajši čas umaknil z valov radija, ponudil, da mu na jeruzalemskem griču zgradi radijsko postajo na isti valovni dolžini, kot jo ima Murski val. Po zadnjih vesteh je Maučec ponudbo sprejel z izjavo: »Prekričal jih bom.«

Marija Požonec-Anju Mariška, najbolj priljubljena članica Prezidija Prekmursko-prleške republike, je pri parlamentarni komisiji za nadzor nad pretočnim cestnega dinarja, ki ji predseduje njen prijatelj in sopolisec Čarli Šiflar, vložila zahtevo, da se vse črte na avtocesti čez lendavsko območje potegnijo dvojezično.

Brigita Bavčar-Nimfa in Irma Benko-Mama Grande sta se na zadnjem sestanku dogovorili, da bosta osrednji oddajni čas na svojih lokalnih televizijskih kanalih namenili oddaji Ona in Ona, ki jo bosta v živo vodili vsaka iz svojega studija. Scenarija oddaje še nista določili, zagotovo se ve samo, kakšen bo vsakokratni konec. Oddaja se bo končevala s srečanjem obeh moderatoric na nevtralnem terenu soboških ulic v stilu ameriških poznoevrskih oddaj, ko so namenjene moškemu gledalstvu in so znane pod naslovom »catch as you catch can« (zgrabi, kakor znaš).

Lendavska občinska zgradba je po trgatvi še vedno na pol prazna, zato je nekdanji lendavski župan Ciril Pucko-Dribler, ki je v njej svojčas dal namestiti ure za žigosanje prihodov in odhodov na delovno mesto, na vrata obesil načrt Lendavskih gor z vrisanimi vinskimi kletmi, v katerih so začasni oddelki in odseki upravnih služb.

RESEDA NI KONJ

Radgonski mehurčki

Srečna, ta naša Radgonska klepetulja, da je zdrava in lahko tudi pije kavico. Jaz se s tem ne morem pohvaliti. Upokojeanci smo itak malo bolni... to spada k našemu »imidžu«. Jaz pa imam vedno hude probleme prav v jeseni. Pa ne zaradi čira – znano je namreč, da imajo »želodčni« velike probleme prav spomladi in jeseni. To je nekakšna »bolezen jesenskih darov«. Toliko vsega je na voljo, da mora človek jesti sadje, gobe, kostanje in podobne reči. In sedaj, ko se bo začela naših gričih trgati, bo spet vsega na pretek: hrane in mošta. Bo pa verjetno že prihodnje leto povsem drugače, smo zadnjič modrovali z mojimi kolegi po starosti ob kozarcu vina. Gornja Radgona ima največ zahtevkov po vrnitvi odvzetih njiv, vinogradov, gozdov in drugega zemljišča. Zna se zgoditi, da bodo drugo leto v vinogradih spet delali viničarji, lastniki pa le mešetarili z grozdem, moštom in vinom. Sicer pa to delajo nekateri že danes. Nedorog nazaj mi je potožil znanec, nekdanji pomemben mož v politiki, da mu je to obdelovanje vinograda prišlo že čez glavo. Kakšen počitniški hišica je to, če pa prav tam najmanj počiva: vedno je treba nekaj delati, kositi, rezati, škropiti, trgati... Velike mehanizacije

se mu ne splača kupovati, za ročno delo pa je vsega več kot preveč. Ja, dragi moji, vsega pač ne bi bilo treba posnemati. Vino ni »heč«!

Pa še ena duša se mi je zadnjič zasmilila; na novi tržnici še vedno ne deluje javni WC. Kako pa potem lahko delujejo tisti lokali in prodajalne v lesenih hiškah, saj morajo po predpisih imeti svoje sanitarije? Ja, enostavno: naredili so pogodbo z Emono. Vendar pa je stvar postala zapletena, ker so začeli za uporabo sanitarij računati toliko kot plačujejo za najem lokacije. Sicer pa je tu vse zapleteno: najprej so morali plačati prostor, kjer bo hiška, nato so drago plačali to leseno hiško, zdaj pa morajo plačevati še najemnino. Poleg tega pa še najemnino za uporabo WC-ja. Kdo koga vleče za nos? Naj rajši poberejo davke tistim velikim obrtnikom, ki so prijatelji z najvišjimi v vladi, ne pa da se spravljajo na te male ribe.

Vse kaže, da bomo v Radgoni dobili pravo »štajersko hišo«. Vsak dan gledam, kako se na zgradbi SKB-ja pred sejmiščem pojavlja vedno več zelene barve. Toda delo jim gre vse počasneje od rok: mogoče pa drži tisto, da zelena barva pomirja. Ni pa prav, če pomirja in uspava ljudi na delovnem mestu.

Radgončan

En TOTI in TOTA iz Lotmerka

Govori se, da bo naš občinski vladar gospod B. kmalu odšel na neko novo delovno dolžnost. Saj veste, kako je to mišljeno? Čaka ga boljši in trdnjši stolček. Sedanji se mu je namreč kdaj pa kdaj preveč zamajal, čeprav mu nihče ni mogel očitati, da ne bi zavzeto delal. Uradno o vsem tem ni znanega še ničesar, pa tudi ne, če to pomeni tudi konec njegove funkcije v občinski vladi. Spet se samo govori, da bi lahko ostal še naprej neprofesionalni predsednik, tako kot je nekaj časa to funkcijo že opravljal. Tedaj je bil v službi na Zivnorejsko-veterinarskem zavodu M. Sobota. Ampak tja se po vsej verjetnosti ne

bo vrnil. Mogoče pa bo bolj aktiviral svoje zasebne podjetje, ki naj bi ga imel. Ena TOTA bi mu bila dobra tajnica, če bi bilo treba.

En TOTI pa ima trenutno največ skrbi okrog razprodaje v Kmetijski zadruzi Križevci. Ne more in ne more ugotoviti, kako lahko likvidacijski upravitelj tako »uspešno« prodaja to in ono. Koruza se samo vozi, pa nihče ne ve, kam, koliko in

po kakšni ceni. Roke pa si veselo manejo tudi kupci raznih strojev, saj jih menda dobivajo po snežno nizkih cenah. Ampak marsikdo ne ve, da dražba ni uspela in da je likvidacijski senat potem občutno znižal cene. To menda pride na uho samo tistim, ki imajo dobre zveze. Prav gotovo je nekoliko presenetljivo, da med njimi ni tudi velikega kmeta J. S. iz Grab.

Življenje s tujim srcem ali:

Novo rojstvo bosanskega mladeniča

Za Momina Štivarja, 25-letnega mladeniča, rojenega v bližini bosanskega mesteca Ključ, bo 11. marec 1993 zapisan kot novi rojstni dan. Tega dne letos so mu namreč na Kliničnem centru v Ljubljani presadili srce. To je bila prva takšna operacija v Sloveniji, ki jo je opravil dr. Tone Grabrijelič s sodelavci. Momin pa sedaj okreva v Zdravilišču Radenska, kjer še posebej skrbita zanj dr. Slavko Kramarič in njegova osebnostna zdravnica Sonja Vidovič-Rauter. Momin že brez večjih težav izvaja vse oblike terapije, ki so primerne po takšni operaciji.

Kot je povedal »novorojenec« Momin, je zvedel za svojo hudo bolezen pred dobrima dvema letoma, ko so mu dali v bolnici v Ključu dve možnosti za zdravljenje: ali v Sremski Kamenici pri dr. Radovanoviću ali pa v Kliničnem centru v Ljubljani.

»Brez oklevanja sem se odločil za Ljubljano, kjer sem poznal že od prej nekaj zdravnikov. Zaupal sem jim svoje življenje in sedaj sem jim resnično hvaležen.«

Momin je prišel v Slovenijo pred osmimi leti, ko je dobil službo pri železnici. Delal je šest let, potem pa je ostal brez službe in težko zbolel. Še sreča zanj, da je imel naše zavarovanje. Čez tri mesece mu bo poteklo. Niti pomisliti ne upa, kako bo tedaj, ko bo ostal brez veljavne zdravstvene knjižnice. In nima slovenskega državljanstva.

»Pravzaprav za državljanstvo nisem niti zaprosil, saj sem včasih mislil, da bom živel le še kak teden ali mesec. Na operacijo pa sem čakal dve leti. Medtem so zdravniki opravili kar 1800 različnih preiskav. Sedaj spet verjamem v življenje. Po rehabilitaciji bi rad dobil sebi primerno službo in tudi slovensko državljanstvo. V Radencih bom ostal do konca septembra, nato pa sem bom napotil na kontrolo k svojemu kardiologu dr. Darku Zormanu v Ljubljano.

Ne vem, kako naj bi se besedami zahvalil vsem, ki so mi pomagali, da sem ostal pri življenju. To, kar se naredili, presega vsa moja pričakovanja.«

O. BAKAL

Cene sadja in zelenjave

	Osrednja		
	Tržnica M. Sobota	Ljubljana	Zelenjava Pomurka
Jabolka	60,00	50,00	60,00
Breskve	160,00	100,00	170,00
Nektarine	160,00	125,00	190,00
Pomarance	70,00	95,00	130,00
Limone	110,00	110,00	160,00
Banane	95,00	90,00	125,00
Lubenice	40,00	50,00	
Hruške		130,00	100,00
Krompir	35,00	40,00	38,00
Solata	100,00	100,00	130,00
Čebula	60,00	90,00	54,00
Česen	290,00	200,00	300,00
Korenje	120,00	80,00	80,00
Cvetača		100,00	165,00
Paradižnik	140,00	110,00	106,00
Paprika	110,00	120,00	120,00
Jajca	10,00	10,00	10,00
Oreh, jedrca	900,00	700,00	1000,00

Turnišče: cene pujskov

Prejšnji četrtek so pripeljali rejci na sejem 22 pujskov, ki so bili stari od 7 do 10 tednov in težki od 15 do 20 kilogramov. Stali so od 7.000 do 10.000 tolarjev. Prodajalci pa so bili tudi tokrat zadovoljni, saj so prodali vse živali.

Sejem v Turnišču je vsak četrtek ob sedmih, prodajalci pa morajo imeti s sabo veljavne živinske potne liste.

Cene rabljenih avtomobilov

Na sejem rabljenih avtomobilov v Murski Soboti so prodajalci prejšnjo nedeljo pripeljali 53 vozil, prodali pa 4.

Znamka avtomobila	letnik	prevoz. km	cena
BMW 318i	1981	170.000	6.500 DEM
Zastava 128	1987	60.000	3.200 DEM
Zastava 128 pgl	1988	54.000	2.800 DEM
Opel Kadett 1.2	1974	132.000	3.500 DEM
Fiat Tipo 1.6i	1991	36.000	15.700 DEM
Alfa Romeo 33	1987	58.000	10.500 DEM
Mercedes 190 D	1986	126.000	23.000 DEM
Škoda Favorit	1991	23.000	700.000 SIT
Ford Escort	1986	86.000	9.000 DEM
Lada Samara 1300	1989	60.000	6.200 DEM
Jugo 45 A	1987	59.000	3.200 DEM
Golf JGL	1982	111.000	4.300 DEM

Cene pšenice

Panonka	39,70 (44,70)
KZ Gornja Radgona	44,70
KZ Lendava	44,90 (47,90)
KZ Ljutomer	45,00
Slavič Ključarovi	42,00
Agromarket Tešanovci	41,50
Vega Skakovci	36,00
Semenarna M. Sobota	42,00

Vse cene so z regresom.

Prleki, ne odhajajte, prišli boste na tuje!

Najbrž v pokrajini ob Muri ne bi našli prebivalke ali prebivalca, ki bi zase rekla, da sta Pomurka ali Pomurec. Če bosta izhajala iz najširše možne pokrajinske opredelitve, bosta rekla, da sta Priponja ali Prlek, če bo šlo za obmurskega prebivalca z desnega in Mure, oziroma Prekmurka ali Prekmurec, če se bosta opredelila prebivalca ali prebivalec z levega brega.

Kljub temu pa je potrebno priznati, da se z enim in drugim etničnim poimenovanjem, ki ga označujeta izraza Prekmurje in Prlekija, ne pokrije celotno pomensko polje, za katerega čutimo, da obstaja kot skupna podlaga tema etničnim poimenovanjem. Ostaja kot skupna razlika in obenem predpostavka, na osnovi katere ločujemo Prlekijo od Prekmurja in zaradi katere je bilo nekako sponatno opuščeno poimenovanje Pomurje.

Če naredimo nekaj posmrtni poklon izrazu Pomurje, potem moremo ugotoviti, da to vsaj potencialno ni (bil) popolnoma prazen pojem. Njegova slabost je bila pač ta, da je imel na sebi nekaj administrativno političnega. Zato se vanj, čeprav je bil na voljo, ni mogel ujeti tisti drugi pomen, ki nam postaja očiten takrat, ko moramo označiti neko ekološko sopripadnost. O nacionalni sopripadnosti tukaj seveda ne govorimo, ker bi bilo odveč in ker je vseskozi neproblematična. Najočitejša je kajpada na jezikovni ravni.

Ko govorimo o ekološki sopripadnosti, ne mislimo na ekološko naravno danost, na geografsko dejstvo. V dejstvu, da obstajata levi in desni breg Mure, ki sta po geografskih značilnostih pač levi in desni breg ene in iste reke, ni nič hevrističnega. To drugače ne more biti.

Tisti ostanek, o katerem govorimo, da obstaja poleg izčrpnih etničnih opredelitev Prekmurja in Prlekije, zadeva ekološko projekcijo pokrajine ob Muri. V smer te projekcije je mogoče posvetiti z vprašanjem, kaj se od te pokrajine lahko pričakuje, kako reševati njene gospodarske, kulturne in ekološke zadrege. Brž ko si postavljamo ta vprašanja, se nam odpira skupna perspektiva, ki nam od tam spredaj, kamor smo jo v projekciji poslali, pripoveduje, da je ta prostor kompatibilen in da ga ni mogoče obravnavati z dveh bregov. Stopiti je potrebno tako rekoč na sredino.

To preigravanje imen za pokrajino ob Muri ponavljamo zato, ker se bližajo lokalne volitve in se čedalje pogostejše sliši, da Prleki vlečejo nekam proti Ormožu in Ptuj. Na forumih prleških razumnikov se poudarja, da je prleštvo nekaj drugega in se obenem govori

o novem regionalnem sklopu, v katerega naj bi prleštvo spadalo. Implicitno se s tem torej reči, da Murska Sobota ne more biti več središče regije, bi vključevala tudi prleštvo. Središče te regije bo nekje drugje, in to seveda spet nikakor ne bodo ne Ljutomer in Radgona in niti ne Lenart.

Lokalne volitve so seveda povezane z lokalno samostojno pravico. Tudi če zakon o lokalni samopravi, ki zdaj obstaja, predlog, ne bo sprejet tak, kakršen je, se nekateri poudarki in sekvence, ki izhajajo iz ustave, ne bodo spremenile. V členu ustave piše, da se povezujejo v pokrajine zato, da bi se tako urejale in upravljele lokalne zadeve širšega pomena.

Temeljna »lokalna zadeva širšega pomena« pa je ekološka. Predlog omenjenega zakona, ki se v tem oziru najbolj zgleduje po evropskim pristopu, pravi, da se v izvirni pristojnosti pokrajine prenesejo naslednje državne pristojnosti: varstvo okolja, urejanje voda, naravna in kulturna dediščina, manjšinska in socialna politika, promet in oskrba z energijo, socialno zdravstvo, socialno varstvo, kmetijstvo in ribolov, skrb za turizem in gostinstvo.

V vseh teh naštetih pristojnostih je komaj kakšno, ki je povezana z ekološkim dejstvom. Ekološka okolščina za prleštvo in prekmursko ekološko okolje reka Mura. To je naravna danost, ki zahteva skupno obravnavanje. Murski ekološki združevanja, kot je nekdanja zgodovinska ločenost, pretekli faktor ločevanja, je potrebno obmursko koncipirati in voditi iz tega ekološkega dejavnika. To pomeni, da mora ta regija, čeprav je različno utemeljeno imenovana, ostati skupaj. Prlekija v etničnem oziru res ni enotna. Razlikujejo se tako Prekmurci kot od drugih Murski jercevi. To je ekvivalentna koncepta obmurske pokrajine, ima svoje središče prav tam, med Prlekijo in Prekmurjem, bodo ostali večni drugi in tretji, postnem smislu. Ali pa bodo več Prleki, temveč jerci drugega razreda.

STEFAN ŠTAMBERG

120 let tradicije

Pomurska banka d.d.

Vaša domača banka

Menjalniški tečaj Pomurske banke 29. septembra 1993, tečaj velja od 28. 9. 1993 od 00.00.

Srednji tečaj Banke Slovenije velja od 28. septembra 1993 od 00.00.

Država	Enota	Banka Slovenije	Nakup	Prodaja
Avstrija	100	1.012.7718	1.010,00	1.020,00
Francija	100	2.043.8553	2.037,00	2.065,00
Nemčija	100	7.125.1711	7.150,00	7.43,00
Italija	100	7.3532	7,34	8.240,00
Švica	100	8.156.1834	8.130,00	115,00
ZDA	1	116.1403	116,00	

V enotah LB – Pomurske banke, d.d.
Najugodnejši nakup in prodaja tuje valute!

Provizije ne zaračunavamo!

za prijeten in topel dom

vela tapete vevče

vela tapete vevče

vela tapete vevče

TAPETE V VAŠE STANOVANJE

RAZLOGI:

1. S tapetami vnesemo v okolje spremembo, živahnost
2. Na voljo je mnogo vzorcev in barvnih kombinacij – ste sam svoj arhitekt
3. Polaganje tapet je preprosto in čisto delo
4. Delo opravite po načelu »naredi sam«
5. Tapete so dober toplotni in zvočni izolator
6. Tapete VETA so okolju prijazne
7. Če kadite, boste imeli manj težav z obnovo sten
8. S tapetami prekrijemo neravne in razpokane stene
9. Tapete na steni so manj občutljive za umazanijo in poškodbe, so trajnejše in je zato **CENA ZELO UGODNA**
10. Vzdrževanje je preprosto in učinkovito
11. Odstranjevanje tapet je preprosto, pogoj je **DOBRO UTRJENA STENA s predpremazom (razredčeno lepilo)**

vela

izvozi 80 % svoje proizvodnje in je še posebno znana po svojih ekološko neoporečnih papirnatih tapetah duplex in simplex

Ankete kažejo, da je 85 % sten v zahodni Evropi pokritih s tapetami in da delo v 85 % primerov opravijo ljudje sami. Ankete so tudi pokazale, da 60 % žena izbira tapete skupaj z možem. O preprostosti lepljenja govori tudi podatek, da v nekaterih evropskih državah, pa tudi v Sloveniji, to opravijo gospodinje.

vela

Tovarna tapet Veta, d.o.o.
Vevče, Vevška c. 52
61260 Ljubljana Polje
tel. 061/483 331
telefaks 061/485 903

VEVČE, Papirniški trg,
tel.: (061) 485 454
DRAVLJE, Celovška 291,
tel.: (061) 1592 089
TPC MURGLE, C. v Mestni
log, tel.: (061) 265 297

vela tapete vevče

vela tapete vevče

vela tapete vevče

vela tapete

je mogoče kupiti v vseh SPECIALIZIRANIH trgovinah v SLOVENIJI.

za prijeten in topel dom

Obnovitveno okno Intro 100

Prihranek pri energiji

Izo-steklo 38 mm zagotavlja visoko toplotno izolacijo. To močno zniža stroške ogrevanja. Ena od prednosti za gradbenike in stanovalce.

Preprosta uporaba

Udobno in lahko odpiranje krila z eno roko. To omogoča VN-okovje Centro 100, preskušeno v praksi v milijonskih primerih.

Hrup ostaja zunaj

Obnovitvena okna 100 se posebej odlikujejo z visoko zvočno izolacijo. Standardna izvedba – 36 dB ali zvišana zvočna izolacija – 40 dB.

Brez vzdrževanja

Okna so izdelana iz visokokakovostnih PVC-profilov, ki so ojačani z Al vložki. Odpornost proti staranju, vremenskim vplivom in okolici. Ni potrebno barvanje.

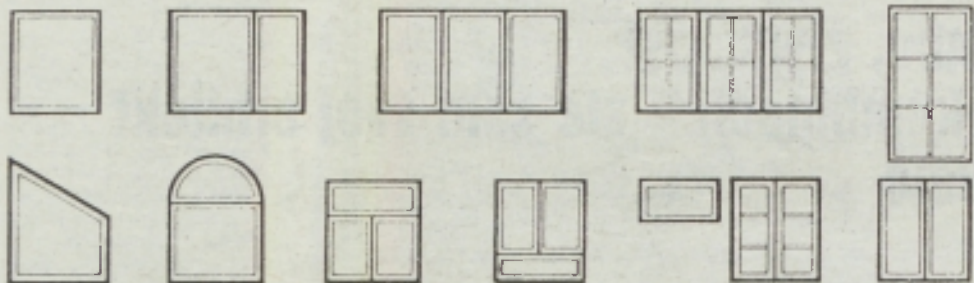
Več stekla – več svetlobe

Ozki okvirni in krilni profili zagotavljajo največjo svetlo odprtino oziroma maksimalni vhd svetlobe.

Vse po naročilu

Vsaka želja glede velikosti, oblike in tipa je mogoča. Stil objekta ostane nespremenjen.

Obliko in velikost oken izdelamo po vaši želji!

Za dodatne informacije o montaži se obrnite na najbližjega pooblaščenega montažerja ali na KOVINOPLASTIKO LOŽ:

MIRKO PEGAN, AJDOVŠČINA, Šibenjska 16, 065/62-208; ZDRAVKO MODIC, VELIKE BLOKE 31, Nova vas; INTERIER, d. o. o., KRŠKO, Aškerčeva 1, 0608/33-090, GRADENIK, d. o. o., MARIBOR, Sokolska 102, 062/104-780; NORIK, d. o. o., LJUBLJANA, Tržaška 132 (Agrotehnika), 061/268-341 int. 708, 712, 061/265-880, telefaks: 061/

265-864; MT-ENGINEERING, BOROVNICA, Dol 110, 061/746-564; ECODOM, d. o. o., STARI TRG, C. Not. odreda 2, 061/708-274, ECODOM (Jože Hrvatin), KRANJ, Sp. Besnica 87, 064/403-077, od 16. do 22. ure; STANE VALJAVEC, KOPER, Partizanska 5/E, 066/31-633, INGO-TEHNA, Franc Godicelj, Štore, Šentjanž 10b, tel. (063) 771 111

POŠTA: 61386 STARI TRG PRI LOŽU – TELEFON: 061/707 422 – TELEFAKS: 061/708 466

Z MONTAŽO NA OBSTOJEČI OKENSKI OKVIR OHRANIMO STIL... BREZ POŠKODB NA STENI!

KOVINOPLASTIKA LOŽ

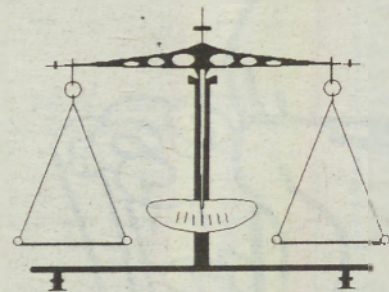

SERVIS, POPRAVILO IN PRODAJA

TEHTNIC

DUŠAN ŠTRAKL

MURSKA SOBOTA, Ulica ob kanalu 22, tel. in telefaks: (069) 22 486

Po zelo ugodnih cenah vam ponujamo storitve: – popravila – servis – prodaja vseh vrst tehtnic

PONUJAMO PA VAM:

- elektronske tehtnice BIZERBA, LIBELA, CAS, TEHTNICA Železniki in vse vrste mehanskih tehtnic
- registrirne blagajne ADS ANKER, BITRON, OLIVETTI, TOWA
- salomarezne in mline za meso RHEININGHAUS
- kavne aparate ELEKTRA

SERVIS JE ZAGOTOVLJEN!

Pokličite nas po telefonu ali telefaksu: (069) 22 486 ali pa se osebno oglašite pri nas.

TRGOVINA NA DROBNO

VERA HORVAT

ŽIŽKI 61a, 69232 Črenšovci
Telefon: 70 211

ne presenetijo!

Preseneča vas trgovina Vere Horvat s toplimi in poceni oblačili:

Prihajajo hladnejši dnevi, naj vas

- bunde in puloverji za vso družino
- flanelaste srajce
- svilene in bombažne trenirke
- perilo
- nogavice
- odeje
- posteljno perilo
- kavbojske hlače različnih barv in vseh velikosti

PRIPOROČAMO SE!

PRODAJA STOLOV, MIZ IN KOTNIH KLOPI,

ostanki izvoza, blago v kakovostnem razredu in opuščen program.

● Pridite in se prepričajte o pestri ponudbi!

UGODNOSTI

- možnost obročnega odplačevanja – brezobrestno (polog + 3 obroki, polog + 5 obrokov pri nakupu nad 50.000 SIT)
- možnost zavarovanja posojila s čeki
- 20% popust pri plačilu z gotovino

Obiščite nas lahko vsak delavnik od 7. do 15. ure in v soboto od 8. do 12. ure v Kolodvorski 3 v Ljutomeru. Informacije po telefonu 81 301 in 82 413

PRIČAKUJE VAS MURALES!

KOVINOTEHNA

ponuja vse za ogrevanje vašega doma

- vse vrste peči za centralno ogrevanje na trda goriva, olje in plin
- gorilniki ● kompletni inštalacijski material ● štedilniki na trda goriva z možnostjo priključka na etažno ogrevanje
- radiatorji in druga grelna telesa

Pestra ponudba po konkurenčnih cenah, ugodne možnosti plačila in posojila. Informacije po telefonu: 062/414 611

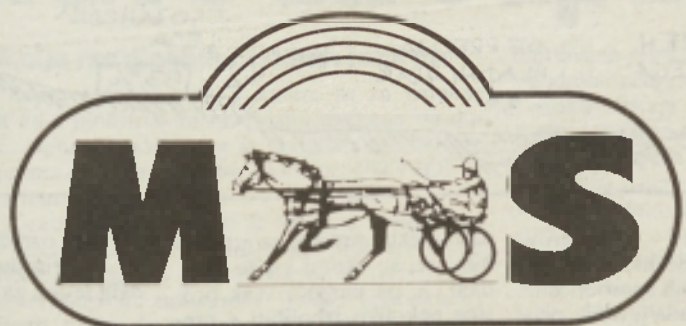
KOVINOTEHNA MAK CENTER se priporoča za obisk v Ptujski ulici v MARIBORU. Dobrodošli! Naša ponudba je velika!

MAK CENTER MARIBOR

za prijeten in topel dom

KOVINOTEHNA PRODAJNI CENTER

MARKO SLAVIČ

LJUTOMER, Prešernova 40, tel.: 83 020

Vse za vaš topel dom in gospodinjstvo!

Popusti!

Obročno odplačilo!

VEGA

d.o.o.

SKAKOVCI 15,
69261 Cankova
telefon: 40 300

• MARKETING • PROIZVODNJA • TRGOVINA

GRADBENI MATERIAL:

modul 6/1
cement 450
armaturne mreže že od 920 tolarjev,
ladijski pod
nosilci
polnila

kos 35,60 SIT
kg 9,80 SIT
m² že od 530 SIT

maltil
siporeks
izotekt
strešniki: BRAMAC, BOBROVEC,
TEGOLA,
tervol

NOVOST

TRAKTORJI FIAT

FIAT 5655, 55KS,
cena: 24.400,00 DEM

FIAT 5670, 70KS,
cena: 25.500,00 DEM

semenska pšenica z
regresom kg 36,00 SIT
umetna gnojila

KMETIJSKA MEHANIZACIJA:

vsi izdelki: TEHNOSTROJA PAN-AGRE INO Brežice

GRADBENI MATERIAL IN KMETIJSKO MEHANIZACIJO
LAHKO KUPITE NA ENOLETNO POSOJILO.

Vse navedene cene so brez prometnega
davka.

VAŠ DOM

trgovina s pohištvom in gradbenim materialom
HAJDINJAK, ŽIŽKI 63,
tel.: 70 780

Pohištvo je naš pomemben življenjski sopotnik!
Dobro premislite, predno se odločite za nakup!
Mi vam ponujamo kakovostno pohištvo po dostopnih cenah:

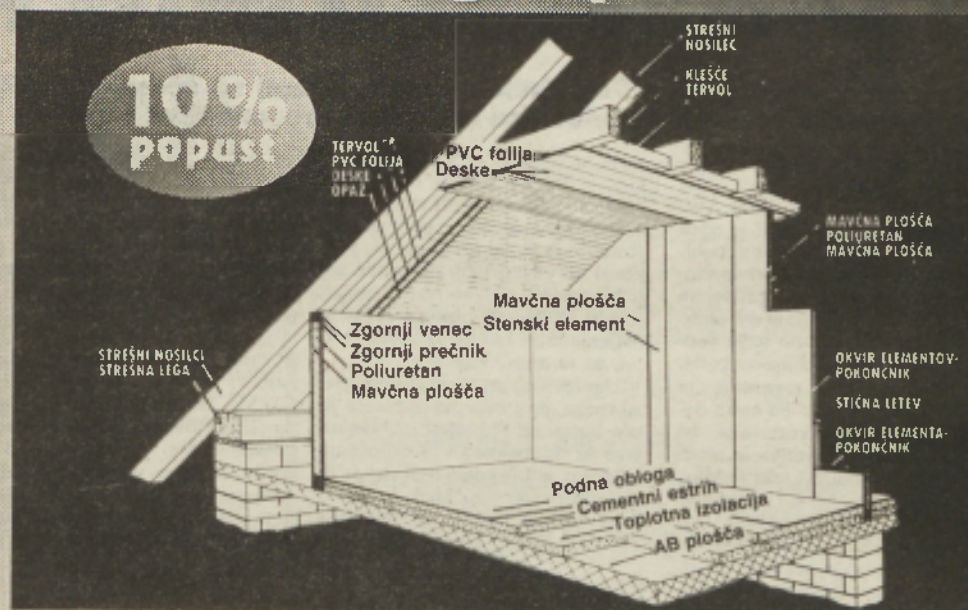
POSEBEJ UGODNO VAM PONUJAMO:

- sedežne kotne garniture že od 48.990 SIT
- sedežna garnitura REBEKA s posteljo, ki jo lahko kupite po elementih
- otroški gibljivi stoli od 4.973 SIT

Od 10 do 45% popust ob plačilu z gotovino ali bančnim posojilom!

UGODNA POSOJILA IN BREZPLAČEN PREVOZ.

Hitro in poceni do novega prostora

MONTAŽNE STENE "JELOVICA",
idealna rešitev, kadar želite predelati večji prostor, ali
neizkoriščeno podstrešje preurediti v prijetno mansardno
stanovanje.

KAJ PRIDOBITE?

- DOBRO TOPLOTNO IN ZVOČNO IZOLACIJO,
- ODPORNOST PROTI POŽARU,
- S PREPROSTO IN SUHO MONTAŽO V NAJKRAJŠEM ČASU PRIDOBITE TAKOJ UPORABNE PROSTORE,
- STENE SO LAHKE, TRANSPORT JE PREPROST,
- VES POTREBEN MATERIAL DOBITE NA ENEM KRAJU.

V ŠKOFJI LOKI

Kidričeva 58, tel.: 064/631-241, fax.: / 631-835

Rastlinske čistilne naprave za odpadne vode

Izvedba in funkcija rastlinskih čistilnih naprav

Rastlinske čist. naprave so sistemi, v katere se za namene biološkega čiščenja na močvirskimi rastlinami zasajena tla do-
vaja odpadne vode. Njihova sposobnost in dodelana tehnika sta
dobro razvidni iz primera s komercialnim nazivom »PHYTOLIT
MS«, ki je opisan v tem sestavku.

Phytolit MS je z rastlinskimi vrstami iz skupine helophytov
zasajeno večslojno filtersko nasutje s samostojno prekinjevalnim
delovanjem. Filtersko nasutje, ki je sestavljeno iz treh slojev
različnih anacrobni-aerobni in zasajeno s trstiko (Phragmites
australis), je narejeno tako, da predstavlja rastlinsko čistilno
napravo z vertikalnim precejanjem.

Sama naprava je praviloma sestavljena iz treh elementov, in
sicer iz večprekatne greznice (predčiščenje-usedanje), iz zaraslega
filterskega nasutja (centralni čistilni element) ter iz revizijskega
otvora za kontrolo iztoka. Iz greznice, kjer se opravi prva stopnja
čiščenja, vodimo odpadno vodo na razdelilni vhodni sistem, ki
razporedi vodo brez zunanjega vira energije spušča odpadne vode
v centralni čistilni del naprave, tj. v filtersko nasutje. To doziranje
se ponovi večkrat dnevno in traja vedno le nekaj minut ter
povzroči zmeraj kratkotrajno poplavitve večjega dela zgornje
površine filterskega nasutja. Relativno tople odpadne vode iz
predčiščenja, hiter pretok in toplotna zaščita, ki jo daje trstika,
omogočajo tudi pri daljši trajajočem mrazu nemoteno delova-
nje.

V različnih okoliščinah in njim prirejenim mikroorganizmom
lahko dosežemo izjemno dobre in stabilne rezultate čiščenja. Le-
to si v tabeli 1, kjer je v zadnji koloni razvidno čiščenje tudi
v odstotkih.

Tako se v zgornjem in srednjem sloju razgradi predvsem
ogljik in dušik, in to več kot 70 % začetne vsebnosti. Spodnji sloj
pa rabi predvsem za nadaljnjo nitrifikacijo NH_4^- in NO_2^- spojini,
pa tudi eliminacijo bakterij. Le-ta je še posebej uspešna, saj je
eliminacija praktično skoraj popolna (več kot 99,9999 %). Pri tem
razredni talni filter omogoča to, kar v okvirih klasičnega čiščenja
odpadnih voda dosega s pomočjo ozoniranja ali UV-sevanja.
Phytolit MS dosega svoje zmogljivosti na 2 m² površine za
ekvivalentno enoto onesnaževanja.

Primnost rastlinskih čistilnih naprav

Take čistilne naprave so namenjene predvsem za uporabo
v naseljih s 500–1000 prebivalci, torej kot nalašč za naše kraje.
Zavedati se moramo namreč, da se največje onesnaženje tal in
podtalnice ne dogaja v mestih, temveč na podeželju, in to zaradi
nepriprave kmetovanja ter neurejenosti odzoda odpadkov. Na-
prava v bistvu deluje neprestano, in to brez dovajanja energije;
toda trstike pa sploh ni potrebno kositi.
Za dosedaj navedenega je že mogoče sklepati, da je za občine
in zbiralnih kanalizacijskih vodov in velike centralne či-
stilne naprave mnogokrat veliko dražja kot manjša lokalna čistilna
naprava. Lahko celo rečemo, da postaja uporaba sonaravnih

rastlinskih čistilnih naprav za manjša naselja ali za naselja z ne-
ugodnimi geografskimi razmerami vedno pomembnejša.

Tako obstaja v Nemčiji že precej rastlinskih čistilnih naprav
z obratovalnim dovoljenjem predvsem v deželah Niedersachsen,
Hessen, Bayern in Saarland, istočasno pa se v drugih deželah
pripravlja izdelava pilotskih (poizkusnih) naprav. Že leta 1990 je
v Nemčiji delovalo 155, na Danskem čez 100, v Angliji 27 rastlin-
skih čistilnih naprav...; in celo v Sloveniji lahko že na praktičnih
primerih preverjamo funkcioniranje le-teh. Nam najbližja rastlin-
ska čistilna naprava je v Slovenji Gradcu v t.i. Mislinjski dobri,
kjer deluje kot čist. naprava za izcedne vode iz deponije komun-
alnih odpadkov in zares deluje.

**Tabela: Phytolit MS – rastlinska čist. naprava
v kraju Rade bei Torgau v Nemčiji**

Parameter	Odpadne vode v greznico	Odpadne vode iz greznice	Očiščene vode	Učinek čiščenja (v %)
BPK5 mg/l	354	254	5	98,6
KPK mg/l	478	426	22	95,4
TOC mg/l	198	162	5,1	97,4
AOX 10 ⁻⁶ g/l	75	49	18,9	74,8
N skupni mg/l	122	90	36,7	70,0
NH ₄ mg/l	167	140	0,6	99,6
pH vrednost	7,86	7,35	5,89	–
Prevodnost 10 ⁻⁶ s/cm	1855	1504	1032	–
Št. kolonij 20°C/ml	3,75 · 10 ⁵	1,05 · 10 ⁵	5 · 10 ²	99,86
Št. kolonij 36°C/ml	6,3 · 10 ⁵	0,85 · 10 ⁵	6 · 10 ²	99,9
E. coli-titer (ml)	1 · 10 ⁻⁵	5,5 · 10 ⁻⁵	0,6 · 10 ⁻²	99,9999
colif. klice-titer (ml)	1 · 10 ⁻⁴	5,5 · 10 ⁻⁵	0,2 · 10 ⁻²	99,9999
streptokoki-titer (ml)	1 · 10 ⁻⁵	5,5 · 10 ⁻⁵	0,2 · 10 ⁻²	99,9999

vir: AF Umwelt-Consult GmbH

Spekter uporabnosti rastlinskih čistilnih naprav v različne na-
mene je zelo širok. Tako jih je mogoče v kombinaciji z nekaterimi
drugimi tehnološkimi čistilnimi postopki uporabiti tudi v mlekar-
ski industriji, pri dekontaminaciji industr. odpadkov, celo za čiščenje
oljnih odpadkov itd.; nedvoumno pa ostaja njihov osnovni namen
uporaba za čiščenje fekalnih odpadkov v ruralnem območju.

Viri:

- Življenje in tehnika, februar 1991, Vodne rastline in čiščenje onesna-
ženih voda, Olga Urbanc-Berčič.
- Institut za biologijo Univerze v Ljubljani. Čiščenje izcednih vod
z umetnim močvirjem, 1989
- Umweltmagazin, August 1993, Pflanzen schaffen Klarheit.

Sestavil: Stojan Habjanič, dipl. inž. gr.
strokovni sodelavec za
varstvo okolja pri SO MS

Geotermalna energija v Moravskih Toplicah

Letos se končuje prva etapa
raziskave sistema za koriščenje
geotermalne energije v Morav-
skih Toplicah. S treznim razmi-
šljanjem in odgovornostjo so se
v Moravskih Toplicah odločili
za vrtno MT-1, ki bo po kon-
čani izvedbi omogočala vrača-
no termo-mineralne vode.
Po letu 1960, ko so geologi
iz Lendave skupno z ge-
ološki in Naftaplina iz Zagreba
odločili vrtno MT-1 (Martjanci
na 23. septembra 1960, do-
dela trstike pa sploh ni potrebno kositi.
Za dosedaj navedenega je že mogoče sklepati, da je za občine
in zbiralnih kanalizacijskih vodov in velike centralne či-
stilne naprave mnogokrat veliko dražja kot manjša lokalna čistilna
naprava. Lahko celo rečemo, da postaja uporaba sonaravnih

neralne vode za balneologijo,
kopalniške, rekreacijske, zdrav-
stvene in energetske potrebe.
Ta potencial je potrebno naj-
bolje izkoristiti. Geotermalna
energija, ki predstavlja akumu-
lirano toploto v kameninah in
fluidih zemlje, se mora v dolo-
čenih naravnih, tehničnih in
ekonomskih razmerah koristiti
čim racionalneje. Stalno pove-
čevanje porabe energije v svetu
in splošne energetske razmere
pri nas sili v raziskavo alter-
nativnih virov energije, med
katerimi je tudi geotermalna.
V Moravskih Toplicah so za-
čeli s koriščenjem geotermalne
energije 1983.

Začetki so bili težki, ker je
bilo mnogo neznank, ki so se
reševale z angažiranjem stro-
kovnjakov različnih strok in
s poskusi. Danes lahko trdimo,
da je bilo delo uspešno:

- rešeni so bili sistemi izrabe
termo-mineralne vode
- priprave vode
- preprečitev inkrustacije
- adaptiranje zgradb
- ekološke obremenitve

in končno v sklepi etapi si-
stem vračanja termično izrab-
ljene vode v globino, s čimer
bo zagotovljena trajnost obra-
tovanja in velika razbreme-
nitev okolja.

Za predstavitev geoloških
rezerv termo-mineralnih voda
na območju Moravskih Toplic
in širše okolice povzemamo ne-
kaj podatkov iz Zaključnega

poročila o hidrogeoloških razi-
skavah termalnih voda v Po-
murju, ki ga je izdal Geološki
zavod Ljubljana leta 1987.

Moravske Toplice ležijo zno-
traj geološke cone, ki se raz-
prostira vzhodno od črte Buče-
dovci-Bakovci-M. Sobota-
Martjanci-Petrovci proti Tur-
nišču, Dobrovniku in madžar-
ski meji, ki obsega pribl.
500 km², kjer so v globini od
500–2000 m vodonosni sloji,
debeline povprečno 100 me-
trov. Geološke zaloge term-
alne vode v teh slojih naj bi
bile 5 · 10⁹ m³, s povprečno tem-
peraturo 50 st. C, to pa ustreza
3,9 · 10¹² J nebilančne energije
pri temperaturni razliki
60–45 = 15 st. C, to je ekviva-
lentno 7.374.730 tonam nafte.
Kolikšen je delež bilančne
energije, še ni znano.

Pod ožjim območjem Mo-
ravskih Toplic je pribl. 20 km²
z 2 · 10⁹ m³ termalne vode s tem-
peraturo 60–70 st. C. Ti vodo-
nosni sloji so v globini
800–1000 metrov. Te zaloge
termalne vode vsebujejo
1,23 · 10¹² J nebilančne energije
pri temperaturni razliki
60–45 = 15 st. C, to je ekviva-
lentno 2.945.480 tonam nafte.
Če pa ohlajeno termalno vodo
(45 st. C) vračamo v pozdne-
ne sloje (injektiranje), lahko pri-
dobimo 7,4 · 10¹² J toplotne
energije, to je ekvivalentno
17.659.084 TEP (ton – ekviva-
lentov petroleja), ker bi tako

izkoriščali tudi toploto kame-
nin.

Iz nekaterih poskusov na vr-
tini Mt-6 (padanje in ustalitev
statičnega tlaka) geologi skle-
pajo, da je na tem območju
(20 km²) možnih 8 vrtin v raz-
dalji 1,5 km, ki bi dajale v pov-
prečju 20 l/s s temperaturo 60
st. C. Skupno bi dale
5.045.760 m³ vode na leto, to
ustreza 3,11 · 10¹¹ J/leto (ekvi-
valentno 74310 TEP/leto) pri
temperaturni razliki 60–45 = 15
st. C. Iz tega sledi toplotna
moč 9.870 KW, to bi zadoščalo
za 40 let eksploatacije.

Iz vsega tega sklepajo, da so
bilančne zaloge energije na ož-
jem območju Moravskih Toplic
3,11 · 10¹¹ J/leto (z 74310 TEP/
leto), to bi z reinjektiranjem
zadostovalo za več desetletij
eksploatacije. Širše območje
Moravskih Toplic pa ima
7,4 · 10¹² J oz. 17.659.084 TEP
geoloških zalog geotermalne
energije, to omogoča ekspo-
atacijo s toplotno močjo pribl.
10 MW za dobo 40 let.

V uvodu sem zapisal, da je
končana prva etapa, to pomeni
sklenjen sistem, saj smo z rei-
njektiranjem sklenili krog in ta
voda bo potovala prek vročih
kamenin in zopet prišla na po-
vršje čez nekaj deset let. Toda
sistem se lahko dopolni tako,
da izkoristimo energijo iz ener-
getsko delno izrabljene vode
(voda, ki se vrača), še za ogre-
vanje rastlinjakov ali drugega.

Jože Brdnik, inž.

mobitel

INFORMACIJE,
PREDSTAVITEV DELOVANJA,
PRODAJA IN MONTAŽA
MOBILNIH TELEFONOV
TUDI V POMURJU!

▲
PYRAMIDIA

Pyramidia d.o.o. Ljubljana, pooblaščen zastopnik firme Mobitel
PE Murska Sobota, Mladinska 8, 69000 Murska Sobota,
tel./fax: 069 26 636, mtl: 0609 613 372

RAŠICA-BELTINKA Beltinci
Tovarna pletenin, d.o.o.
Štefana Kovača 3
69231 BELTINCI

VABI UPOKOJENCE IN NEKDANJE ZAPOSLENE,

da svoj lastniški certifikat, ki ga boste prejeli kot državljani
Republike Slovenije, zamenjate za delnice svojega nekda-
njega podjetja in s tem postanete njegov delničar.

Prav tako vas vabimo, da se kot upokojenec in nekdanji
zaposleni udeležite notranjega odkupa delnic podjetja.

Z vloženimi lastninskimi certifikati in vplačanimi denarnimi
sredstvi postanete delničar svojega prejšnjega podjetja, ki
lastniku dajejo pravico do sorazmernega deleža dobička
– dividende in pravico do upravljanja.

Vabimo vas, da svojo namero ali željo, da sodelujete pri
interni razdelitvi in notranjem odkupu delnic podjetja, sporo-
čite do 8. 10. 1993 pismeno, po telefonu 069/42010, int. 208
ali pa se osebno oglašite v pravni službi podjetja.

VABLJENI!

Fachmarkt
ROTH
bauen wohnen freizeit

Smo trgovina z gradbenim materialom na jugovzhodu
avstrijske Štajerske, samo 30 km od avstrijske Radgone.
Naš prodajni asortiman obsega čez 40.000 izdelkov.
Precejšnji prostor smo namenili prodaji keramičnih ploščic,
katerih prodajo želimo prenesti tudi na območje
severozahodne Slovenije.

V ta namen iščemo zainteresirano osebo (gradbene ali
trgovske stroke), ki bi v našem imenu na osnovi
pogodbenega razmerja prodajala naše izdelke.
Če imate veselje do prodajanja in ste pri svojem delu resni
ter vestni, Vam omogočamo dodaten zaslužek.

Vloge pošljite na naslov:
EISEN und BAUMARKT ROTH Ges. m.b.H., 8342 GNAS,
AVSTRIJA
ali pa nas pokličite po telefonu: 9943 3151 2252-60 (g.
Brandtner).

Na podlagi 23. člena Statuta javnega zdravstvenega za-
voda ZDRAVSTVENI DOM LENDAVA – EGESZSEGHAZ
LENDVA
svet zavoda ponovno razpisuje dela in naloge

direktorja zavoda

Kandidat mora poleg splošnih zakonskih pogojev imeti še:
– visoko strokovno izobrazbo medicinske, pravne, eko-
nomske ali druge družboslovne smeri in
– najmanj 5 let delovnih izkušenj.

Mandat direktorja traja 4 leta.
Prijava z dokazili o izpolnjevanju pogojev je potrebno
poslati v 8 dneh po objavi razpisa na naslov:
Zdravstveni dom Lendava – Egeszseghaz Lendva, Kidri-
čeva 34.
O izbiri bodo kandidati obveščeni najpozneje v 30 dneh po
odločitvi sveta zavoda in soglasju Skupščine občine Len-
dava.

Upravni odbor MERCATORJA-SLOGE Gornja Radgona,
d.o.o., Gornja Radgona, Partizanska 16
razpisuje
prosto delovno mesto

DIREKTORJA PODJETJA

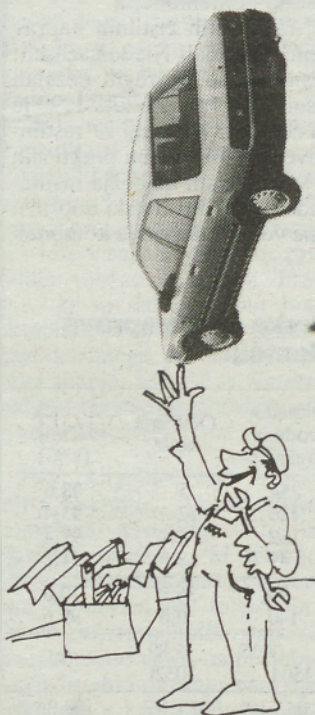
Kandidat mora izpolnjevati naslednje pogoje:
– da ima višjo- ali visokošolsko izobrazbo ekonomske, pravne ali
druge ustrezne smeri (o ustreznosti izobrazbe odloča UO),
– da ima 10 let delovnih izkušenj, od tega 5 let na vodilnih ali
vodstvenih delih.
Kandidat se imenuje za dobo 4 let, po poteku te dobe je lahko
ponovno imenovan.
Kandidati naslovijo svoje prošnje z ustreznimi dokumenti v 15
dneh po razpisu na naslov:
Razpisna komisija MERCATORJA-SLOGE, Gornja Radgona,
d.o.o., Gornja Radgona, Partizanska 16.
Prijavljeni kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po poteku
roka za prijavo.

za prijeten in topel dom

SERVIS VOZIL IN KMETIJSKE MEHANIZACIJE LJUTOMER

VAS PRESENEČA

- v OKTOBRU SAMO ZA 1.000,00 SIT priprava Vašega vozila za zimo (velja za osebna in tovarna vozila ter traktorje)
- Kakovostno servisiramo osebna in tovarna vozila ter kmetijsko mehanizacijo po konkurenčnih cenah in z ugodnostmi za kupce.

PO ŽELJI DELO NA TERENU

- PRODAJA OSEBNIH VOZIL: LADA, ALFA ROMEO, ŠKODA (iz zaloge)
- PRODAJA TOVARNIH VOZIL: TAM, IVECO, STEYR
- PRODAJA AVTODVIGAL: HIAB, HMF, LIV

Izdelava, sanacije in premontaže nadgradenj na vseh vrstah tovornih vozil s pripravo in izdelavo vse potrebne dokumentacije.

INFORMACIJE PO TEL.: 069/81-515, 81-525, 81-535, TELEFAKS: 069/81-257

PONUJAMO VAM:

RADIATORJI: VOGEL-NOOT, AKLIMAT	● instalacijski material za talno ogrevanje
raztegljive posode	● vodovodne pipe vseh vrst
kotli za centralno kurjavo: SIME, TVT	● oprema za kopalnice
rezervoarji za olje 1000-3000 litrov	● WC-kotlički
gorilniki: LIBELA, OLYMP	● bojlerji
AVTOMATIKA ZA GORILNIKE: SELTRON, IMP	● instalacijski material
bojlerji na sončno energijo	● pocinkane cevi
sončni kolektorji	● tesnila za hišno uporabo vseh vrst
črne cevi	● cevi za hišno kanalizacijo

VES
DRUGI
MATERIAL ZA
CENTRALNO
OGREVANJE
IN VODOVOD

Delovni čas: od 8.00 do 15.30, ob sobotah do 12.00

MOŽNOST PLAČILA NA 3 OBROKE!

IZDELUJEMO:

TRIDEK

Podjetje za proizvodnjo, trženje, servisne storitve, gostinstvo in turizem
IVANJŠEVCI d.o.o.
Ivanjševci 5, 69207 Prosenjakovci
tel./fax: (069) 44-141

- varjene jeklene konstrukcije: OGRAJE, STOPNIŠČA, MANJŠE PROIZVODNE HALE
- zabojnike za jeklene in druge odpadke v velikosti do 12 m³
- jeklene palete (tudi namenske) za prevoz polizdelkov in izdelkov v proizvodnji
- kmetijsko mehanizacijo, ki jo tudi popravljamo

Priporočamo se z gostinskimi storitvami v okrepčevalnici LIPA na HODOŠU.

- Malice in različne jedi.
- Pripravimo vam tudi pogostitve ob raznih srečanjih.

UGODNE CENE IN KAKOVOST SO RAZLOG, DA NAS OBIŠČETE.

NE MEČITE DENARJA V ZRAK, KAJTI
Z NJIM LAHKO VEDNO NAREDITE NEKAJ VEČ.

V večini gospodinjstev se leto za letom zapravi čedalje več denarja. Zaradi neznanja se napravijo možnosti, da bi z lastnim denarjem naredili več. Pot do uresničitve vaših želja se da izračunati. Pri tem pomaga računalniški servis, ki se za majhne varnostne pristojbine s celotnega

področja denarništv, finančne zakonodaje in socialne varnosti z vašimi željami in možnostmi tudi razvija.

VSE DODATNE INFORMACIJE DOBITE PRI ga. VLAŠTI LUTAR V GREGORČIČEVI V MURSKI SOBOTI. Telefonska številka je: 21-370.

JEKLO TEHNA

POZNAMO REŠITEV!

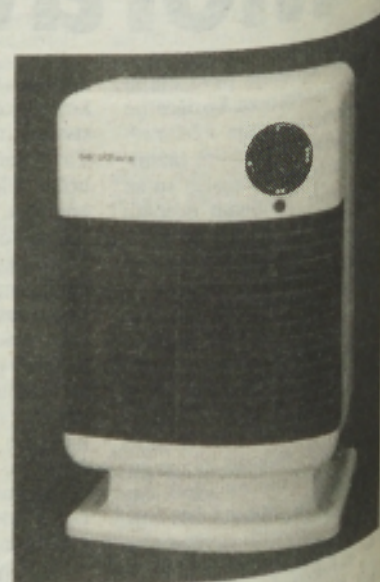
Za hladne dni, predvsem pa za prehodno obdobje, kakovostni kaloriferji KONČAR

- kalorifer EK 201 - 2000 W, cena 5.987,50 SIT
- kalorifer EK 1010 - 2000 W, cena 4.902,00 SIT
- kalorifer EK 201 - 2000 W z regulacijo, cena 6.539,40 SIT
- kalorifer EK 201 - 2000 W s termostatom, cena 6.763,20 SIT
- infrapeč SOLAR I - 1250 W, cena 2.630,90 SIT
- infrapeč SOLAR II - 1600 W, cena 2.804,80 SIT

BREZPLAČNA DOSTAVA!

Z JEKLOTEHNIKO KARTICO
ZVEŠTOBE

ŠE **5%** POPUSTA

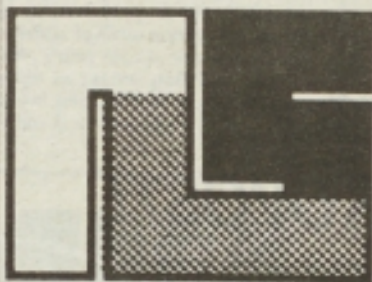
Ugodna ponudba peči in štedilnikov na trdo gorivo PLAMEN

štedilnik PLAMEN 60	cena 41.000 SIT
štedilnik KALOREX	cena 43.200 SIT
peč PLT 90	cena 22.320 SIT
peč PLT 80	cena 20.160 SIT

PREPRIČAJTE SE, DA V
JEKLOTEHNI POZNAMO REŠITEV!

INFORMACIJE - NAKUP: JEKLOTEHNA,
Cvetkova 2a, MURSKA SOBOTA, tel.: 31-760

za prijeten in topel dom

VSE ZA
CENTRALNO

KOVAC

KURJAVO

OGREVALNI SISTEMI d.o.o.
Moravske Toplice
Dolga ulica 103
69221 pošta Martjanci
Tel.: 069/48-428
Fax: 069/48-699

Dobavljamo, montiramo in servisiramo oljne gorilnike:

- LIBELA OK 1	55.900,00 SIT	- RIELLO 40 G3R	58.300,00 SIT	- WEISHAUP WT 20-A	99.000,00 SIT
- LIBELA OK 2	61.900,00 SIT	- RIELLO 40G5	53.600,00 SIT	- WEISHAUP WT 10-A	106.000,00 SIT
- MINOR 1	43.000,00 SIT	- RIELLO 40 G5R	59.600,00 SIT	- WEISHAUP WT 20-A	120.780,00 SIT
- MINOR 1R	47.500,00 SIT	- OLYMP STAR 40 DV	60.800,00 SIT	- BALTUR spark 0	46.000,00 SIT
- MINOR 4	44.000,00 SIT	- OLYMP STAR 60 DV	60.800,00 SIT	- BALTUR spark 4	46.000,00 SIT
- MINOR 4R	48.000,00 SIT	- OLYMP viscostar 33 DV/B	69.400,00 SIT	- BALTUR spark OR	53.000,00 SIT
- RIELLO 40 G2	58.000,00 SIT	- OLYMP viscostar 60 DV/B	71.300,00 SIT		
- RIELLO 40 G3	52.000,00 SIT	- WEISHAUP WT 15-A	89.650,00 SIT		

V CENO OLJNIH GORILNIKOV
JE VRAČUNANA MONTAŽA

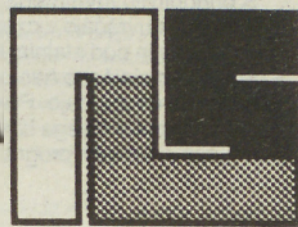
Za vse navedene gorilnike smo tudi pooblašteni serviserji.

OLJNI KOTLI:

- SIME AR 3	47.000,00 SIT
- SIME AR 4	51.500,00 SIT
- SIME AR 5	59.100,00 SIT

Izbirate pa lahko
tudi med oljnimi
kotli BUDERUS,
WEISHAUP in
RIELLO iz uvoza.

Za vse izdelke,
ki jih zmontiramo
dajemo 1-LETNO GARANCIJO.
MOŽNOST PLAČILA DO 36 MESECEV.

KOVAC

Navedene cene kotlov so brez montaže.

KEMA p. o., KREMEN IN SPECIALNI GRADBENI MATERIALI

KEMA

PUCONCI

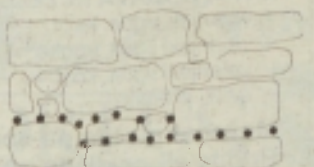
KEMASOR

Priporočamo ga za blokiranje vlage v zgradbah, ki nimajo horizontalne hidroizolacije ali pa je ta dotrajana in poškodovana.

KEMASOL je prozorna raztopina na bazi kalijevega metilsilikonata, aktivnih sestavin, ki omogočajo hitro in temeljito preprijetost zidu ter prodiranje v fine kapilare gradbenih materialov, pa tudi aktivnih sestavin, ki s kemijsko reakcijo Kemasola + CO₂ iz zraka tvorijo vodoodbojni sloj in nove netopne silicijeve (kremenove SiO₂) gele, ki zapolnijo kapilare in pore. Nastali novi produkti in vezi so v vodi netopni, odporni proti naravnim agresivnim medijem, vodoodbojni, povečajo trdnost silikoniziranega dela zidu ter dajo trajno vodonepropustni sloj višine 30-40 cm. Del vode se kemijsko veže, del pa izhlapi. Po preteku 30 dni, oz. ko se zid posuši, je kemijski proces končan.

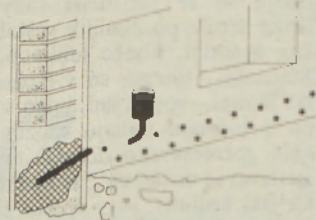
Vgrajevanje

Odstrani se ves stari navlaženi omet minimalno do višine, kjer se pojavlja vlaga. Vrtanje poteka v dveh vrstah cik-cak, kot je prikazano na skici, in sicer je razdalja med dvema vrstama 10-12 cm; višja vrsta je približno 40 cm nad nivojem terena ter nad hidroizolacijo tlakov. Vrtanje poteka pod kotom od 30° do 40° z običajnim premerom vrtnice od 28-32 mm. Globino vrtanja uravnavamo tako, da je konec vrtnice 5-7 cm pred zidom nasprotno površine. Zidovi, debelejši od

NOVI KORAKI PRI
PREMAGOVANJU VLAGE

50 cm, se morejo vrtati z dveh strani. Vedno lahko računamo, da Kemasol deluje še 5-7 cm od območja vrtanja. Porozna površina ter prazne fuge pod drugo vrsto vrtanja premažemo z vodonepropustnim premazom Hidrotex, da Kemasol ne izteka iz zidu. Iz vrtnice odnesemo ali izpihamo ves prah. Kemasol nalivamo v vrtnice toliko časa, kolikor ga je zid sposoben vpijati, vendar minimalno en dan. Po popolni preprijetosti zidu morajo vrtnice ostati odprte od 30-60 dni, da potečejo vse potrebne kemijske reakcije s CO₂ iz zraka. Po končanem procesu silikonizacije vrtnice zalijemo s hidrotexom.

Novo klasično ometo nad nivojem prekinitev dviga kapilarne vlage lahko

opravimo čez nekaj mesecev, oz. ko se zidovi presušijo.

Korak dalje pa so še naši sušilni ometi ISA BIO in najnovejši HYDROMENT, ki vam ga želimo podrobneje predstaviti, ker na zelo enostaven način učinkovito rešuje problem vlažnih opečnih zidov.

Značilnosti HYDROMENTA

- HYDROMENT je »PRAVI IZSUŠEVALNI OMET«, ki vlage ne zapre v steno, temveč omogoči izhlapevanje le-te iz nje.
- Gradnja se lahko takoj konča brez čakalne dobe - saj se od takrat izsušuje sama.
- HYDROMENT - ometna plast ostane nad izsuševalnim procesom popolnoma suha. Barve se ne odlušči, razcveti na stenah so nemogoče.
- Klimatska cona, ki je integrirana v HYDROMENT OMETNI MASI, preprečuje vsakršno ponovno ovlažitev in skrbi za popolnoma »zdravo« biološko neoporočno gradbeno subzidanco.

- HYDROMENT ne vsebuje nobenih dyomljivih oz. škodljivih kemičnih snovi ali topil.

- »KEMIČNO STANJE« zidin (vsebnost kloridov, sulfatov, nitratov itd.) ne vpliva na zanesljiv izsuševalni vpliv, ki ga ima HYDROMENT.

- HORIZONTALNE IZOLACIJE za preprečitev vlage, ki bi se še naprej dvigovale iz temelja zgradbe, pri HYDROMENTU niso potrebne.

- Delo, ki je potrebno za nanos OMETA HYDROMENT na obdelovano steno, ni večje, kot če bi steno zaribali.

- Kemične predobdelave zidovja (solna obdelava itd.) odpadejo.

Predelava - podlaga

Uničeni stari omet popolnoma odstranimo, fuge (reže) izpraskamo približno 2 cm globoko. Podlaga za omet mora imeti zadostno nosilno sposobnost. NOBENIH zidarskih predobdelovanj!

HYDROMENT se lahko uporablja za notranji in zunanji omet kot lepilna in izravnalna masa.

Nanos ometa

Podlago in vse naslednje plasti ometa večkrat obilno in globoko navlažimo (POMEMBNO!).

Podlago za omet mrežasto nanesemo v najtanjšem možnem sloju; počakamo na strditve - glede na podlago, vendar najmanj 6 ur. Okrušene zidove popravimo z malto in opeko.

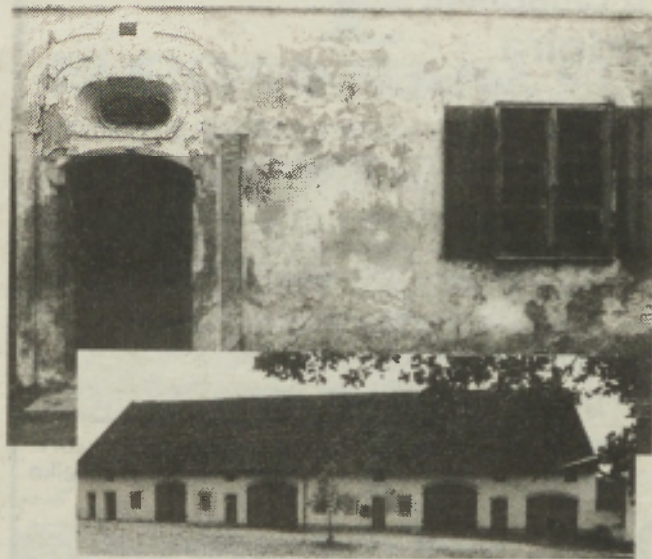
Omet lahko nanesemo do debeline 3 cm v enem sloju in izravnamo. Z izravnalno desko vlečemo od spodaj navzgor in s tem maso izravnamo. Izogibamo se čezmernemu ribanju!

HYDROMENT pa lahko uporabimo tudi pri novogradnji kot zadnji omet in se s tem izognemo vsem kasnejšim problemom vlažnih zidov, črnih madežev, plesni, soli itd.

Priporočamo ga pri obdelavi zidov na objektih, kjer je takoj vrši vselitev, ometih v kletnih prostorih, pri obdelavi podzidja («cokla») ipd.

Naša tehnična služba vam bo svetovala pravo rešitev vašega problema.

Telefon: 069 45 020, 45 021, 45 022

IZ CENIKA NAŠE MALOPRODAJE

	Pakiranje	Cena
Lepilo za ker. ploščice	25 kg	26,00 SIT/kg
Lepilo za siporex	25 kg	24,00 SIT/kg
Lepilo za styropor	25 kg	46,00 SIT/kg
Lepilo za marmor		
granit ogris, kamen	25 kg	57,00 SIT/kg
Talna izravnalna masa	25 kg	51,00 SIT/kg
Zidna izravnalna masa	25 kg	39,00 SIT/kg
Fugirna masa, bela	25 kg	53,00 SIT/kg
Fugirna masa za klinke	25 kg	40,00 SIT/kg
Hidroizolacijski premaz	25 kg	97,60 SIT/kg
Hidroizolacijski premaz za silose	25 kg	114,60 SIT/kg
Hidrovezna malta	25 kg	92,00 SIT/kg
Hidrofolni premaz za fasade	1 l	418 SIT/l
Sušilna malta za sanacijo vlažnih zidov	25 kg	62,00 SIT/kg
Fina gradbena mivka		4.480,00 SIT/m ³

V NAŠI DROBNOPRODAJI PA DOBITE TUDI:

Keramične ploščice	
Gorenje, keramix	800,00-1.250,00 SIT/m ²
uvoz iz Italije	1.300,00-2.000,00 SIT/m ²
Lamelni parket	
extra	1.230,00 SIT/m ²
standard	950,00 SIT/m ²
Klasični parket Rustik	1.500,00 SIT/m ²
PVC tla 50 x 50 (vinflex)	880,00 SIT/m ²

CENE SO DROBNOPRODAJNE, BREZ PROMETNEGA DAVKA.

Pri nakupu keramičnih ploščic Kema podari kupcem lepilo, pri nakupu parketa pa izravnalno maso.

